

דורות האחרונים

ספר חדש לתולדות גדולי עמנו, גאונים ורבנים, ראשי
ישיבה, דרשנים, חכמים, סופרים, ומחברים, נדיבים,
וצדקים, קדושים ומעשים שעמדו לנו בדורות האחרונים,
ערוך בהפדי שמים בידי איש דל בעמו וצעיר
משפחת סופרים.

בוצעון בחר"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט
בגבדי הגאון והחסיד המפורסם, רבן של כל בני הגולה
כבוד קדושת שמו
בזין מאיר זצוקל"ה אייזענשטאדט
בעל תשובות „פנים מאירות" ועוד.

בתוך עמי אנכי יושב באהלה של תורה
כתובכי בראנוויל יצ"ו.

ספר שני

א—ל

ברוקלין — תרצ"ז

נדפס על ידי

מוינעשטער פאבלישינג קאמפ.

1569 איסט ניו יארק עוועניו

ררוקלין ו י

מודעה!

להדורשים את ספרי מקרוב ומרחוק, אתכבד להודיע,
כי ספרי הראשונים, היינו ששת חלקי ספרי, "דור רבני
וסופדינו", וכן ספרי, "דורות האחרונים" החלק הראשון,
וספרי הדרושים, "נאה דורש", "דורש לשבח", "דורש
טוב", "אור לפני הדורשין", "אור חדש למטיפים",
"צדיק לברכה", "לימין אביון", אינם כבר בידי.

ואשר עודם נמצאים אתי במספר מועט, הם:

"בלשוני מלה" (ארבעה ועשרים נאומים ודרושים
קצרים לי"נ וזמנים שונים).

"קול בכי" (הספדים).

"דברו על לב" (תשע ושלשים דרשות להגים
ומועדים, לימים נוראים ולימי התשובה, והתעוררות לצדקה
ולאהבת תורה).

לאלה אשר יודרו לשלח אלי את תולדותיהם המה, או
תולדות גדולי משפחותיהם, עד ר"ח אדר הבע"ל, אודיע, כי
בעזרת השם, תבאנה בספרי החדש הנערך והנסדר לדפוס.

בן-ציון אייזענשטאדט

כתבתי היא:

RABBI B. EISENSTADT

385 Amboy Street

Brooklyn, N. Y.

ספר תולדות אדם

דבר מאת המדפיס

אידי דחביבה עליו אקדמוה (יבמות נ"ב)
דור לפי פרנס, ופרנס לפי דור (ערוכין י"ז)

דור דור ודורשיו ופרנסיו, דור דור וצרכיו, שעותיו, ודרישותיו, ודור דור סופריו, וספריו, יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש שבשעה אחת קונה הוא לא רק עולמו הוא, כי אם, עולמות ודורות, ויש שקונה עולמו במקצוע אחת, ויש שבמקצוע אחת קונה הוא לא רק עולמו הוא, כי אם, עולמות, ודורות שלמים, והרב הגאון ר' בן ציון אייזענשטאדט הי"ו, מחבר הספר הזה, ע"י עבודתו הכבירה משך של דור שלם, קנה עולמו הוא, במקצועות שונות, בהלכה, אגדה, ודרוש, וביחוד זכה וזיכה לשעה ולדורות, ע"י עבודתו במקצוע המיוחד, מקצוע הקירת חכמי ישראל בדורות האחרונים, במקצוע אחת זו קונה הוא עולמות ודורות כי, דור לפי פרנס ופרנס לפי דור. וע"י ספריו מרים הוא על נס דור שלם, כי מה נכבד הדור, בהגלות נגלות אורותיו, ומאוריו, פרנסיו, וראשיו, ואשרי למי שמעלה את הדור לפי ב ה י ר י פרנסיו, ואם מתוך ספרו הראשון דור רבניו וסופריו, מסתכלים אנחנו כמו מתוך אספקלריא מאירה אל גדולי הדור העבר, ואם עי"ז שהנהו מבליט בספריו האחרונים את כבירי הרוח, ואנשי המעשה שבדורות האחרונים, אנשי השם שבדורנו אנו, פעולותיהם, מעשיהם, מהותם, ואורחות חייהם, הרי מעלה הוא את הדורות כולם, ו"מתקן" הוא את הדור כולו, והוא בבחינת, "העלאת ניצוצות", מעין "גילוי שכינת ישראל", והארת, "ההוד שבתפארת" שבישראל, וברוך יהיה המחבר הי"ו, שפתח לנו שער להיכל הדורות האחרונים, וברוך יהיה הרב הגאון הי"ו, שכנה לנו מגדל עוז כמו רמים, "מגדל עוז שם ד' בו ירוץ צדיק ונשגב דא הוא ספר תולדות אדם ודא מגדל דוד" (זוהר בראשית).

אולם לא להכנס בתחומי של ה מה ב ר ע צ מ ו ולחעריך הערכות באתי הנה. וגם אינני מתכוון לגמור את החלל על הרב הגאון, הדגול מרבבה, כליל השלימות, מוקני הרבנים המצוינים, הרב ר' בן ציון אייזענשטאדט הי"ו, אשר כוקני ת"ה הנהו, שכל זמן שמזקינין דעתן מתיישבת, ומתיישרת עליהם, חוג פעולתם מתרחבת, עבודתם מתפשטת, נפשם מתרוממת לגבהי גבוהים, וחפצם מתגברת, להעניק מטובם לבני דורם, ולהביא ברכה אל תוך בתיהם, גם לא למסור קוים ושרטוטים מערך עבודתו המעונפת של הרב אייזענשטאדט הי"ו, עבודה של איש האשכולות,

דורות האחרונים

שכולל ומקיף מקצועות שונות, אף לא ליחד הדיבור על מקצועו המיוחד, על עבודתו המדוייקת, עבודה תמה, חכמה, ומלאכה כבירה על שדה חקירת עם ישראל למשפחותיו, גדוליו, רבניו, וסופריו, בדורות האחרונים, כי הלא כל זה אך למותר הוא, כי לא כזר מתיצב לפניכם הרב המחבר היום בספרו החדש הלזה, אשר הוא האחד עשר למספר ספריו, וכאחד עשר כוכביא הם מאירים, מזהירים, ומתנוצצים על שמי ספרות ישראל לכל מקצועותיו; ושמו הטוב של הגאון המחבר הולך לפניו, בתור אחד מגדולי דורנו זה, נאה דורש, ונאה מקיים, להשפיע עלינו רב שפע, מעטו של סופר מהיר, ולא לדידי ודכותי הוא צריך.

אולם מה שהביאני עד הלום, הוא אפיו המיוחד של הרב הגאון המחבר הי"ו, אשר עמדתי עליו כמשך ימי הדפיסו את ספריו אצלנו, ואשר נתקשרנו בעבודות אהבה, וקשר ידידות חזק ואמין, „ואידי דחביב עלי אקדמו“, ואמסור מעט מרשמי האהבה שיענין בטח את הקוראים, כי יותר ממה שקנה את לבבי הרב ה מ ח ב ר ש ב כ ת ב, המשיכני אליו הרב אייזענשטאדט ש ב ע ל פ ה, שיחותיו הנאות, וזכרונותיו המקיפות דור שלם של גדולי ישראל, ענקי הרוח, גדולי המעשה, ורבי העליליה, ואם נעים לך ללמוד תורתו ש ב כ ת ב מתוך ספריו, הרי על אחת שבע, נעימים שיחותיו, ומדברותיו ש ב ע ל פ ה, ודי לך להמשיך את הרב בשיחה נאה, לנגוע בקצה המטה, באיזה תולדה של גדול פלוני, וגאון אלמוני, באיזה מאורע או מעשה שהיה, באיזה ספר ומחבר, ומיד הנהו נעשה כמעין המתגבר, ומעביר לפניך כל טובו, ומזכיר לך הנשכחות והנסתרות, והנך משתעבד אליו מבלי דעת, לשבת, להאזין, להקשיב, ולשמוע את שיחותיו המלאות ענין רב, ידיעות רחבות ומקיפות, ואם בציצים, פרחים, ועלים, כן, „ועליהו לא יבול זה שיחת חולין של ת"ח שצריכים למוד“, ושיחת חולין ש לו תורה שלימה היא, הלא בפירותיו, פארותיו, המסתעפים לעץ מאכל בהגיון, בדרוש וחדוש, ובספרות, בתורה שלימה שלו על אחת כמה וכמה. „כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות, תל שכל פיות פונים בו“ (ברכות ל'). וביחד עם רשמי אהבה אלו, הנני לאחל לו את ברכתי הנאמנה כי יאריך ד' ימיו ושנותיו בנעימים, ויזכה עוד רבות בשנים לבנות מגדלים בנוים לתלפיות.

אורי מוינעשטער

הקדמת המחבר

ספרי חנוכה, האחד עשר לספרי תולדות גדולי עמנו ומורמיו
במקצועותיהם ומפלגותיהם שכדורות האחרונים, אשר חברתי, בעזרת האל,
מאז יצאתי ראשונה, — בעודני באביב נעורי, — לרעות בגן יהודה וללקוט
שושניו, ציציו, ופרחיו השונים והנבדלים בצבינם ואפים ולהביאם כהיכל
ספרתנו, זה, הודות לשמו, יותר מארבעים שנה, הלא המה: ששת חלקי
„דור רבני וסופריו“, „רבני מינסק וחכמיה“, „דורות האחרונים“ הראשון,
„לתולדות ישראל באמריקה“, ו„אנשי השם בארצות הברית“, — אשר
כאחיו שקדמוהו נועד גם הוא להציב יד לפליטי בית סופרינו ולתת שם
לשארית ישראל מצוינו ומעוליו לסוגיהם, ודומה להם בתכניתו ודיוקנו,
כמדומני שאיננו צריך להקדמות מלים, לספר בשבחם ולהגיד חשיבותם
ומעלתם של ספרים ממינו ודכותיה. כבר בררתי, בהקדמותי, לספרי
הראשונים, לא אחת ושתיים, תועלתם וערכם הרב של ידיעות חיי טובי
אחינו, אלופינו, ומסבלינו אם בתורה חכמה ודעת, אם במפעלי הצדק והחסד,
ואת תוקף שוים ויקרתם לעתיד ולדורות יבואו, ולמותר אפוא לחזור על
דברים שנאמרו גשנו ונשלשו.

ומה שמצאתי לראוי, ואפשר גם לחובה, להקדים כאן, היא כעין
תשובה לרכים מגדולי התורה, ובהם מרבנן קשישאי, ששאלוני, במה שאני
מעלה בספרי, זכרונותיהם של אלה מבעלי השם גם הנודעים ומפורסמים
במעשיהם ופעולותיהם שאינם מתייחסים על דגל החרדים והיראים, ואנשי
הותיקין, שלדעתם אין לנו בעלי הדת המסורה ושלומי התורה המקבלת,
לקראם בשם בספר הזכרון כלל וכלל, ולא כל שכן להכניסם במחיצה אחת
ובספר אחד את התורניים והצדיקים והחסידים המרוחקים כדעותיהם,
הליכותיהם, ומנהיגיהם. ואני עני, אנכי הרואה ומסתכל תמיד במדת דינה
של תורתנו האלהית האמתית, אשר נתיבותיה שלום, ואשר לנגדי בכל עת
ובכל מקום אספקלריא בהירה של מאורותינו אבות התעודה התלמודית
הנאמנה, לתור אחרי מעשי, הליכותי, עסקי ותנועותי, שיחיו עולים ומכונים
לעומתם בד בבד, ולא יסורו ולא ינועו מהם אף תנועה קלה כל שהיא,
יראתי לעשות קרח, או להיות מחזיק במופת, למחות
ולהעביר מעל פני ספרי סודות חכמים ונכונים או אנשי ההסד והצדק, או
להבדיל ולחייץ ביניהם ולחלק ביעקב בין נפש לנפש, משום שאין דעתם
כדעתנו, ומי יזיד ויהין לבוא בחקרי שדי, בדברים המסורים ללב, בין האדב
ליוצרו ובוראו, להגיד את אשר לקרב ואשר לרחק? הן לאלהים פתרוני
החודר כליות ועשתונות, ובהדי כבשא דרחמנא, מה לאדם שאין לו אלא
מה שענינו רואות? אליהו מלאך הברית בא לקרב נדחים, וזולה

הקרמת המחבר

ה ה ב ע ר ה והכליון ל ח ל ק יצאו, ומי שהשלוש שלו, שלום שלום יקרא גם ל ר ח ו ק , קשה היא ה מ ח ל ק ת והפרוד וההבדל, גם כשהם לטוב ולמועיל,,למה לא נאמר בשני כי טוב ? אמר רבי חנינא, שבו נבראת מ ח ל ו ק ת , שנאמר ו י ה י מ ב ד י ל בין מים למים, אמר רב מביומי, אם מהלוקת שהיא לתקונו של עולם ולישובו אין בה כי טוב, מחלוקת שהיא לעיכובו על אחת כמה וכמה" (בראשית רבה פ' ד' סי' ח'), ודברי חכמים אלה היו לי לקו הישר ולמדה נכונה למן היום נגשתי, בחסי עליון יתברך, לעבודת הקודש ומלאכת סופרים, מלאכת שמים, לכנות בית נאמן לשרידי חמדת עמנו המפוזר לכל יסופו, ובכל פנה שהייתי פונה נתתי את לבי לימין הצדק והשלום, החותמות בכרכות ישראל.

ומזקנים התבוננתי גדולים חקרי לב בעלי אסופות וקוראי הדורות מראש, שכללו יחד, השונים והמופלגים בדעות ונכדלי המושגים והמפעלים, ומעולם לא שמענו לסגור ולבוא בטרונא כי אין הזיווג יפה וכשר, ולא ראינו מוצאי פסולים ומומים בעבודת הכהנים במשכנות רועי אבן יעקב, שיצאו לבקש צאן חדשינו האבדות והנדהות ולאספם לכל ידחו, וגם אנא זעירא, לא שמעתי תלונות כאלה ומערערים בחמשת הספרים התולדותיים, שזכיתי לחברם ולהפיצם בין מלכי רבנן וראשי גלותא וטובי פרנסי דורנו בארץ מולדתי, בלתי הנה, שרבו הפרצים והבקעים ונפלנו למפלגות וכתות הבונות במות לעצמן ולכדנה שאחת פוסלת את השניה.

והיא תשובה נצחת וברורה לשואלים שלא כענין וכחוגן, הבאים לקנאות במהנה הסדושה לזרוק בה מרה ולתלות אחריה קופה של טומאה להרחיקה ולהבדילה ממקהלות ישרון. וזו תשובה כהלכה, פסוקה שאין להתרחק בה. הן אף בקדושת השם, בתפלה בצבור ובקריאת התורה, לא בעינן למיהדר דוקא אחרי המתקנים ביותר והכשרים בתכלית, והנערצים בקדש, שלא נראתה עליהם זכוב ושלא נמצאה בהם פגימה מהפגימות הנרגשות, והרשינו מרבותינו להתפלל גם עם עוכרי עבירה לתיאבון, והננו מצרפים אותם לכל דבר הצריך עשרה (שו"ע או"ח סי' נ"ח) ; ותם אני ולא אדע. ולא אבין לאשורה של שאלת חכמים נקיי הדעת, החרדים לנפשותיהם להיות נאנים במסבתם שאינם בעלי דעה או הנהגה אחת, וזולת, אם הלילה יוציאו לנו או יחשדום לאלה ש מ ו ר י ד ין ולא מ ע ל ין . ויתנום למינין ואפקורסין והפורשים מדרכי הצבור שאינם מן הישוב, ויראים פו יכוו בגחלתם של רשעי יולם, כי לולא זאת הרי כל ישראל בחזקת כשרים הם ובפרט תלמידי החכמים (רמב"ם הלכות עדות פי"א ה"ג), ומה איפוא החרדה ? לא די לנו מה שאסרה והבדילה התורה ? אל תצדק הרבה כתיב, כי כל יתר כנטול, ולא יהיה כחו של חולין יפה משל הקדש, ולא יהא ביתו של הדיוט סתום ומוסגר במקום שכיתו של הקדוש ברוך הוא לרוחה פתוח לתשובה ותפלה מלפניו.

הקדמת המחבר

וראיתי בזה להעיר את רבים ושלמים ממחברי זמננו, ובהם רבנים מובהקים דפקיעי שמהו, על מה שנמנעים מהזכיר, בשערי הספרים שמדפיסים, את שמות אבותיהם ולא חיישי לזלזל במצוה שמתן שכרה בצדה למען יאריכון ימך, ומגדולי רבותינו הראשונים קראו גם שמות ספריהם אשר חברו בשמות אבותיהם. ורבינו הגדול מאור התורה והדעת והנערץ בקדושתו, אחרון הגאונים בזמן וראשון במעלה, בחבורו, הזכיר גם זקנו של אביו רבי מימון. אף גם זאת מצאתי לכמה חכמים וסופרים תורניים והמה ממשפחות הכהנים או הלויים, ואינם שמים על לב להתייחס בזה, בהעלותם את שמותיהם וחניכותיהם על ספריהם, או במאמרים שידפיסו, ולא חלי ולא מרגשי שיש וגורמים בזה, בזמן מן הזמנים, להששות וספקות וקלקולים בדינים והוראות, ונתחייבתי בהערותי אלה משום מצות הוכח תוכיח, אפילו התלמיד לרבו הגדול ממנו בחכמה.

והנני בתודה וברכה מרובה לנשיאי בתי הכנסיות והמדרשות ופרנסי קהלות הקדש, גזבריהם ואמרכליהם אשר בעיר מושבי ברוזניל, עיר תהלה ועיר של חכמים וסופרים, ישמרה צורנו, ולכל המסויעים ביד, בקבלם את ספרי באהבה ורצון, כי יתברכו ממעין הברכות בכל טוב סלה, וכפי פרושות השמים, לאל הרועה אותי מעודי העומד לימיני תמיד, כי יוסיף טובו וחסדו אותי ואת צאצאי אשר חנני, בני המשכיל היקר כמ' מאיר נ"י ממינסק ברוסיא, בני החכם השלם כמ' משה נ"י, שגמר חק למודו כבי"מ החכמה נויארק סיטי קולג, בתי הבתולה המשכלת מ' חיה דבורה תחיה, בני המשכיל היקר כמ' יוסף נ"י, ובני המשכיל היקר כמ' אברהם ישראל נ"י, ואת האשה אשר עמדי מ' שרה טייבא תחיה, להתהוותנו ולהאריך ימינו ושנותינו בטוב, זו תורה ומצות מגינות ומצלות שלא ימושו ממנו, והיתה בריתו אתנו כלנו החיים והשלום.

בן-ציון בהר"ר משה זצ"ל אייזענשטאדט

י"ב לחודש כסלו, תרצ"ז,
בראנזוויל, ברוקלין, פ. נויארק, באמריקה הצפונית

תעודות הרבנים הגאונים המפורסמים דקהלתנו יצ"ו.

בעזהשי"ת

הנה הרב הגאון המפו' לשם ולתפארת בישראל, חו"ב מצוין וסופר מפואר כש"ת ר' **בן ציון אייזענשטאדט שליט"א**, מדפיס ספרו החדש משמותיהם ותולדותיהם של גדולי הדורות האחרונים, ענין אשר גאונים וגדולים שלפנינו עמלו ועסקו בו, וכל אשר אהבת התורה ולומדיה ועסקניה בלבבו, ספרים כאלה נחוצים ויקרים לו, ובטוח אני כי כל מוקיר רבנן יקבל את הספר מהרב הג' המחבר שליט"א בספ"י וג"א אקבלו אי"ה בצאתו מביה"ד ונתתי ד"ק כנהוג.

ובאתי עה"ה היום יום ד' י"ד אייר תרצ"ו.

שמואל אליהו עלקין,

אב"ד דביהכ"נ עץ חיים מחזיקי הרב דברוקלין

ב"ה, יום ה', י"ג לחדש מ' חשון, תרצ"ז

שלום וכטו"ס לכבוד ידיד ד' וידיד נפשי, הרב הגאון החריף ובקי בכל חדרי תורה, איש האשכולות סופר וחכם נאה דורש ונאה מקיים וכו', מוהר"ר **בן ציון אייזענשטאדט שליט"א**.

אחדשה"ט ושלום תורתו ברגשי אהבה וכבוד, הנה בכל פעם שאני מעיין בספריו היקרים ובחידושיו הן בהלכה והן באגדה אברך ברכת הנהנין כי מפליאים עין כל רואה בבקיאות וחרifות ורעיונות נפלאים ונשגבים, ובתבורו הנוכחי מראה הדר"ג גודל צדקתו לחבב את גדולי התורה על העם ובודאי הוא לתועלת לרבים וכבר נודע בשערים ואתמחי מגדולי הדור, ואמינא לפעלא טבא, ויאשר חילו ויהי ד' עמו ויזכהו לזכות את הרבים ועוד בחבורים יקרים בהלכה ואגדה, ותולדות אלופי יהודה ותמיד בל"נ אקבלם באהבה, והנני ידידו הדו"ש ומברך אותו בכל מילי דמיטב.

ליפמאן לעווין,

רב לעדת אגודת אחים אנשי ניו לאטס, ברוקלין

אברהם, הר"ר יהושע, הרב ר' יהושע, כה"ר חיים, הרה"ג השנון בברונזוויל, נולד בראזונא, וואהלין, תרנ"ז, ויסתופף בישיבות קאמענין ושטוצין. ובא באביב ימיו לישיבת הגאון מוהרא"י קוק בעיה"ק ת"ו, ויתמיד בגפ"ת, ויעט חיל רב, וכשסמכוהו רבו הג' זצ"ל בא לאמריקה בשנת תרפ"ט, וייסד ביה"ת, "עטרת צבי" בשדרת סומער.

צדיק, הרב ר' אליעזר כה"ר ישראל, הרב בעל ס', "עטרת זהב" לקוטי דרושים (נויארק, עטר"ת). ובהקדמת הספר מספר ממאורעותיו במלחמת העולם, היה מילידי זאמט ונפ' בנויארק, תרצ"ה.

אדלער, הרב ר' יוסף כה"ר שלמה, הרב הגאון הנעלה מילידי קלעצק, מתלמידי הגאון הצדיק ר' יוסף זצ"ל ר"מ בנעשוויץ, ואח"כ למד בוואלאזין, כבואו לאמריקה היה לסוחר רבות בשנים, ואח"כ בא לשרת בכהונת רב ודרשן בבח"נ אנשי סלאנים בנויארק ור"מ בישיבת תפארת ירושלם שמה. שנותיו לערך ס"ב. ולו אח גדול בתורה חכם ושלם מו"ה שלמה הי"ו אדלר בלונדון.

אהרנפאן, הרב ר' שלמה בת"ב ר' יעקב הכהן, גאון מפורסם, חכם ושלם, נולד במאהילוב, רוסיה הלכנה תרכ"ב, ובעודנו עול ימים יצא שמו

אברהם, הר"ר יהודה (מכונה ליב) כהר"ר ישראל, הרה"ח המופלא בתורה ויראה מעיר עדעלין דארין הגר, אסף וילקט אמרי קדש ופרושים רמזים ודרושים של הבעל ש"ט זצ"ל וידפיסם בשני חלקים בקעטשקעמעט (תפז"ר), בהסכמות הגאונים ר' ישראל אברהם אלטר לאנקא ראב"ד בעירו, ור' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד דמאד ור' ישעיה וילבערשטיין אב"ד דוואיטצען.

אברהם, ר' אהרן שלמה ב"ר אברהם יצחק, עסקן גדול לטובת ישוב ארצנו הקדושה בניו יארק, ונדפסו ממנו, "משא אהרן" ו, "רעיוני אהרן" עם מכתב מליצה מהרה"ג ר' מאיר ברלין, ושם נאמר כי בהשתדלותו נשלחו ק"כ משפחות מאחינו לאה"ק שהתישבו בשמרון וראש פנה, ולזקנתו עלה לאה"ק.

אברהם, הרב ר' אליהו, הרב הגאון המו"צ דיאסינובסקא, בליטא, ונכדו הרה"ג מו"ה גדליהו סילווער-סטאן רב בוואשינגטאן הי"ו חו"ל בשנת תרפ"ב חידושויו בספר, בשם "זכרון אליהו".

אברהם, הרב ר' חיים הלוי, הרה"ג המופלא מהכמי העיר דמשק, מחבר ספרי, "לקוטי חו"ל" על חת"ת ועל ששה סדרי מענה, וספר, "דרכי חיים" על פ"א בהוספת ספורים מאנשי שם, (ירושלם תרפ"ב).

הראשונים שיצאו בלשונם המדברת גדולות ובכתבם ועטם החד, ללחום כנגד רודפי עמנו, ולעורר את חכמי הנוצרים וחסידי אומות העולם שיעמדו לימין אחינו שמה. יאריך ה' ימיו לטובת עמנו!

אטלס, הר"ר אלעזר בהר"ר דוד
חכם מופלא בתורה ומדע וסופר חריף ומפורסם, יליד זאמוט, והתגורר זמן רב בביאליסטאק ששם נשא משרה באחד מבתי האוצרות לכספים, ויכתוב הרבה מאמרים בעתונים העבריים, ויעש לו שם בין טובי הסופרים החרוצים, בשנת תרמ"ח הו"ל מאספו „הכרם", וכשבאה הציוניות המדינית המטיר עליה גפרית ואש ויכלה בה חצי עטו השנונים, ב„המגיד" שהופיע בקראקו, וב„הפלס" של הרב רא"ע מפולטבה (תרס"ב), ויצא ללחום כנגדו בקסתו הדרוכה, החכם הגדול והסופר המופלא בדורנו מו"ה יצחק ז"ל סובאלסקי, בקונטרס „בטליון ומבוטליון" (לונדון תרס"ג), בו השיב מלחמה שעה ליריב ציון ומקראיה, (הוא היה אחיו של הגאון ר' מאיר זצ"ל אטלס (עי' תולדותיו בספרנו „דורות אחרונים" ספר א').

אייזענמאן, הר"ר ברוך ב"ר צבי יהודא, הרב המופלא בתורה ויראה והדרשן הנעים, מגליל מינסק שבא לאמריקה באמצע שנותיו, ויהי מראש לרב ודרשן בבחמ"ד שהוקם על ידי „גרינבערג" בכפר סטרלינג קרן רחוב עמבאי, בברוקלין, (שהוא כעת בהכ"נ של ח' „עין יעקב") ומשם נתקבל לרב מ"מ בבחכ"ג „אוהב צדק" בשדרת האוארד, בברוקלין, והאריך ימים וינ"ב

כרוב גדלו בתורה וחכמה, ובכואו בימים נתקבל לאב"ד לעדת ישראל בקיוב, ויעש בה רבות לתקוני הדת ובתי צדקה. אחרי מהפכת המלחמה הגדולה, מחמת המציקים בארצו, התמלט ארצה אשכנז שהתגורר בה כשנה אחת, ומשם עלה לארצנו הקדו' וכשנבנתה העיר „תל אביב" נתקבל בה לרב כולל, ויהי אהוב ורצוי לכל מפלגות אחינו השונות שמה, ונ"נ דרב, י"ט אד"ש, תרצ"ה. וכבוד גדול נעשה לו במותו, כי עד אחר הליותו, נסגרו בעיר הגדולה לאלקים זו, כל בתי המסחר והחנויות, ויספידוהו הגאונים רא"י הכהן זצ"ל קוק, ורב"צ עזיאל, ור"מ ברלין, והחכמים דר. ישראל רוקח, ודר. בן ציון מאסענואן, (הגרש"א זצ"ל הוא אבי המציר הנודע מו"ה ברוך הכהן אהרנזאן, וחתנו הוא הסופר מו"ה נחמן מייזעל עורך „ליטערארישע בלעטער" בוורשה).

אונטערמיינער, העו"ד שמואל, מגדולי הטוענים ומליצים שבאמריקה ועסקן צבורי גדול ומפורסם, נולד תרי"ח בלינצשבורג (פ. ווירדזינגה) דארצות הברית, ובעודנו באבו גמר חק למודיו המדעיים בביתמ"ד לחכמה „ניו יארק סיטי קולדז", וכבן כ"א כבר קבל מהאוניברסיטה הקולומבות תעודת עורך דין מצוין, כי ברכו ה' בשכל חריף ועמוק ובלשון למודים ועד מהרה יצא שמעו לתהלה, ויעש עושר ונכסים, ויהי לאחד מאיתני המפלגה הדמוקרטית שבמדינה, וכשקמו ה„נאצים" בגרמניה עלינו, היה הוא ומרעהו, הנואם המפורסם והמטיף הגדול מר שמואל הי"ו דר. ס. ווייז מן

הסדרים, ונ"נ בשנת תרנ"ד, ונזכר לטוב בהקדמת המדפיסים הרמי"ם בוילנה לסדר זרעים בהוספותיהם החדשות לש"ס המשנה, והוא היה אחיו של הסופר הנודע ראשון לציון מר יהושע ז"ל אייזענשטאדט (עיין בספרנו „דור רבניו וסופריו“, ספר א', ווארשה תרנ"ה).

אייזענשטאדט, הר"ר יעקב, רופא מפורסם באיטליא, נולד למשפחת יוחסין זו, בעיר שעדליץ, תרנ"ה, ויקבל חנוך תורני והשכלי בילדותו, ויבקר את הגימנזיום בעירו ואח"כ האוניברסיטה בוורשה, ויקבל תעודת רופא, אז בא לרומא האיטלית, ויהי לתלמידם של הרופאים הפרופיסורים בעכטעריוב ובינקא, ובכשרונותיו ושקידתו רכש לו שם מצוין בחכמת הרפואה בזמן קצר בארץ זו, חבר ספר ברומית ע"ד השפעתו של החנוך שעשה רושם גדול בחוגי גדולי הרפואה בזמננו.

אייזענשטאדט, הר"ר יצחק בהרב ר' שלום בער, הרב המופלא בתורה, חכם ועשיר ונדיב בורשה, ממיוחסים משפחתנו הרמה יצ"ו, נתגדל בתורה ויראה בעיר לעכאוויטש, מקום שמה שרת בקדש בתור אב"ד אביו הגאון הצדיק זצ"ל, שהיה אחיהם של הגאונים הגדולים ר' מנחם מענדל אייזענשטאדט האבד"ק דשטוצין, בעל שו"ת צמח מנחם (עיין תולדותיו בה"א מספרנו „דור רבניו וסופריו“) ור' ברוך בן-ציון אייזענשטאדט האבד"ק אמדור, (עיין תולדותיו בספרנו הנזכר ח' ג'). ובהיותו לאיש השתקע בורשה, ויהי לסוחר אמונים ויטש חיל במילי

למעלה מתשעים שנה, י"ג כסלו, תרצ"ב, לזכר עולם יהיה !

אייזענשטאדט, הרב ר' אריה ליב בהרב ר' חיים חייקיל. הרב המאור הגדול הצדיק שארנו ז"ל, נתגדל בתורה על ברכי אביו הרב הגדול המ"צ הזקן דקלעצק, והיה לרב בעיר מצערה איטעל בקרבת באברויסק, וחבר איזה חבור קטן כמוסר ומדות, ושמעתי מגדל צדקתו ויראתו, לזכר עולם יהיה צדיק.

אייזענשטאדט, הר"ר ברוך מרדכי ב"ר אריה ליב הכהן, הרה"ח השלם ומופלא בתורה ומעש"ט בנוי ראשעל, נ. י., מילידי הלוסק, בקרבת מינסק ממשפחת יוחסין שמוצאה מאא"ו מרן הגאון בעל „פנים מאירות“ זצ"ל. קבל לקח בישיבות מינסק ויבוא לאמריקה בעודנו עול ימים, ובנשאו לו אשה השתקע בניו ראשעל, ושמה הרביץ תורה והגדיל לעשות בעניני החסד והצדקה, ויהי אהוב לכל יודעיו. ונפטר בשם טוב כ"א איר, תר"ץ, כבן מ"ה שנה, (הוא גיסו של השלם היקר מו"ה אברהם אהרן נ"י ריוויץ, מנכבדי ניו לאטס).

אייזענשטאדט, הרב ר' חיים נח בהרב ר' מאיר, הרה"ג המופלא בתורה החכם השלם, יליד העיר קלעצק, ונכדו של הגאון הצדיק ר' אלימלך האבד"ק לידא, מצאצאי מרן אא"ו הגאון בעל פנים מאירות זצ"ל, ידידו ואהובו של רבינו המלבי"ם זצ"ל, ולו מסר זכות הדפסת ספריו, ובשנת תרמ"ז הו"ל בווארשה סדרי המשנה מזרעים וטהרות בהוספות חדשות, ולא הספיקה לו השעה להו"ל יתר

של המדפים הנודע ר' מאיר יחיאל האלטער ברחוב נאלעווקי שמה, ולא שם עוד את לבבו להרבנות, ולא האריך ימים, ונפטר כבן נ"ה שנה, ובא באורו ליוצר לשבת נחמו בהמליץ תר"ן, והוא היה אחיו הבכור של הרה"ג והסופר הנודע נועם המדות מוה"ר משה אלעזר הי"ו אייזענשטאדט שהיה רב לעדת ישראל בפטרבורג, (עיין בתולדותיו בספרנו „דור רכניו וסופריו" ספר א' ווארשא, תרנ"ה).

אייזענשטאדט, אבא מאיר הר"ר משה בחר"ר פנימין כהרב ר' מאיר כהרב ר' משה ז"ל, מקלעצק, מגזע גדולי יוהסין וענף עץ אבות התורה וחתעודה בישראל מני קדם, מוצאם קדש מרבותינו המהרש"א והש"ך ומנבדי מאור הגולה ורבן של ישראל, הגאון החסיד קדוש יאמר לו מרן מאיר זצוק"ל אייזענשטאדט הנודע בפסקיו ותשובותיו בשם „פנים מאירות", ראש בית משפחת אייזענשטאדט המיוחסת, שנקראה בשם זה, ע"ש העיר אייזענשטאדט בארץ הגר, בה ישב מרן אא"ז זצ"ל על כסא הרבנות וינהג ישיבתו הרמה כשלשים שנה, ולו היו הרבה בנים, כלם גאונים גדולים וצדיקים שהשתמשו בכתר הרבנות בקהלות חשובות בליטא ופולניה. ומחם הגאון החסיד מו"ר מיכאל זצ"ל אייזענשטאדט, שהיה אב"ד ור"מ בקלעצק. ואחריו מלא מקומו בנו הגאון החסיד מו"ה משה זצ"ל אייזענשטאדט, שהיה האב"ד והר"מ דקלעצק, עד הסתלקותו, י"ב חשוון, שנת „קנות", גיסו של הגאון החריק הגדול מו"ר אלעזר זצ"ל קאליר בעל אור חדש

דשמיא ודעלמא, ויצא שמו לתהלה ולברכה בעיר הגדולה הזאת.

אייזענשטאדט, הר"ר ישראל טוביה בה"ר יהודה צבי, הרה"ח המופלג, ומופלא ביראה ושלמות מהעיר ראזינא, (בגליל הורודנה). מגזע קדש מחצבתו, מצאצאי הקדושים ר' ישראל ור' טוביה דעיר זו שמסרו נפשם על קידוש השם בעיר זו, ביום הששי ב' ר"ה ת"ך, ומצאצאי מרן אא"ז הגאון מו"ר מאיר זצ"ל אייזענשטאדט בעל פנים מאירות, הקדיש רוב ימיו להעלות בספר זכרונות לתולדות המשפחות המיוחסות אייזענשטאדט, בכרך, גינצבורג, האלפרין, אראוויץ, מינץ, פרידלאנד, קאצינעלנבויגען, ראפ"פורט, ורוקה, ולקורות הקדושים שהתייחס למשפחותיהם, ונפטר בשם טוב ביום ו' עש"ק, כ"ה טבת, תרנ"ג, וכבוד נעשה לו במותו, (והחכם המופלא מו"ה שמואל ווינער הו"ל הזכרונות הללו בהערות והוספות משלו בספר נכבד בשם „דעת קדושים" פטרבורג תרנ"ז-תרנ"ח).

אייזענשטאדט, הר"ר מאיר בחר"ר צבי הירש, רב גדול בתורה ובחכמה, מילידי העיר נעשוויז, המתייחס לצאצאי אא"ז הגאון בעל פני"מ, ויקבל תורה מהגאונים הנצי"ב ומהר"ה הלוי סולבייצ'ג, הרמ"ם בישיבת ולוויץ, ויעש חיל רב בגפ"ת ועם זה בידיעות כוללות, ויתעתד לרבנות משנה, דתית וממשלית, אולם משנשא אשה מסלונים ממשפחת רמה, ובתו של העשיר והנדיב מוה"ר נפתלי בור-שטיין השתקע בורשת ויהי לשותפו

גם בחרשת למעשה הטאבאק ויגלוס גלומי קטרת שלמד לאומנתו, ויתקבל אח"כ למשמש בקדש ולש"ן בביכ"נ לעדת בני קלעצק, מולדתנו, שהיה אז ברחוב העסטער אצל קריסטל, בנויארק. ויעמוד על משמרתו זו עד שוכו רוחו הטהורה לאלהים, ביום הששי עש"ק לסדר, ויהי ידיו אמונה, ז' שבט, שנת, סתרו", כבן ס"ט שנה. ולהלויתו שהיתה ביום א' ט' שבט, באו המונים וכיניהם הרבנים הגאון הגדול ר' אליהו הער- צענבערג וצ"ל האב"ד דבה"מ הגדול בברוקלין והרב המאוה"ג הדרשן המפורסם מו"ה שבתי סופר שליט"א הרב דבה"מ"ד לאנשי סיני בנויארק, (עיין תולדותיהם בספרנו השני ישראל באמריקה, ניוארק תרס"ג), ואחריהם הובא אל ביתכ"נ פנימה ושם השפחתו אני קני בני ותלמידו והרב הגאון מוהר"ש סנצר ובכבוד רב הובל לבית עולמו במעלה קברות קהלת קלעצק אשר בקברת וואשינגטאן.

מר אבא ז"ל מדקדק גדול היה במצות ונותן בקלות כבחמורות ולא ספר מעולם בגנות אחרים ונשמר גם מאבק לשה"ר, ואמת וצדק היו נר להגלו, ולספר אף מקצת שבתו ומעלות נפשו הנאצלה וקצרו גליונות, והוא שחושמה למצבתו תענה צדקתו, ואלה הדברים שערבתי עליה לזכרון :

"עד זה הלוח

לנצר משרש גאונים רכי העם

לעניו ושפל רוח

אדם אחד מאלף ישר ותם

במקום זה ינוח

בן-אמתי ובן-עם רם.

על מס' פסחים וקדושין, (עיין בספר "דעת קדושים" לשארנו הרה"ח מוהרי"ט אייזענשטאדט, ובס' עיר ויילנא להרה"ח ר' הלל נח שטיינ- שניידער, ומ"ש אני במאמרי לתולדות גדולי ליטא ב"תלפיות" של הרה"ח מוה"ר יהודה הלוי לעווין ז"ל ברדיטשוב, תרנ"ה).

מר אבא ז"ל נתחנך ונתגדל מנערותו בתורה ומצוה ויראת שמים, ויהי סוחר לאמונה מופלא במדותיו התרומיות ובענות צדק, ונכבד ואהוב כעיר וכסביבה ונודע לתהלה גם בין גדולי הנוצרים בגלל תמנתו וישרת דרכיו, ויהי ביתו ועד לנכבדי העיר והשוביה ופתוח לרוחה לפני אביוני אדם, והאכיל על שלהם ת"ח ועניים אשר עמד לשרתם באהבה וחבה, ובהיותו מהונן בקול ערב כבודו לעבור לפני התבה בימים הנוראים בבית הכנסת הגדול דקלעצק, וכשעמד לבקש על עמו שפך לב כמים וחוריד דמעות כנחל ולרגלו בכח גם הקהל הגדול ויתעוררו לתשובה שלמה: מחמת המצוק, עזב מר אבא ז"ל עיר אבותיו וארץ מולדתו, בהיותו קרוב לשנת החמשים ויבוא לאמריקה ויהי למלמד תינוקות בבתי יתומים וזמן מועט בהת"ת מונטיפיורי שנוסדה אז מהגאון הצדיק והרופא המפורסם מוה"ר אליקים גץ המכונה ד. גולד- בערג יצ"ו, (עיין תולדותיו להלן) ובאשר המלמדות דלה ומצערות היתה משכרתה ולא הספיקה לו אף לפרנס את עצמו ולא כש"כ לשלח ממרחק לחמו לכלכל את ביתו זו אשתו ובניה ברוסיה שנשארו באין משען כאניה בלב ימים, עבד שעות אחדות ביום

שלמה צבי זצ"ל ואשת הר"ר משה ז"ל מקלעצק למשפחת אייזעני שטאדט, נפטרה ביום החמישי, כ"ח לחדש אדר שני התרפ"א, בגן עדן טוב מנוחתה.

אייזענשטאדט, הרב ר' נח חיים, גאון מפורסם וצדיק, מצאצאי הג"מ מאיר א"ש זצ"ל בעל פמ"א, אב"ד דק"ק שטוצין בגליל ווילנא ל"ג שנה, ובעלותו לשמים (כ"ה מ"א תרל"ד) מלא מקומו לראב"ד בנו הגאון מוהרמ"מ בעל "צמח מנחם", אחיו של הגרש"ד הבא להלן.

אייזענשטאדט, הרב ר' שלום דובער בהרב ר' נח חיים, הרב הגאון הצדיק מר שארנו זצ"ל, (אחיהם של הרבנים ר' מנחם מענדל האבד"ק שטוצין ור' ברוך בן-ציון האבד"ק מאסט ואח"כ אבד"ק סקידל, ואדמו"ר) ושמש בכחונת אב"ד בעיר לעכאוויטש, ותיק נודע בחכמתו וצדקתו.

אלטופסקי, הרב ר' יהודה בה"ר חיים דוב, הרב הגאון החכם השלם מרבני ברונקס, נולד בווארשה, תרנ"ו, למד בתהלה בישיבות פוילין ואח"כ בישיבת הגאון מרן בעל "חפץ חיים" בראדין, ויסמכותו הגאונים ר' יהודה ליב גארדין האב"ד דלומזה ואח"כ רב הכולל בשיקגה ור' אהרן יוסף באקשט האב"ד דשאול. אחרי נשאו לאשה מ' רחמה בת הרב הגאון ר' אברהם משה גארעליק הרב דרוטקי היה לרב בפוילין כשנתיים ימים, כשנת תרפ"ו בא לאמריקה ויהי לרב לעדת וואל-קאוויסק בנוירק, ומשם נתקבל לרב ודרשן בבהכ"נ משכנות ישראל בכראנקס, חבר ס' "הגיוני יהודה"

המופלא בתורה ויראה, שלשלת היחס, ה"ר משה בר בנימין ז"ל למשפחת אייזענשטאדט המפוארה, דור שביעי להגאון בעל פנים מאירות, נולד בעיר אבותיו קלעצק שבליטא, כשנת תקצ"ז, ונפטר ביום הששי ז' שבט ה' תרס"ו בגן עדן טוב מנוחתו.

אמי מורתי הצנועה והמשכלת ביראת ה', מ' ברינא לאה נ"ע, היתה בת הרב הגדול בתורה וחסידות מו"ה שלמה צבי ז"ל ליפאוו, מוואלינצא גליל דווינסק, (עיין תולדותיו בספרי דורות האחרונים, אות ל'). מגדולי תלמידי הגאון הגדול החסיד מו"ר מנחם מענדל זצ"ל בעל צמח צדק, האדמו"ר מליבאביטש, כאבי ז"ל הצמינה גם היא בצדקתה ואהבת חסד, ותהי נודעה בהשכלתה שהיתה בקיאה בסדרי התפלה והספר תהלים היה רגיל על לשונה, ונהירנא כד הוינא מליא ובסעודה השלישית בשבת, היו מר אבא ואמי מורתי ז"ל אומרים בע"פ תהלות דוד מלך ישראל פסוק אחרי פסוק, ונשמתה הטהורה עלתה לשמים ביום החמישי כ"ח אדר שני, התרפ"א, בהיותה כבת ע"ז שנה. וזה נוסח מצבתה על קברה בקברת מונטיפיורי אשר לחברת אנשי קלעצק, אשר ערכתי:

"עדה זאת המצבה

לבת צדיקים אנשי מעשה וחסידים

עשתה אך טובה

כל ימי חייה, כסדרם תמידים

עד זקנת ושיבה

לחכמה אחות אמרה, לעניים ידידים.

הצנועה המפורסמת ונדיבת הלב

מרת ברינא לאה נ"ע בת הר"ר

באמונה, והוא מחיב רבים מהחזנים שעשו את עבודת הקדש לחולין, (מחותנו היה הרב הגאון החריף וצדיק מו"ה צבי הירש זצ"ל רעזניק ר"מ דסלאנים וסובאלק. (עיין תולדותיו בספרנו „דורות האחרונים אות ר').

אלטשולער, הרב ר' עזרא בהר"ר יהודה ליב, הרב הגאון החכם השלם, היה לרב מקודם בעירה קאלטינאן, וכעת הראב"ד דוואינוטא בגליל קובנה, חבר ספרים שונים וביניהם „תקון דרך החיים" בדיני תפלה (ווארשה תרנ"ו), „תקנות ארצות" (שם, תרנ"ט), וספר „תקון האדם" (קובנה תרפ"ו), ומפורסם בחדושו ומאמרו בהמאספים התורניים שהופיעו בזמננו, הגרע"א הי"ו הוא כבן ע"ז שנה, יאריך ה' ימיו ושנותיו!

אלטשולער, הר"ר צבי בהרב ר' אביגדור, מופלא בתורה ויראה ועסקן צבורי נעלה, מנכבדי העיר דזוורסי סיטי (פ. נ. דו.), מראשוני מיסדי ישיבת רבינו יצחק אלחנן בנויארק, ברחוב הענרי, וישתדל הרבה לקיומה והחזקתה, ויעש תקונים רבים דתיים בעיר מגורו דזוורסי סיטי. היה ממשפחת יוחסין חכם ושלם, ונפטר שבע ימים בשנת תרצ"ג. ובא מכתבו בס' מלכי בקדש להרב הגאון המפורסם מוה"ר חיים זצ"ל הירשענזאהן האבד"ק האבא-קען (ח"ד צד קל"ג), (חתנו הוא הרופא ד"ר מענדעלסאן בדזוורסי סיטי).

אלנקאוה, הרב ר' רפאל בהרב ר' מרדכי, גאון גדול וצדיק מפורסם מגאוני אפריקה בדורנו וראש

דרשות על פרשיות התורה, ובשנת תרצ"ה נדפס חלקו הא' על ספר בראשית, הרה"ג מוהר"י הי"ו גמר חק למודי בי"ם גבוה עממי.

אלטר, הרב ר' יהושע בהרב ר' אלימלך, הרב המאו"ה הצדיק בעל עמק יהושע; בנין יהושע; ברכת יהושע; וס' אמרו אמן; וקצור ספר חסידים. היה רב ומו"צ בבילרודקי, ואח"כ בקונסקי וואלע (ברוסיה), ויעל אח"כ לאה"ק, והוא מנכדי הרב המפורסם בעל נעם אלימלך זצ"ל.

אלטשולער, הר"ר יוסף, נעים זמירות ישראל בליטא, מילידי ווילנה ותלמיד ישיבותיה. בהיותו לאיש למד תורת השו"ב"ם והיה לש"ץ ושו"ב בעיר קטנה בקורלנד, ויצא שמו לתהלה בקולו הערב, ויסע לברדיטשוב ללמוד פרקי השירה והזמרה מהש"ץ הנודע ר' ירוחם הקטן ובשוכו נתקבל לש"ץ בזאגרא, ומשם בא לשבת בעדת ישראל בסלאנים, והגאון מאור הגולה מו"ר יהושע אייזיק זצ"ל, שהיה אז האב"ד, חבבו ויעריצו באמרו, כי ראוי הוא באמת לשליח צבור, ח"י שנה שמש הרר"י ז"ל בכהונתו בעיר זו, ובשנת תרמ"ח נבחר לש"ץ דהורדנה, ויעבוד עבודת הקודש בעיר הפלך זו עד שוב רוחו הטהורה לאלקים בשנת תרס"ח, בהיותו כבן ס"ט, הרר"י ז"ל היה מופלא בתורה ויראה, ובס' לתולדות החזנים של החכם והסופר והש"ץ המהלל מו"ה אליהו הי"ו זאלודקאווסקי כתוב שהרר"י ז"ל היה בקי בששה סדרי משנה בעל פה, והתמיד רוב ימיו בתורה ותפלה ובעבודת הציבור

גדולה לתלמוד וגפ"ת כביהמ"ד העתיק, בית זלכה", חבר ס' הכולל ליקוטים על הזוה"ק ונדפס ממנו ס' "יין הרקה", פירוש המלוקט מכתבי האר"י ז"ל על האדרא רבא וזוטא.

אפפעלמאן, הרב ר' יובער בחר"ר אהרן חו"ב, הרב הגאון השלם והדרשן הנעלה, מרבני בראנ-זוויל, נולד תר"ן ביאנאווא בגליל פינסק, וקבל תורה מנעוריו בישיבות המפורסמות לומזה, מיר, ונאוואהרודאק, ובשלש שנים הסתוסף בישיבת סלאבודקה, ויעש חיל בתלמוד ופוסקים, ויסמכוהו הגאונים מוה"ר אליעזר זצ"ל ממינסק, ור' שמואל לנדא מחלוסק, ורבו הגאון ר' משה מרדכי זצ"ל עפשטיין, בשנת תער"ב נתקבל לרב אורעטשיא (פ. מינסק). ויעמוד על משמרתו כעשר שנים, עד צאתו בגורפ"ב לאמריקה, תרפ"ג נתקבל לרב ודרשן בבחמ"ד, ח' תהלים כתר ישראל שדרת טהאט-פודר, בראנזוויל, וזה כשלש עשרה שנה עומד הרה"ג הו"ו על משמרתו להורות וללמד תורה בשיעוריו הומוניים התמידים ולעורר לקרשי עמנו, והוא חביב על יורעיו ומכיריו כי מלא ברכת ה', (הוא חתנו לוקח בתו של הרב הגאון הצדיק מוה"ר יעקב מאיר כהנא זצ"ל (ע"ע להלן) יש לו בכ"י חדושים שונים בחלכה ואגדה.

אצאא, הרב ר' דוד בחר"ר אפרים אליעזר, הרה"ג המופלא והדרשן הנעלהבורשה, נולד בר"ח סיון תרס"ו בעיר קאלושיין, ויקבל לקח טוב מהרבנים ר' הענאך ור' שלמה היילפערן בעל הומת הדת

הרבנים במאראקא, מצאצאי גאונים וגדולים מדור דור, והתמיד כל ימיו בתורה ועבודה והשיב תשובות לגדולי הרבנים והחכמים, וישב על כס הרבנות בעיר מאלי, במאראקא, כששים שנה, והתפרנס בכבוד ממסחרו, וג"נ דרב חסידא בש"ז, כבן פ"ז שנה, ונדפסו ממנו שו"ת קרני חיים, רמון זהב, תורת כסף, וחבר עוד ספרים.

אנאליק, הרב ר' שמעון דוב כה"ר אברהם, גאון גדול וצדיק מפורסם מגדולי רבני פולניא בדורנו, מילידי וואלקאמיר בגליל קובנה, והצטין מילדותו בעמק שבלו והתמדתו ויהי נודע בשם "העלוי השחור", ויקבל סמיכות גאוני רוסיא בעול ימיו, היה לרב בערים שאקי, מינסק, ומשם נתקבל לאב"ד בעיר הפלך שעדלייק, וייסד בעיר זו ח' "פרחי שושנים" ללמד תורה ומצוה לצעירי עמנו, ויתקן עוד תקונים לשמירת הדת, וג"נ דרב חסידא, ס' טבת, תרס"ו, והשאר אחריו זרע ברין, בנו יחידו הרב הגדול ר' אריה ליב, והמש בנות כלן נשואות לרבנים גדולי תורה והוראה ומהם הג"ר יצחק גרינבערג הרב דלאמאזו, והג"ר מאיר הכהן פאם רב בברונזוויל יצ"ו. ונדפסו מהגוז"ל הספרים: "אמרי רש"ד" על תנ"ך, ו"ארה משפט" על הו"מ.

אפטיא, הרב ר' יהודה מנשה, הרב הגאון המופלא בחכמת האמת מגדולי הערי בגדד (בבל), נולד תרל"א, וקבל מילדותו תורה בנגלה ובנסתר, ויהי לתלמיד מובהק של הגאון מוה"ר שמעון אגאסי, ואחרי שרכש לו בקיאות בש"ס ופוסקים וגדולי ספרי הקבלה קבע ישיבה

הב"ח והט"ז ז"ל, ויקבל תורה מהגאון ר' יעקב וויידענפעלד האב"ד דעיר מולדתו, ויתמיד בתלמוד ופוסקים וירכוש בקיאות עצומה בש"ס וגדולי הראשונים והאחרונים, וכבן שלשים נתקבל לרב ביאזלאווין, ומשם נתקבל לאב"ד בבוטשאטש, ויצא שמעו בתור גאון מופלא בבקיאות בכל ענפי התורה הרבנית ע"י תשובותיו הרבות שהשיב מקרב ומרחוק לרבנים גדולים מובהקים ויתנו עיניהם בו מגדולי וזקוקות המפורסמות בארצו, כי יחיה כהן לאב"ד, ולא פנה הגאון השקדן אליהן, ויבחר בעדתו הקטנה אשר בה יוכל להתעסק בתורה מבלי מפריע, אולם כבואו בימים מדחק מצטנן, נעתר לקבל עליו תרבות בטאורנא, וישרת בה בקדש, במושרת אב"ד ור"מ עד יום מותו, ט"ו תשרי, תרפ"ו.

מהגאון המופלא זצ"ל נדפסו הספרים האלה: שירי טהרה, על ס' טהרות, מנחת קנאות, על מס' סוטה, מנחת פתים, על ארבעה חלקי שו"ע, שו"ת אמרי יושר (ב' חלקים), טל תורה, חידושים והגהות על מסכתות רבות בבבלי וירושלמי, ונשאר בכ"ק חבורים שונים.

אשכנזי, הרב ר' יחיאל בהרב ר' משה דוד, הרב המופלא נודע בשם האדמו"ר מאלעסן מצאצאי הגאון בעל "ישמח משה", ור' העניך מאלעסן, ומרן הגאון יעב"ץ זצ"ל, בא לאמריקה בהיותו כבן נ' ויתישב בברייטאן-ביטש בברוקלין, וינהרו אליו רבים ממעריציו ויתפרנס בכבוד, אולם לא ארכו ימיו כי אחרי עבור כחצי שנה נאסף אל עמו, ביום

והאמונה ועוד, ויעש חיל בתורת ההלכה והאגדה, ובעודנו עול ימים נתקבל לרב ומ"מ בבהכ"נ ברחוב פאנסקי בוורשה, ואח"כ בבהכ"נ "תקון תורה" ברחוב מילא שמה, הבר והו"ל ספר קהלת דוד" לקוטים יקרים באגדה והלכה מגאוני קדמאי נ"נ ומגדולי דורנו הע"י, בהסכמות גדולי הזמן וכיניהן גם הסכמת מר ידידנו הרב הגאון הצדיק מו"ה שלום יצחק שליט"א לעוויטאן, המספרים מעלת הספר ומחברו הי"ו.

ארצווייץ, הרב ר' משה זלמן ב"ר יעקב קאפיל, הרב הג' המופלא בתורה והדרשן המפורסם בשם המ"מ מועמבראוו, מרבני בראנאווייל, יליד דוכרצ'אוו, גליל הוראדנה, נתגדל בתורה ומצוה מנעוריו ויקבל תורה בישיבות הוראדנא ודווינסק, ואחרי נשואיו נתקבל למ"מ בזעמי בראוו, ויצא שמעו לתהלה בגלילות ליטא ופולין בדרשותיו הנעלות להעיר ולעורר למוסר אבות וחזק הדת, בא לאמריקה לזקנתו, ונתמנה לרב בבהכ"נ "נצח ישראל" ברחוב קעלי בבראנסק, והמונים נהרו לשמוע את דרשותיו במילי דשמיא, ואחרי שרתו בקדש שמה כשש שנים, נתקבל לרב ומ"מ בבהכ"נ "אהבת אהים" בשדרת ריווערדייל, קרן רחוב עמבאי, בבראנוויל, וכשהו אז כן עתה לקרב נפשות אחינו לאבינו שבשמים, יאריך ה' ימיו ושנותיו.

אריק, הרב ר' מאיר בהרב ר' אהרן יהודה, גאון גדול ומפורסם צדיק ונשגב מגדולי הרבנים בדורנו, נולד בהרימלוב, גליציה, תרט"ו למשפחת יוחסין שמוצאה מרבותינו

באלל, (באלטאווסקי), הרב ר' חיים מאיר, בה"ר מרדכי, הרה"ג המופלא בתורה ויראה, חכם וסופר שו"ב מומחה בברונזוויל כח"י שנה, מילידי העיר נעוויל (פ. וויטעבסק) ונדפס ממנו ס' נכבד בשם „שמירה טובה“, והוא מלא תוכחת מוסר להמשמשים בכהונות קדש ומזלזלים באיסורים, (נויארק תרפ"ח), והרב הג' מוהרר"ם עלה לזקנתו לארץ הקודש ויבנה על אדמת הקדש שני בתים לקים מצות ישא"י, ושמה שבה רוחו הטהורה בהיותו זקן ושבע ימים, לזכר עולם יהיה! בניו המה, החכם השלם והרופא הנכבד דר. זוסיא באלל, השו"ב ר' מנחם נחום בניופארט, מר אליהו ומר יהודה ליב, ואחיו הוא המופלג השלם והיקר ר' שניאור זלמן הי"ו בבראנזוויל.

באמאן, הר"ר משה, בתרב ר' אברהם, הרה"ח המ"מ ב"ח משמורים בעיר לאדז, יליד העיר סאכטשוב, חו"ל ספר אקדמות עם פי' קצר וארוך ועשרה מאמרות שלקט ואסף מכ"י עתיקים, ונדפס בווארשה (תרס"ב) כהסכמת הגאון הגדול הצדיק מו"ר אליהו חיים זצ"ל, וחתנו הג"ר גבריאל הלוי סגל.

בארער, הרב ר' זלמן בה"ר יחיאל, הרב הגאון המופלא בתורה ויראה, מגדולי תלמידי הגאון מו"ר יעקב וויידענפעלד האבד"ק הרומליב בגליצא, ויקבל ממנו רבי תורתו, וימלא כרסו בש"ס ופוסקים בעודנו עול ימים, ויסמכוהו רבו הגר"ו, אחרי נשאו אשה מטשארטקוב למד עם בחורים מופלגים בקלוזי של

ב' ט"ו אד"ש, תרצ"ב, כבן נ"א שנה, ונספד מאת רבנים שונים, ומצא מנוחתו בקברות „בית דוד“ בברוקלין.

אשרי, הרב ר' חיים יחיאל בהרב ר' יצחק מרדכי, הרב החכם השלם והדרשן הנעלה, גולד בקעלם ר"ח אייר תרל"א, הסתופף בישיבות מאווריק וקעלם, וישמש בנערותו את הרב החסיד המפורסם ר' לייבעלע בעירו, תרנ"ד בא לאמריקה וכשנשא אשה השתקע בבאלטימאר ויעש רבות לחזוק התורה והצדקה בעיר מושבו, חבר והו"ל ביתודית, הספרים: מנחת עני, שומר אמונים, באר לחי, מים חיים, מגיד משנה, (ב"ח), „מקור חיים“, „קדש ישראל“, הכוללים המפות ודרשות שנשא במקהלות לשבתות השנה ומועדים, ונ"נ כבן ששים שנה, לזכר עולם יהיה!

— ב —

באיוק, החכם ר' יהודה משה בה"ר יעקב, הרה"ח המופלא בתורה ומדע מעין וחוקר, שופט בעיר אלליאנס (בגליל ניו דזוירסי), חבר והו"ל (כשנת תרפ"ב), ספריו: „אור תורת משה“, „ואמרי תורת משה“, הכוללים מחקרים עיוניים בתורה שכתב ובע"פ, ועליהם מכתבי תהלה מידידיו הרבנים מוהרד"א הכהן לעווניטאהל ור' נחום ברענער מפילאדלפיא, ומכתבי המדפוס הרה"ח הגדול מוה"ר אברהם חיים ז"ל ראזענבערג, ובשערי הספרים כתוב, כי הוא מנכדי הגאון ר' משה פינטשוק, חתנו של הגר"א מוויילנה.

ממנו ב,,השלח" שי"ל מהסופר והחכם המפורסם,, אחד העם".

ביומקל, הרב ר' יהושע כהרר ר' נחום, רב בברוקלין, הרב הגאון החו"ב, מרבני ברוקלין, נולד בקראשנינקא בגליציה, מקום היה אביו הרב"ג לרב, ויקבל ממנו רבי תורתו, ואח"כ בישיבות שונות בארצו, ויעש חיל בתלמוד ופוסקים, ויסמכוהו לרב הגר"ש ענגיל, והג' רב"א הזכה ווייס, בהיותו לאיש שמש בכהונת רב בסעלעטין (בוקא-ווינה), ובשנת תרפ"ב בא לאמריקה ונתקבל לרב בבחמ"ד עדת ישרון בויליאמסבורג, ברוקלין.

הרב הגאון הנעלה מוהר"י הי"ה, הוא נצר ממשפחת הגאונים בעל ההפלאה ומוהר"ם טיקטין זצ"ל, ואחיו הם הרבנים הגדולים ר' יואל משה רב דקראשנינקא, ור' נפתלי הירץ, רב דשצאווניץ (עתה באמריקה), ור' מאיר רפאל הרב דלאנצק בגליציה, ונדפס ממנו ספר שו"ת "עמק הלכה", כולל שאלות ותשובות בענינים שונים.

בוכבינדער, הרב ר' משה יוסף, הרב הג' רב דבחמ"ד,, בני יצחק" נוסח הארי במזרח נויארק, מילידי לומזה, שבא לאמריקה בשנת תרע"ט ויהי לרב לקהלת יראים הג"ל, ונפטר פתאם באמצע דרושו אחרי קרה"ת שחרית, בעמדו על במת הקדש, בש"ק כ"א טבת, תרפ"ה, בהיותו כבן ארבעים, לזכר עולם יהיה!

בוראק, הרב ר' אהרן דוד כהרר ר' חיים נתן, הרב הגאון השנון, חכם ושלם ומטיף נכבד, יליד פופילאן (פ. קובנה) תרנ"ב, קבל תורה

האדמו"ר מעיר זו, וביחוד עם בנו של האדמו"ר הרב המאוה"ג וצדיק מפורסם,, בערינו", ויצא שמו לתהלה בגדלו בתורה ובחדושו הנעלים בגפ"ת ואגדות, תרפ"א בא לאמריקה, ונתקבל לראב"ד לעדת ישראל בווילקעסבארר (פ. פענסילווייניא), ומאז עומד על משמרתו בקדש ורצוי במפעליו הטובים ובנועם דרכיו. נדפס מהרב הגאון הי"ו ספר,, דברי מהר"ז", דרושים נכבדים בפרשיות התורה עם תשובה במקואות שנו"ג עם הגאון ר' מאיר זצ"ל אריק, ובכ"י ח"ת רבים בהלכה ואגדה וס' "לוח ארז" ספר חשוב על מס' אבות.

בובליק, הר"ר גדליהו בר' אהרן, חכם וסופר עברי ויחודי, נודע לתהלה, נולד בהורודנה, תרל"ה, ויקשב לקח בתלמוד בישיבות לומזה ומיר, ויתעסק גם בספרי השכלה וחכמת ישראל, אחרי נשאו אשה מבליסטוק, בא לאמריקה, בהיותו כבן כ"ט, ויהי מראש לעוזר בעריכת העתון החרדי,, די אידישע טאגע-בלאט", שי"ל בנויארק, ע"י הרב"ה הצדיק ר' כהניאל צבי שרהזאן ז"ל, ואח"כ לעורכו הראשי, שנים הרבה, ויעמוד על משמרתו ללחום מלחמת היהדות המסורתית, ועם זה לקח חלק נכבד גם בעבודה צבורית, ויהי מראשי המיסדים של,, המזרחי" באמריקה, ובעבור שנות מספר נבחר לנשיאו, כאשר חדל ה,,טאגע-בלאט" להופיע, היה הח' הנכבד הי"ו לסופר בה,, מארגען זשורנאל" בנויארק, ונדפס ממנו ביחודית,, מן המיצר" (תרס"ג), ומאמר א' נדפס

הזיתים), והוא מגדולי רבני וויליאמסבורג, יהי ה' אתו!

בורשטיין, הרב ר' דובבער, הרב הגאון המופלא בתורה וחכמה אב"ד דק' באטושאן, והוא מפורסם לאחד מגדולי הרבנים ברומניא בדורנו, וחבר ס' „הכמה ומוסר" לאמת הדת עם החיים, ויצא נגד שיטה זו הרב ישעי' מענדל ב„אידישע וויסענשאפט", של הרב ר' שמואל שווע-מער מיאסי חוברת שבט-אדר, תרצ"ה, וקוראת מולדת חוץ שכבר מהא על זה הגאון בעל „חתם סופר" זצ"ל.

בורשטיין, הרב ר' יוסף בה"ר שלמה, הרב הגאון הישיש מרבני המו"צ בברוקלין, מילידי העיר לומזה ומתלמידי הגאון ר' אליעזר שמחה זצ"ל ראבינאוויץ האב"ד דעירו, והגאון ר' ישראל יהושע זצ"ל מקוטנא, כבן י"ז נשא אשה בת הגביר הנדיב וי"א מו"ה יעקב שמעון פרוכטגארטען מגריצא, וישב על שלחן הותנו העשיר כעשר שנים ויתמיד בתורה עם תלמידים מופלגי תורה, וירב חילו בש"ס ופוסקים, ויסמכוהו תלמידים ר' מלכיאל צבי הלוי מענענבויס זצ"ל (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבני וסופרי" ח"א), ור' שמואל זנוויל קלעפפיש ור' יצחק פייגענבוים ור' פתחי הארענבלס, גדולי המו"צ בווארשה, תרס"א היה למו"צ בפרור העיר ווארשה מאג-קיטוב, תרצ"ו בא לאמריקה ויהי לחבר באגוה"ר האורתודוכסים לאמריקה, וישתקע בברוקלין, בכ"י הרב הגאון הי"ו חדושים שונים בגפ"ת ודרושים.

בישיבות מלו וסלכודקה ויצטין בכשרונותיו, ויעש חיל רב בש"ס ופוסקים באביב ימיו, ויצא שמעו בין טובי תלמידי הישיבות הרמות ויסמכוהו רבותיו ראשי הישיבה, וביחוד הגאונים ר' יוסף ליב זצ"ל בלאך הגאב"ד ור"מ דמעלו, ור' יהודא ליב זצ"ל גארדאן הגאב"ד דלומזא, ועוד גאוני ליטא, ובבואו לאמריקה, באביבו, נתקבל לרב בבחמ"ד „עץ חיים אנשי וואלאזין בנויארק, משם נתקבל בשנת תרע"ז לרב בבחמ"נ המפואר „חברה תהלים אהל משה" בברוקלין ואח"כ נתמנה לאחד מראשי הישיבות בישיבת „רבנו יצחק אלחנן" בנויארק, ומאז עומד הרה"ג הי"ו על משמרתו להפיץ תורה וללמדה לזקנים ונערים, בשעוריו בהישיבה ובבית מדרשו, ודרשותיו הנעלות בשבתות ומועדים המושכות את הלב, ועם זה הנהו גם עסקן צבורי נודע ונתלה (כפי שהזכירנו בתענות הגדול ב„מארגען זשורנאל" זה מקרוב נבחר הרב הגאון הי"ו טקחלתו החשובה לרבה ורעה לארך ימיו ושנות, לפני שמש יבין שמה!). בכתביו יד הרב הגאון הי"ו חידושים שונים בחלכה ואגדה ומעט מהם נדפסו בחקובץ הי"ל ע"י ישיבת רי"א וב„הפרדס" הי"ל בשיקגה, הנה חתנו של הרב הגאון ראשון לציון מוה"ר אליהו הלוי הי"ו אינזעלבוך שהיה הרב דבחמ"ד הגדול בברוקלין, ויעל לציון זה איזה שנים, (הנה לשמועה כי באה וקל נהי עלה מארץ הקדש, כי אליהו עלה למרום ביום כ' ט"ז תמוז, תרצ"ו, ומצא מנו"כ בחר

מילדותו, ואחרי רכשו לו ידיעה רחבה בגפ"ת קבל תורה בישיבת וואלאזין מש"ב הגאון האמתי מו"ר רפאל זצ"ל שפירא כחמש שנים, ויקבל סמיכות רבו הגזצ"ל ולהבל"ח הגאון ר' משה הי"ו סולוביציק, וכששקטה מלחמת העולם בא לאמריקה, וישמש ברבנות בקליוולנד ופאקיספי, וזה איזה שנים שנתקבל לרב ודרשן בבחמ"ד „חכרה קדישא" בברוקלין, והוא גדול בתורה ושלם בדרכיו.

ביחביץ, הרב ר' שבתי פ"ט, הרב הגאון המופלא חד מכי דינא ומו"צ בבירות (סוריא), וכא במכתבו למר רב ידידנו הגאון הגדול החר"ץ מו"ה ר' יצחק הי"ו קליין הראב"ד דסאטמאר בהמגיד הנערך על ידו (ה' א' תרצ"ו).

בייליס, ה"ר מנחם מענדיל, נתפרסם בכל נפוצות יהודה וישראל ע"י העלילה שעללו עליו צוררי עמנו ברוסיא בשנת תרע"א, כי הרג ילד נוצרי להשתמש בדמו למצות הפסח, ויהי כלוא בבית האסירים לרוצחים בקיוב כשנתיים ימים, עד שקמו גדולי עורכי הדין ומליצי היושר חסידי אומות העולם הרוסים, קאראבצב-סקי, מקלקוב, זארודני וגרובאראוויץ-ברסקי והסופר הנודע בראזל-ברש-קובסקי, ביחד עם המליצים העברים ארנולד מרגולין, וגרוברג, ועליהם הרב הגדול החכם ר' ישעיה ז"ל מזא"ה הרב במוסקבה והחכם הגדול אוהב ישראל פרופ. קוקובצוב מפטר-בורג, להוכיח תרמית שונאינו ומנדינו המתנפלים ומתגוללים פאו על עמנו באשמה נוראה זו לית את שם ישראל לגדופים, וינצו הרש"ט

בורשטיין, הרב ר' יצחק בהר"ר שלמה, גאון גדול ומובהק, חריף ומעמיק אב"ד דאסטראלענקא (גליל לומזה), נולד בשנת כתר"ו, לאביו הגביר הנדיב רחים ומוקיר רבנן מו"ה שלמה, בעיר לומזה, ויקבל תורה מהרה"ג בעל „נחל הערבים" על מסכת עירובין, ויתפרסם מאביב ימיו בכשרונותיו המצוינים ובבקיאותו הגדולה בהרבה מסכתות הש"ס עם פירש"י ותוס' כמעט בע"פ, בהיותו כבן ט"ו נבחר לחתן בעד בתו המהוללה של הגביר הנדיב המפורסם ר' צבי דוב געלצינסקא, ואחרי נשואיו הלך לצקת מים ע"י הגאון הנודע מו"ר ישראל יהושע טרונק האבד"ק קוטנא אשר כתלמיד חבר היה לו, וירב חילו לאורייתא וירכוש לו בהתמדתו בקיאות גדולה בש"ס וגדולי הפוסקים, ובטרם מלאו לו כ' שנה סמכוהו הגאון רשכבה"ג מוהרי"א זצ"ל מקובנה, כבן כ"ב נתקבל לרב בעירה פיאנטניצא הסמוכה ללומזה, ויכהן שמה פאר כ"א שנה, ויתמיד בתורה, ויעל על הספר תשובותיו הרבות על ד"ח שו"ע וחדושו בגפ"ת, תרס"ה נתקבל לאב"ד דאסטראלענקא, וזה יותר משלשים שנה אשר ישרת בקדש שמה, ומשיב תשובות לגדולי הרבנים, והוא מפורסם לאחד מגדולי הרבנים בפולניא, נדפסו ממנו שו"ת „מטע יצחק" על ה' או"ה.

ביאליק, (ביליצקי) הרב ר' חיים אברהם בהרב ר' תנחום גרשון, הרב הגאון הדרשן הנעלה, מגדולי יוחסין, נולד תרנ"ו ביאשינובסקא, מקום שם שמש ברבנות אביו הרב הגאון החר"ץ אשר חנכהו בתלמוד

בתורתן של אחרונים, ובענותו עומד ומכריז בשערי ספריו לכל יסמכו עליו למעשה.

ביק, הרב ר' יצחק בהרב ר' שמחה, הרב המאו"ה ממשפחת רבנים וגדולים, נולד תרכ"ג במעוז-ביוז (בפלך פודוליה), מקום שם שמש אביו בכהונת אב"ד ונתגדל בתורה ויראה מאביבו ויעש חיל רב בגפ"ת, ויזכה לשם טוב, היה לרב במעוזביוז, ואח"כ במוהילוב-פודולסק, אחר המהפכה ברוסיה בא לאמריקה ויהי לרב בפרובידנס, (ר' א.), וכתשע שנים עמד לשרת שמה ויהי אהוב לכל, ונח נפשיה כבן ס"ט בחורף תרצ"ב (הרה"ג ז"ל היה אחיו של הרה"ג ר' חיים הי"ו רב במוהילוב-פודולסק (עיין ס' "אנשי שם" להרה"ג ר' שמואל נח ז"ל גאטליב צד קי"ב).

בכרך, הרב ר' חיים ב"ר דובבער הכהן, הרה"ג מגדולי יוחסין, חכם ושלם ומוכתר במדות נעלות מילידי קובנה, והתגורר רוב ימיו בשאוול, ויהי לסוחר עשיר שקבע רבי עתותיו לתורה ולתעודה, ולקנתו התרושש ע"י התבערה הגדולה שהיתה בעירו והוכרח לכתת רגליו לאסוף חותמים בערי זאמוט להדפסת ספרו, "זכרון חיים" הכולל באורים על מאמרי חז"ל ונדפס בוילנה תרמ"ט, בהסכמות גאוני זאמוט.

בלאך, הרב ר' חיים יצחק בהרב ר' חנוך הכהן, הרב הגאון הגדול החכם ורב מדעים ראב"ד בדזוירסי סימי (נ. דו.), נולד בפולניאן (פ. קובנה), ערחה"ס תרכ"ו, ויקבל ראשית למודיו כהת"ת, אשר התנהל ע"י הגאון הצדיק ר' שמחה זיסל

לחפשי, ויבוא לאמריקה בשנת תרפ"ב, ויתגורר בנויארק, ויכתוב קורותיו ואשר עברו עליו בשבתו במחשכים בהעתון, "דער מארגען זשורנאל" לזכרון לדורות, ולא ארכו ימיו בארץ החדשה ונפטר כבן ס"ג בחדש תמוז תרצ"ד.

ביליצקי, הרב ר' נתן נטע בהרב ר' תנחום גרשון. הרב הג' החו"ב ושלם, מגזע גדולי יוחסין, רב בבית המדרש, "בני ציון" בסט. פאול, גליל מיניסוטה, באמריקה, נולד י"ט תמוז תרס"א, בעיר יאשינובקה, (גליל גרודנה) מקום שם שמש אביו הגאון שליט"א לאב"ד, ויקבל ממנו תורה ויסתופף בישיבות לומזה ושצוצין ומשם בא לישיבת וולווין. ויעש חיל בתלמוד ופוסקים. בכואו לאמריקה היה לרב בכנסת, "שארית ישראל" בקליבלנד, ואח"כ בקהלת "כל ישראל" בברונזביל, ברוקלין, וזה שנים אחדות שיכהן פאר בקהלת "בני ציון" בסט. פאול.

הרה"ג מוהרנ"ג הי"ו מצד אמו הצנועה מ' רבקה תחי' הנהו נכדו של הגאון הצדיק מוה"ר חיים אברהם זצ"ל שפירא האב"ד דסמארגון, בנו של הגאון הגדול בדורו מו"ר לוב שפירא זצ"ל האב"ד דקובנה, (עי' בספרנו דורו"ס ח"ב בתולדות הגאון מו"ר רפאל שפירא זצ"ל).

ביעדנאוויץ, הרב ר' זאב בחר"ר יששכר, רב וגאון צנוע ומעלי מיקירי ירושלים עיה"ק, ומפורסם בספריו וחברותיו קטני הכמות ורבי האיכות, שכלם בשם אחד קראם, "דברי זאב" המלאים כרמון חדושים והערות מאירות, בהלכות גבירותות

כלום, הר"ר יעקב בהר"ר אברהם משה. ממשכילי ברונוכיל, נשיא „אגדת שוחטי עופות” דנוירק רבתי. נולד בגרויבה, תרמ"ו. וישמע לקח בשיבות עירו ואח"כ מהרה"ג ר' פינחס גורדון ר"מ בביליסטוק. וילמוד תורת השו"ב"ם, וגדולי הרבנים זכורו בתעודותיהם על בקיאותו בתורת עבודת הקדש זו ועל אמון רוחו. תרס"ז נשא את בת הסוחר הנכבד ר' יצחק בורשטיין מוואנסאס, ויבוא אח"כ לאמריקה ויהי לשו"ב נודע, „ואגדת שוחטי עופות” הגדולה דנוירק, בחרתהו לראש ונשיא. תרצ"ב יסד „אגדת נהלת השבים” למקנה נחלאות בארצנו הקדושה. הרר"י הי"ו יסד ויו"ל את השבועון „די שוהטים שטימע” ונדפסו שמה איזה ממארי. והוא יו"ר ועד החנוך בחת"ת תפארת הגר"א.

כלום, הרב ר' יצחק יעקב בהרב ר' עמרם, הרב הג' הרב דעיר אויפאלו (בארץ הגר), באו חדושו בספר בית שערים לאביו הגאון המפורסם שהיה אבד"ק מאד והוסט. והוא אחיו של הרה"ג ר' בן-ציון כלום הרב דסאראוואש.

כלומנטל, הרב ר' אהרן שמחה בהרב ר' יעקב, הרב הג' חכם וסופר וכליל השלמות, נולד בפרסבורג צו"ג תרל"ה, ויקבל תורה בישיבות ירושלים תוב"א, וישתדל הרבה לתקונה של הישיבה הגדולה תורת היים שיסד הגאון הצדיק מו"ר יצחק זצ"ל וינוגדה. תרס"ז יסד אגדת „קהלת יעקב” לעבודת אדמת אה"ק ולקיים המצות התלויות בארץ, וייסד גם כן בית תפלה בירושלים.

זצ"ל מקעלם, בעיר גראבין, קור-לאנד, וכבן ח"י בא לקבל תורה מגאוני ראשי הישיבה בוולאזין, ויסתופף בצלה של הישיבה הרמה ומפורסמת זו, שנים אחדות, וירב חילו בש"ס ופוסקים, אחרי נשואיו היה כשלוש שנים משנת תרנ"ו עד החדש ניסן תרנ"ט, לאחד מראשי הישיבה בפלונגיאן עיר מולדתו, אזי נבחר לרב בעיר פאלאנגען, ואחרי שרתו שמה בקדש כשש שנים נתמנה לאב"ד דעיר בוסק, הנודעה ברבניה הגאונים הגדולים והצדיקים המפורסמים, ובעיר תהלה זו שמש בכהונתו הגדולה עד בואו, אחרי מלחמת העולם, לאמריקה, ויתקבל לרב בעיר דווירסי סיטי, מקום שם יקבל עדתו בתורה וצדקה, ושמו נודע לתהלה, והוא אחד מגדולי הרבנים בארצות הכרית.

הגר"י שליט"א, מצד אביו ז"ל מתיחס להגאון מרן הש"ך ז"ל, ומצד אמו להגאון השל"ה ז"ל, ונדפסו חדושו ב„יגדיל תורה” שי"ל בסלוצק, וב„היכל התורה” וב„הפרדס” ועוד. ובשנת תרצ"ה הו"ל חידושי הריטב"א על מסכת מו"ק עם הערות ותיקונים בשם „דברי חיב"ה”, ובקרב, ברצות ה', יופיע ספר שני מחדושי הריטב"א עם הערותיו.

בלאנקמאן, הרב ר' יחיאל אברהם, הרב הגאון השנון ומפלפל אב"ד דשעברשין, בפוילין, ובאו חידושו בהלכה ב„הכרס” שהו"ל האחים הרבנים מו"ה קלונמוס קלמיש ומו"ה שמעון הוברבנד וב„קהלת דוד” מהרה"ג מו"ה דוד אצאפ.

החנך, ובסופו חדושים במס' תורות
והגיגה (ירושלים), הרה"ג הי"ו
הנהו מצד אביו נכד להרב המאוה"ג
וצדיק מו"ה מרדכי גאלדראט ראב"ד
דקיעלץ ונצר ממשפחת רבנים
מפורסמים בפולין.

בנעט, הרב ר' יחזקאל בהרב ר'
גרשון וואלף, הרב הגאון המפורסם
ראב"ד וואראהל באונגארן, קבל
תורה מאביו הגאון הראב"ד באוני-
גוואר ומזקנו הגאון ר' שלמה גאנצ-
פריד והגאון ר' חיים צבי מאנהיימער
אשר סמכוהו לרב בעול ימיו, בשנת
תרמ"ד כשהיה בן כ"א, נתקבל לדין
ומו"צ בטאלטשווא, ובשנת תרמ"ט
נתמנה לאבד"ק ס. וואראהל, וישרת
בקדש שמה עד עלותו השמימה ביום
א' סיון.

ונדפסו ממנו ספרים שונים
בהידושי הש"ס ותשובות ואגדות
והרושים ומחס : שושן עמק, הדר
הכרמל, ומשיב אעס, ועוד, והוא
מחותנו של הגאון ר' משה הלוי
האבד"ק פרויקורקען בעל ספר
ישמח לב.

בעמעלהיים, הרב ר' אהרן
(אלכרט), הרב החכם הנודע דרשן
ומטיף בבחכ"נ „בית ישראל"
בפילדלפיה, מילידי ארץ הגר, ויקבל
תורה בישיבת פרסבורג המפוארה,
ובבואו לאמריקה רכש לו ידיעת
השפה האנגלית על בוריה ויתמנה
לרב בבחכ"נ הנזכר ועם זה למורה
ראשי בבחכ"ס הגבוה לחכמת ישראל
„מימונידס" שמה, ובשנת תרמ"ז
נבחר לרב ומטיף בבלימור
(מריילנד) ויעבוד שמה הרבה
למחבת הכלל וצרכי הצבור, בשנת
תר"ץ יצא לבקר ארץ מולדתו ובשנת

זזה איזה שנים שבא לאמריקה ויהי
לרב לקהלת אנשי מינסק בנווארק,
(עי' מגנזי ירושלים חוברת י"ז),
הו"ל „תשובת חתם סופר" (מעצם
כי"ק) על סוגיות הש"ס (ירושלים
תרנ"ג) ועל מס' פסחים, שם תרנ"ד,
וכתב מאמרי תורה וחכמה בשמו
בגלוי ובהעלמו ב„תורה מציון"
המאסף (של הגרב"צ קואינקי) ועוד
ובכ"י ספרים שונים. יהי כזית
הודו !

בלומענפעלד, הרב ר' מאיר בר'
שלמה, הרב הגאון החריף, ודרשן
נעלה, מגדולי רבני נוארק (פ. ניו
דזירסי), נולד א"ח הפסח תרס"ה
בקיעלץ, ויצמין מאביב ימיו בעמק
שכלו ושקידתו, ויקבל תורה מהגאון
הצדיק ר' יצחק זעליג מארגענשטערן
האב"ד דסאקאלוב, ובהיותו כבן ט"ו
כבר הדפיס חדושו ב„שערי תורה"
שהופיע בווארשה, ובעוד מאספים,
כבן ח"י סמכוהו לרב גדולי פוילין,
כהרב רמ"ד פלוצק, ר"י זילבער-
שטיין, ורצ"י מיכלזאן ועוד. תרפ"א
בא לאמריקה ויתקבל לרב בבחמ"ד
„של-העם" בנווארק, ואחרי שרתו
שמה כשנה וחצי נבחר לרב בקהלות
„בני יעקב צמח צדק" בנווארק,
وهוא מנהל קהלתו על מבועי התורה
והמצות, הצדקה והחסד, הרה"ג
הי"ו הוא חבר נכבד לאגה"ר
דארצה"ב וקנדא, ולוקח חלק
בעבודת הצבור ושמו לתהלה
ולברכה.

נדפס ממנו : א) פרי שלמה,
חידושי הלכות וחקירות שונות
בש"ס וביחוד בסדר קדשים
(פיעטרכוב תרפ"ו), ב) „נר מאיר"
על שרשי המצות לפי סדרן של

המועילים במקום כהונתו לבד, כי אם שם לבכו המהור גם לערי גלילותיו ניו הייוון, הארטפארד, נארוויטש, ואנסאניא, ליסד בהם בתים לתלמוד תורה, וחברות שונות לצרכי הצבור, וכבשנות נעוריו כן עתה בהגיעו לגבורות לא ייעף ולא ייגע לכל דבר טוב לכלל ולפרט, והוא עושה ומעשה רב להושיע לכל דורשי טובה ועזרה, יפרח צדיק רב צדקות כתמר והיו ימיו מאה ועשרים שנה!

נדפסו מהרה"ג מוהרח"ש הי"ו הספרים, „מעשה חשב“, ו„דברי חשב“ המפות ודרשות לזמנים שונים.

ברגשטיין, הרב ר' שאול זאב, הרב הג' החריק, והרביץ תורה בישיבות שצוצין, שעדלץ וסאקלוב בפוילין, ועלה לאה"ק, ומקום כבודו בין יקירי חכמי ירושלים עיה"ק, ונדפסו חדושויו בקול תורה, תרצ"ד.

ברוידא, הרב ר' אריה ליב בהרב ר' יוסף, גאון גדול ומובהק מגזע גאונים וצדיקים, מגדולי הרבנים בגליצא בדורנו, שמש הרבה שנים בתור ראש בי דינא רבא בלעמבערג ויתפרסם בעצם חריפותו ובקיאותו, בהכמתו במילא דעלמא, וצדקתו הגדולה, ויהי אהוב וחביב על עדת ישראל הגדולה לאלקים בעירו. ואחרי מות הגאון האב"ד דלעמבערג מו"ר יצחק זצ"ל שמעלקיש, נתקבל הגרא"ל למלא מקומו, וישרת בכהונתו הגדולה במשפטי אמת ושלוה וחשיב תשובות לחכמי הזמן, ונ"נ זקן ושבע ימים כ"ח תמוז, תרפ"ה, כבן פ"ו שנה. הוא היה התנו של הגאון הגדול המפורסם

מת באניה. הרה"ח ז"ל חבר ספרים שונים והעתיק לאנגלית את כתבי הקדש, ונדפסו הערותיו בשני החלקים האחרונים של הספר „ערוך השלם“ שחבר חתנו הרב הגדול החכם המפורסם מו"ה חנוך יהודה דר. קאהוט ז"ל (עי' תולדותיו בספרנו „הכמי ישראל באמריקה“ אות ק').

בראגין הר"ר יוסף, חכם ואומן פדגוג מפורסם, היה רבות בשנים מורה התנ"כ ושפת עבר בבית הנוך למורי ישראל שבבית מדרש הרבנים בנויארק, והעמיד תלמידים רבים ויעש רבות להרמת מצב החנוך העברי בארצות הברית, ובראשית שנת תרצ"ג נפצע קשה ע"י אותו מוכיל ונ"נ ביסורים בקצר שנים.

בראדסקי, הרב ר' חיים שרגא בהרב יחזקאל שלמה, הרב הג' המפורסם לתהלה כביר הפעלים, זקן הרבנים בנווארק (נ. דזש.), מילידי העיר ביאליסטוק, ויסתופף בישיבות ויעש חיל בתורה ויצטין בכשרונותיו ובכח הטפתו מנעוריו, בא לאמריקה בעודנו אברך צעיר לימים ויעש לו שם בדרשותיו והטפותיו שמשכו אליהם לבב אלפי אחינו, וישרת בקדש בכהונת רב בפילידלפא ופראוידענס, ויעש שמה רבות למוסדות התורה והחסד, וזה כארבעים שנה אשר בא לשרת בכהונת רב דבהמ"ד אנשי רוסיא בנווארק, ויהי מהמיסדים הראשונים של בתי-האולפנא, ובתי הצדקה כהכנסת אורחים, מושב זקנים, חברה קדישא, ואגדת הציונים בעירו, ולא הסתפק הרה"ג המופלא הזה במעשיו הטובים ומפעליו

שגדולי הרבנים כר' אליעזר לנדא
מווילקובישק, ר' דובער מסרעדניק,
ר' אברהם לעוויןטהאל מצייקישוק,
ר' משה לעוויןסאן מיוזבורג, ר'
צבי הירש לאמפארט מגודלעווא,
ור' שלמה'לע פיינבערג מווילקי, באו
בצדיה להכירו ולתהות על קנקנו,
ויתפלאו נראות על עמקותו ועל
זכרונו המכביל. והרב הגאון ר' צבי
הירש לאמפארט (עי' תולדותיו
בספרנו „דורו"ס"ס' ששי, ניוארק,
תרס"ו), קראו לו אז „שאגת אריה
השני" ויצא שמעו בשם „שאגת
אריה הקטן", ומשכילי קובנה
וחכמיה כהסופר המפורסם ר'
אברהם מאפו, והרופא המפורסם
דר. יצחק פיינבערג, ועוד.
בהכירם את „געצעלע העלוי
מקעלם" כי לגדלות נוצר אמרו
להטות את לב הנער ללמודי חול
ולחכמים להגימנוזיום, וכשבא אז
ממעמל לקובנה הגאון מו"ר ישראל
זצ"ל סאלאנטער, ויתודע מזה, מהר
ללכת אל הגאב"ד מוהרי"א זצ"ל
ויגד לו, כי לדעתו מה טוב כי
„העלוי מקעלם" יושב מחר לעיר
מולדתו למען לא יפריעוהו מתורתו.
הדבר יצא מפי קדוש ישראל זצ"ל,
והרבנים ר' שמחה זיסל ור' נפתלי
אמשטרדאם, השיבו מיד את
ה„שאגת אריה הקטן" לקעלם. שם
שם לילות כימים לעסוק בחקרי
הלכות ולצלול במעמקי התלמוד.
ויגד שעורים לפני צעירים מופלגים
כשנתים ימים, ואז לבקשת הגאון ר'
ליב הריף מעיר ריטעווע, שחפץ כי
העלם המופלא הזה יהיה לחבר
בתלמוד, את העלם המצוין צבי
יעקב אפענהיים (אח"כ אב"ד

מו"ר צבי הירש זצ"ל אורינושטיין
אבד"ק בריסק ואח"כ דלובוב, ונמצאו
הסכמותיו לרוב בספרי גדולי מדינתו.
ברוידא, הרב ר' מרדכי יעקב
בר' אהרן, הרב הגאון החרף מחכמי
התורה בעיר ביאליסטוק, חבר ספר
„מאמר מרדכי" (ווארשה תרנ"ה)
בב"ח, א' חדושים במסכתות שונות
בש"ס, וב' שו"ת, בהסכמות הגאון
הגדול מו"ר שמואל זצ"ל מאהליווער
והגאון ר' חיים נפתלי זצ"ל הייל-
פערן (ועל שער הס' נדפס שם חנוכו
פאליאצאק).

— ג —

גאלדבערג, הרב ר' (יהושע)
אליקים יהודא בהרב ר' יעקב. גאון
גדול וצדיק מושל ביראה, נולד
בקעלם (פ. קובנה) י"ד טבת, תרט"ו
ומילדותו התנכר בכשרונותיו
המופלאים. כבן ג' החל ללמוד
חומש וכעבור הצי שנה החל
ללמוד גמרא, ושכלו החד ועוצם
זכרונו עמדו לו לרכוש בקיאות איזה
מסכתות בתלמוד בעודנו בן שש
שנים. ואז יצא ללמוד בעצמו ויתמיד
בתלמוד ומפרשיו וירב הילו
לאורייתא ויתפרסם בגלילותיו בשם
ה„עלוי מקעלם". ובהיותו כבן שמונה
שנה הביאו אביו הרב הצדיק לקובנה
ויפליא הנער את לבב גדולי העיר
בחרפותו ובקיאותו והגאון מו"ר
יצחק אלהנן זצ"ל הביאהו אל ביתו
להיות לחבר לבנו האברך המופלא
צבי הירש (אח"כ לממלא מקומו
בקובנה), ולהאברך המופלא יעקב
יוסף (אח"כ רב הכולל בנויארק),
ויתמידו שלשתם כגפ"ת, ושם
„העלוי מקעלם" נתפרסם כל כך, עד

נכנסם ללמוד תורת הרפואה, והגאון מרן ישראל זצ"ל מסלאנט שהיה אז בק"ב שמה בחברת הגאון הצעיר ויקראהו: „רב געצעלע חריף" ויקרבהו כמו נגיד, ואחרי מות הגאון מוהר"י, להצעת הרב הגאון דה. רבי עזריאל הילדסהיימער, בא להאונברסיטה בברלין, וכעבור זמן קצר נכתר בתאר „דוקטור לתורת הרפואה" מהאונברסיטה בהילדברג.

בעת ההיא על ידי המלצת הבארון הרב הצדיק ר' שמעון זאב ראטשילד, שלחהו חתן הבארון הנדיב הידוע ר' בנימין ראטהשילד מפריו לפלשתינה לפקח על הרופאים והרוקחים אשר במושבותיו שיסד שמה, ואחרי שרתו בכהונתו שנה אחת, בראותו כי לא כדרכיו דרכי פקידו המושבות ומנהליהן, עזב ארצנו הקדושה ויבוא בראשית ימי החורף תרמ"ח לאמריקה. וישתקע בנויארק ויהי לרופא במורד-העיר, ועד מהרה נתפרסם לאחד הרופאים המומחים במחלת הקיבה והמעיים, והגאון ר' יעקב יאזעף הרב הכולל, חברו מנעוריו, בשמחה קבל פניו ויבקשו להיות לו לעזר ביסוד אגדת הקהלות להרמת המצב הרוחני הרעוע בנויארק בכלל ובפרט בעניני הכשרות, והגאון הרופא המומחה—שבעודנו נער כבן שמונה, כבר יסד בעיר מולדתו „חברת תקוני-ספרים, ויצטין מעלומיו במדת הרחמים והחסד עד שלא אחת ושתיים היה לוקח מביתו ארוחתו שהכינה אמו בעדו ונתנה לתלמידים עניים שכבית המדרש — באהבה לקח עליו עבודת הקדש לטובת היהדות שבנויארק.

(בקעלם), שנשא אליו את עינו להיות לחתן בעד בתו, ולא עלתה לו זאת. שלחהו הוריו לריטעווע. ויוסף שם שקוד בש"ס ופוסקים ושמעו הולך וגדול בזאמוט וליטא.

בשנת תרל"ב, בהיותו כבן י"ז סמכוהו הגאונים ר' יצחק אלחנן ור' יוסף דובער הלוי זצ"ל האב"ד דסלוצק שבא אז לקובנה לבקר את אביו הרה"ג ר' יצחק זאב הלוי זצ"ל (עי' תולדותיו בח"ד מספרנו דורו"ס), ויתארוהו בשם „הרב הגאון החריף העצום והבקי הנפלא". תרל"ז ט"ו כסלו, בא הגאון הצעיר בכרית הנשואין את בת אחד מנכבדי העיר שאוועל המופלג והסוחר הנודע ר' יעקב בהרה"ג ר' מרדכי כהן, בהרה"ג הדין ר' יוסף יוזל מו"צ בושאגר-ישן, ממשפחת יוחסין מפוארה בחולנד שיצאה לליטה, וחתנו של הגאון ר' אביגדור אלטשוהל אב"ד דבייסאגאלא. ובהיותו כבן כ"ה, שלחה לו עדת אלעקסאט, (עפ"י הצעת הגאון מור' יצחק אלחנן זצ"ל) כתב רבנות, חתום מאת ראשי הקהלה, ומיד השיב הגאון האברך את הכתב, כי לא חפץ לעשות את תורתו קרדום. ותהי משאת נפשו ללמוד חכמה אשר תחיהו ותפרנסהו, ואז החל להתעסק בלמודי חול ובמשך שנתים ימים גמר חוק למודי הגמנוזים. ויתעתד להאונברסיטה ללמודי הפלוספיה והחשבון, ומחקי ארץ מולדתו שהגבילו מספר היהודים המתקבלים בבתי החכמה הגבוהים, בא להאונברסיטה בקניגסברג ובעצת אחד מ ידידיו הפרופסורים

"עץ חיים" שהו"ל הרב הגאון ר' דוד טעבלי זצ"ל אפרתי, ובהמאסף "יגדיל תורה" שהו"ל הרב הגאון מוה"ר משה בנימין הי"ו טאמאשוב. ובשנת תרפ"ב נדפס ספרו "בחא דהתירא", בו הראה הג' הגדול את רב חילו לתורת ה' התמימה ותרחבה ועד כמה צולל הוא במעמקי ים התלמוד כחד מרבנן קשישאי וגדולי התורה האמתים. לפני שמש ינון שמו הטוב ויפרח כתמר רב צדקות והיו ימיו מאה ועשרים שנה!

גאלדבערג, הר"ר אשר
מביאליסטוק ומגרי ברונוביל, נדפס ממנו קונטרס בשם "ספר המאשר" ביהודית, בענין אמונה (נויארק תרפ"ט) עם מכתבי מליצה מהרה"ג מוה"ר ליפמאן לעווין ומוהרי"ל דווארזעץ ומהר"י ליכאוויץ.

גאלדבערג, הר"ר בן-ציון בהרב ר' משה. חכם וסופר חרוץ נודע ביהודית ואנגלית, מילדי העירה אלשאן (פ. ווילנה), מקום שם היה אביו הרב שו"ב מומחה. ויתחנך בתורה ודעת מאביב ימיו, ובעודנו צעיר בא עם הוריו לאמריקה ויקשב לקה בהאוניברסיטה הקולומבית ויצא מממנה מוכתר בתוארים ב. א. ומ. א. בשנת תרפ"ד נתקבל לעורך משנה בהעתון היהודי "דער טאג" בנויארק, ומאז עומד על משמרתו לבקרים במאמריו "לרוח היום, המצטיינים בשנונם המבריק. הוא התנו של ההכס והסופר היהודי המפורסם מו"ה שלום ראבינאוויטץ ז"ל, ובכנויו "שלום עליכם". גניסו של הסופר המצוין מו"ה י. ד. ברקוביץ הי"ו בתל-אביב.

ויעש רבות להתאחדות הקהלות לאחינו ההרדים במטרפולין זו, ונבחר לראש הועד לעניני הכשרות שבה. ויעזור ליסוד בתי האולפנא, "מחזיקי תלמוד תורה" ומנטיפיורי ת"ת, וייסד חברת "יהודה וישראל" במטרה לישוב עברי הרדי בארצנו הקדושה. ויהי מראשוני המיסדים של "עדת ישראל בנויארק" חברת "גמילות חסדים", "משכיל אל דל" ועוד. אה"כ כשהשתקע הגאון בברוקלין ראה ליסד גם בה חברות שונות למעשה הצדקה כמו: "גמילות-חסדים", "הלזית המת", "בקר חולים", "ציון הוספיטל" ועוד. ובהגיעו לשנות זקנה יסד כשדרת אלבאני בית מדרש מיוחד שבו התנהגו כמנהג הותיקין. והיה מן הראשונים למיסדי בהכ"נ הגדול "חובבי תורה" באיסטרן פארקוויי, ויכהן בו פאר כתור רב שלא ע"ס לקבל פרס איזה שנים.

הגאון הי"ו הנחו מגזע גאונים וגדולים מדור דור, אביו הרה"ג ר' יעקב בהר"ר אליקום געץ הוא ממשפחת טויבער המפורסמה, שמש איזה שנים בתור דין ומו"צ בסלאנט, (נפטר בירושלים כ"ג תמוז תרס"ג) וא"ו הר' אליקום געץ היה בנו של אותו גאון וחרף הרב ר' יצחק טויבער, שהיה נודע בשם ר' איצעלע ווילנער, מצאצאי הגאונים מהר"ם לובלין, של"ה, הרמ"א, הסמ"ע וההפלאה, ולמעלה בקדש, ככתוב בספרו "בחא דהתירא".

מהגאון הגדול מוהרא"י באו הרבה מאמרים בעתונים שונים וביחוד ב"המסדרונה" שהו"ל הגאון ר' חיים זצ"ל הירשענזאן, ובהקובץ

ולהרחבת הלשון העברי באמריקה. וזה איזה שנים שנתמנה לרב ומטיף בשיקאגא. והוא חבר נכבד להרבה מוסדות עבריים ומדיניים.

גאנצפריעד, הרב ר' שלמה בהרב יוסף. גאון אמת וצדיק מופלא בדורנו ומפורסם בכל תפוצות הגולה בספרו „קצור שלחן ערוך“ שנתפשט בקהלות ישראל לאלפים ולרבבות. נולד בשנת תקס"ד ובעודו ילד קטן מת עליו אביו, ונתנדל ונתחנך מהג' ר' צבי הירש העללער, האב"ד דאונגוואר, שלמדו תורה ויראה מאביבו. ויצטין הנער בהתמדתו הנפלאה שלא מש הספר ממנו, ובמדותיו הנעלות והתרומיות. ובעודנו עול ימים רכש לו בקיאות עצומה בש"ס ופוסקים, וכשנשא אשה, לא עשה תורתו לקרדום ויתפרנס בדוחק ממסחרו הדל, וגם אז לא פסק פומיה מגרסא ומהדש חידושי תורה בהלכות שונות. בהיותו כבן שלשים הוציא לאור ספרו „קסת סופר“ שיצא לו מיד שם בין גדולי ההוראה. בהיותו כבן ארבעים מרוב דחקו נאלץ לקבל עליו משרת הרבנות בעירה ברעזובין, ואחרי שרתו בקדש שמה כ"ז שנה נתקבל לראב"ד באונגוואר בשנת תר"י, מקום בה כהן פאר ל"ו שנה עד עלות נשמתו המהורה לשמים כ"ו תמוז תרס"ו, בהיותו כבן שמונים ושתיים שנה.

הגאון הצדיק מוהר"ש זצ"ל חבר ג"כ ס' בית רחל על התפלות, פני שלמה על מס' ב"מ וב"ב, תורת זבח על ה' שו"ב, „לחם ושמלה“ על ה' נדה ומקואות, „אפריון“ עה"ת „אהלי שם“ כדיני שמות בגוטין.

גאלדבערג, הרב ר' יהואל מיכל, הרב הגאון ההרף אבד"ק ביאלאגא. ובא בחידושויו כ„הכרם“ ווארשא. (תרצ"ג) כס' ל"ו בדין עורות הושט שנתחלפו.

גאלדבערג, הרב ר' קלמן בה"ר יצחק אייזיק, רב גדול בתורה וביראה, ממיוחסי העיר קלעצק. מצאצאיו של הרב החסיד המפורסם בדורו של רבינו הגר"א זצ"ל מו"ה נחמן זצ"ל, (הנקרא דער קלעצקער תהלים זאגער). (עי' מה שכתבתי אודותו בהמאסף תלפיות, שהו"ל הרה"ח מוהר"י הלוי לעווין). ומקרוביו של הגאון ר' אליהו גאלדבערג, האבדק"ק באברויסק.

גאלדמאן, ה"ר אהרן ב"ר אליהו. עסקן תורני נכבד בברוקלין. מילידי סלובודקא, שבא לאמריקה בעודנו עול ימים, ויעש הרבה למוסדות צדקה שונים בנויארק, וביהוד ליסוד ישיבת רבינו יעקב יוסף. לזקנתו קבע בביתו מקום לתפלה ולצדקה. והוא רחום ומוקיר רבנן.

גאלדמאן, הר"ר שלמה בר' אברהם אבא, חכם ושלם ומטיף ונואם ועסקן ציוני מפורסם. נולד בחדש מנ"א תרנ"ג בעיר קאזין, (וואהלין). ויבוא לאמריקה בילדותו עם הוריו הנכבדים, ויקשב לקח בישיבת רבנו יצחק אלחנן וביה"מ לרבנים של הרב רש"י זצ"ל שעכטער, ויבקר גם את האונברסיטה הנויארקית, וכשנשא אשה ממשפחת ליפקוביץ, היה לרב ומטיף בעדת „בני ישראל“ בברוקלין, ומשם נתקבל למטיף בה, מרכז העברי אשר בקליבלנד (אהיאו), ויעש שם בנאומיו והטפותיו ועבודתו הרבה לציוניות

ע"י בנו הגר"ש בשם „זכרון יעקב“
(גראייעווא תרס"ח).

גארדאן הרב ר' שלמה בהרב ר'
יעקב. רב וגאון חכם ושלם. היה
מראש לרב בעירה ייעלינוב, ואח"כ
נתקבל לרב בעיר הרחצה המפורסמת
ברוסיא דרווגעניקי. והיה מפורסם
לדרשן נעלה, חבר ס' „בנין שלמה“
כולל דרושים למועדים וי"ג ואיזה
שו"ת (גראייעווא תרס"ה).

גארטשאקאוו, הרב ר' יהושע
העשיל ב"ר חיים ליב. הרב הגאון
הצדיק רב דבחה"ד „אנשי צדק“
דברונזביל, נולד בעיר שומיאץ (גליל
מאהליוב) ברוסיא, ביום ט"ו איר,
תרל"ג. ויקבל תורה בישיבות שונות
וביחוד בישיבת ולוזין, ואחרי רכשו
לו בקיאות בתלכתא גבירתא קבל
סמיכות הגאונים ר' מאיר פיימער
האב"ד דסלוצק, ור' מרדכי ווייצעל
האב"ד דסלאנימא, ור' יצחק יעקב
ריינעס האב"ד דלידא. בא לאמריקה
בשנת תרע"ג, והיה לרב בבחה"ד
אהבת ישראל בברוקלין. ואחרי
שרתו שמה שנים אחדות נתקבל לרב
בבחה"ד אנשי צדק, וזה כט"ז שנה
אשר יכהן פאר בקהלת הקדש זו,
ומגיד שיעור יומי בש"ס ומעורר
לקדשי עמנו, ומצוין הוא הרב הגאון
הי"ו במדותיו ורב להושיע. יהי ה'
אתו ויפרח כתמר צדיק!

גארטסאן ה"ר מ. סופר נכבד
ומשורר נעלה בנויארק, ובאו מאמרו
ושירו ב„נר מערבי“ (לשנות
תרנ"ה-ז) שהו"ל הרה"ח ר' אברהם
היים ז"ל ראזענבערג.

גארעליק, הרב ר' יחיאל הלל
הרב הגאון הצדיק ומופלא במדות,
האב"ד דעיר קאזאנהורדוק, מחוז

והשאייר אחריו כו"ק בנגלה ובנסתר.
לזכר עולם יהיה צדיק שזכה וזכה
את הרבים.

גאעל, ה"ר יעקב (דזיקוב) ב"ר
יחיאל מיכל. מנדיבי ישראל
בברונזביל, ועסקן צבורי נעלה. נולד
בלינקובא, גליל קובנה, למשפחת
ישרים, בשנת תרכ"ט. ויבוא
לאמריקה בהיותו כבן עשרים שנה,
וכשהשתקע בברוקלין, היה לראש
הבונים בברונזביל ולקבלן בנאי חרוץ
שהצליח לבנות בשנות מספר מאות
בתים לדירות ולמסחר ויעש עשר
ונכסים ויקדיש מעתו ומחזנו לצרכי
הצבור והכלל ויקח חלק ברוב
מוסדות הצדקה והתורה וביתו נפתח
לרוחה לפני רבנים חכמים ומשכילים
והדופקים על שערי רחמים, להעניקם
מכספו ולעמוד לימינם. ויעזור הרבה
בהקמת בית „התלמוד תורה“
דשדרת סמון המפואר, וביסוד „בית
הילדים“ בשדרת הופקינסאן, ו„עדת
ישראל דברונזביל“ ועוד. ושמו
לברכה ולתהלה.

הנדיב הנכבד הזה הרים מכספו
עשרת אלפים שקל „לקרן היסוד“,
והוא משתתף בפועל ובעצה למוכת
ארצנו הקדושה, ויהי מן הגורמים
הראשיים לשכלולו של בית האוצר
„בני ברק“ בתל אביב תובב"א.
יהי ה' אתו ויאריך ימיו ושנותיו
לתפארת עדתו! הוא מחותנו של
הרב הגאון מו"ה דוב אריה חכהן
הי"ו לעווניטסחאל, זקן רבני
פילדלפיא.

גארדאן, הרב ר' יעקב. הרה"ג
המופלא מילידי שאקי בגלילות
קובנה, חבר דרושים שונים, ונדפסו

ישראל. בא לאמריקה בשנת תרפ"ב, וישתקע בברונזביל ויתעסק רוב ימיו בתורה וחכמה, והגיד שעורים בש"ס לפני רבים מגדולי תורה חברי „הכרת ש"ס ציונית" בקהלתנו בחנם. ויהי אהוב וחביב על כל יודעיו ומכיריו. ונפטר בשם טוב י"ד טבת, תרצ"ג, בחיותו כבן ח"ס שנה. לזכר עולם יהיה גבר מרם בעז! (הוא אבי החכם היקר והסופר הנכבד מר. יעקב גולדברג ז"ל).

גינזבורג, הרב ר' איסר בהרב ר' מנשה יוסף. הרב הגאון הגדול המפורסם בשם „הרב מפאריטש", מגדולי רבני נויארק יצ"ו ומופלא ביראה. נולד ב' סיון, תרמ"ה, בסמורגון (גליל זיילנה), מקום שם כהן אביו הגאון והצדיק בתור ראב"ד (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבני וספריו" ספר שלישי, וג"נ ה' ט"ה תרפ"ה, כבן ע"ד שנה). ויקבל תורה מאביו הגאון זצ"ל ומהגאונים ר' משה דאנישבסקי בישיבת סלובדקה, ודודו ר' רפאל שפירא האב"ד דבוברויסק זצ"ל, ולהבדל"ח ר' חיים עוזר גרודזנסקי הרב מזיילנה. וימלא כרסו בש"ס ופוסקים ויתפרסם לתהלה בגדל תורתו חכמתו ומדותיו התרומיות. ויבחרהו הג' הגדול החריף והצדיק המפורסם ר' חנוך הענדיל האב"ד דפאריטש (פ. מינסק). (עי' תולדותיו בספרנו „דור רבני וספריו" וורשה תרנ"ה, ויעל חנוך השמימה ב' מ"ה תרע"ג) לחתן בעד בתו המחוללה. ובשבתו אחרי נשואיו, על שלחן הותנו הג' זצ"ל הוסיף חילו לאורייתא ויצא שמעו בגלילות ליטא כאחד הגדולים,

פינסק, יותר מעשרים שנה. היה דרשן מצוין אהוב למקום ולבריות, ובקי בספרי הפלוסופיא של גדולי חכמי ישראל הראשונים. ואחרי מלחמת העולם דרשוהו מכיריו ואוהביו לבוא לאמריקה להיות להם לרב ונעתר הגרי"ה לבקשתם באמרו להתגורר בארצות הברית זמן מה ולעלות אח"כ לארצנו הקדושה, ולא נתקיימה מהשבתו המתורה, כי לא הוציא שנתו לבואו ונה נפשי' בר"ה תמוז, תרפ"ג, בבוירלינגטון (פ. ווערמונט). ויספידוהו גדולי הרבנים לזכר עולם יהיה צדיק!

גארעליק, הרב ר' אליעזר, בהרב ר' יהואל הלל. הרב הגאון הנעלה רב בניו הייווען (קאנ.). קבל רבי תורתו מאביו הרב הגאון זצ"ל, ומאביו זקנו (אבי אמו מ' שינא תחי') הרב הגאון הצדיק המפורסם מוה"ר יחזקאל ליב זצ"ל (שהיה רב קרוב לשבעים שנה בעיר לענין, גליל מאזיר, והפליג בזקנה והאריך ימים עד צ"ו שנה, וג"נ בשנת תפר"ה), ובישיבת החפץ חיים בראדין, ויקבל סמיכות רבנים גדולים. היה לרב כמאנששטער, באנגליה. ובבואו לאמריקה שמש בכתר הרבנות בבוירלינגטון, ואח"כ בספרינגפעלד, ומקרוב נתקבל לרב בניו הייווען. והוא גיסו של הרב הגאון מוהר"י הי"ו דאנישעווסקי הרב דבעיאן.

גולדברג, הר"ר יצחק בהר"ר משה צבי, הרב החכם השלם בברונזביל, נולד ביאמפאל בוואהלין, א"ה השבעות תרכ"ה. אביו שהצטין במעלותיו הרוחניות הנך את בנו מילדותו בתורה ויראה ובעודנו באבו כביר מצאה ידו בגפ"ת והשכלת

הי"ו רובין בוידו, שהיה רבו המוכהק אשר דבקה נפשו בו וישפיע עליו הרבה מגדל תורתו חכמתו וצדקתו. ותמצא כביר ידו בש"ס ופוסקים. ויהי לר"י בעיר רעיוצה. וכששקטה מלחמת העולם השתמש בכהונת רב ביארוסלאבל, ברוסיא הפנימית. תר"ץ בא לאמריקה, והעדה הליטאית אשר בדענווער, קבלתהו בכבוד לרבה ורועה הרוחני. נדפסו מהרב הג' הי"ו ארבעה הלקי ספרו, "ילקוט יהודה", הכולל אסף דב' רבותינו מהתלמודים והמדרשים וקצת מאמרי חכמי חת' האחרונים על פרשיות חת' שבספרי בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, עם ביאור, והוא ספר נכבד ורב הערך לדורשי תורה ומוסרה. ונדפס בדפוס ר' משה קלומעל בדווינסק (תרצ"ד). גלאצער, הרב ר' חיים ב"ר יעקב. הרב הג' המופלא אב"ד דעיר זשיים, גליל קובנה.

גראסביין, הרב ר' שמעון בה"ר יהודה. הרב הג' השלם במדעים וחמטין הנעלה, נולד בדאלהינוב (גליל ווילנא), ויקבל תורה בישיבת ליבאוויץ תחת הנהגת הרה"ג האדמו"ר ר' שלום בער שניאורסאן, ומשם בא ללמוד בישיבת סלובדקה וטעלז. תרס"ב בא לאמריקה ויוסף לקח בגפ"ת בישיבת רי"א בנויארק, ובבחרותו נתקבל לרב בבח"נ אנשי ביאליסטוק בנויארק, וכשנשא אשה נתקבל לרב בבח"נ ח' תורה אנשי הסד דברונזביל, ומשם נתקבל לרב ודרשן ומנהל בית הת"ת המפואר בניו-לאטס במזרח נויארק. והוא מוסמך מהגאונים מר שארנו מזה"ר בנימין זצ"ל אייזענשטאדט (בהגאון

ויתקבל לרב ואב"ד במות חותנו הג' זצ"ל בפאריטש. ונהל עדתו בצדק ובמשפט כט"ו שנה. ויעש רבות, בלויט מרעו הרב הגאון והדרשן מו"ה רפאל מרדכי בארישאנסקי הי"ו, הרב דהאמל, ליסוד "אגדת ירושלים" לחזוק ישוב ארצנו הקדושה. בשנת תרפ"ז בא לאמריקה, וישתקע בברונקס במעלה נויארק, מקום בה יכהן במשרת הקדש. ושמו לברכה ולתהלה בגלל נעם מדותיו כי צדיק הוא בדרכיו ויראת ה' מעוז.

הגאון מזהר"א שליט"א, קדש מחצבתו והוא נצר מגזע גאונים גדולים וצדיקים מפורסמים. אביו הגרמ"י זצ"ל הוא בנו של הגאון הצדיק ר' משה שלמה זצ"ל אב"ד דאיליא (פ. ווילנא), וחתנו של הג' ר' חיים אברהם שפירא האבד"ק סמורגון, בהגאון האמתי מופת הדור מרן ליב שפירא האבב"ק קובנה (עי' בספרנו "דור רבניו וסופרינו" ספר שלישי, בתולדות הגאון מרן רפאל שפירא זצ"ל), שלרעיתו הצדקנית מ' אסתר נ"ע, היה סדר יוחסין ממשפחתה שמוצאה מרבנו הגאון בעל תוס' יו"ט ולמעלה מגזע רש"י ז"ל.

גינזבורג, הרב ר' יהודה ליב בהר"ר דובער. הרב הגאון הנעלה ומצוין במדות חכמים רב בדענווער (גליל קולוראדא). נולד בפרייל גליל דווינסק, בשנת תרמ"ח. ויקבל תורה בישיבת מיר מהג' הר"מ מזהרא"ב זצ"ל קמאי, ואח"כ באישישוק ובפניבו, ומשם בא לקבל תורה מהגאון מו"ר מאיר שמחה הכהן מדווינסק, ומהגאון ר' אריה ליב

גרשוני, הרב ר' שמואל. הרב הגאון המפורסם החכם השלם, רב מטעם הממשלה בדווינסק (רוסיה) הרבה שנים, בימי הגאון ר' ראובן הלוי וועלער האב"ד דשם. ומקודם היה לאבד"ק יאקובשטאדט בקורלנד. וג"נ י"ט תמוז, תרמ"ח. והסכמותיו לרוב על ספרי מחברי זמנו ביחד עם הסכמות גדולי הרבנים.

— ד —

דאוידזאן, הרב ר' יצחק יחיאל הלוי. גאון מפורסם וצדיק וחכם אב"ד דקארעליץ (פ. מינסק). מנכדיו של הגאון מו"ה יו"ט ליפמאן זצ"ל האבד"ק דקאפולע. בעל קדושת יו"ט, והוא היה אחיו של הר"ר אהרן אבי הרה"צ ר' דובער הלוי זצ"ל, מו"צ בקלעצק. (חתנו היה הגאון המופלא בדורנו מו"ר אליהו הלוי זצ"ל פיינשטיין, האבד"ק קלעצק, האסלאוויץ, ובסוף ימיו בפרווינא (עי' תולדותיו בח"א מספרנו דורו"ס אות פ').

דאכאוויץ, הרב ר' צבי הירש בהר"ר שלמה קלמן. הרב הגאון המובהק חריפא ושנינא והדרשן המפואר, ראב"ד ל"אגדת אחים אנשי ליבאוויץ" בברונזביל, נולד בשמחת תורה, תרמ"ו, בסאקאל (פ. לומזה), ואביו הסוחר הנכבד ואוהב תורה ומוקיר רבנן מצאצאי הרה"צ ר' יעקב זצ"ל טיקטינער, (נפטר ה' אלול, תרפ"ח). ואמו הצדקנית מ' גיטא, בת הרב הגדול הצדיק ר' אהרן ב"ר יצחק זצ"ל. שמשאת נפשם היתה

בעל פתחי תשובה), ומוה"ר אברהם אהרן יודעלאוויץ, ומוה"ר שמואל צבי זצ"ל וויין. והוא חבר ל"אגדת הרבנים המטיפים" באמריקה. ובכ"י חידושים על ג' הבכות געל דרושים שונים.

גרינבלאט, הרב ר' יצחק ב"ר יעקב. הרב הג' החו"ב, המחבר ספר "תולדות יצחק", "ויאמר יצחק", וקונטרס "הררים התלולים בשערה", "פיעטקוב תרפ"ט), היה רב ומו"צ בושינגטאן הכירה ואח"כ רב בעיר עלעגווייל פ. ג"י באמריקה.

גרינבערג, הרב ר' אהרן בהרב ר' שמחה. גאון מופלא וצדיק, מגדולי תלמידי מרן הגר"מ סופר זצ"ל. היה לרב מראש בטולטשובא, ואח"כ יותר מארבעים שנה במיהאלאוויץ (הגר). וחבר ספר דעת סופר על מס' כתובות וגטין, וספר דעת סופר על דרשות. והאריך ימים, וג"נ ה"י תשרי תרנ"ג, כבן פ"ב שנה. והוא אבי הרב הגאון ר' שמחה חיים זצ"ל שהיה ראבד"ק מיהאלאוויץ.

גרינבערג, הרב ר' יצחק בהרב ר' אברהם. הרב הג' והדרשן האבד"ק לאמאזי (פולין), חבר ספר "שיח יצחק" בדרושים שונים ובהם גם הספר למות חותנו הגאון המופלא מוה"ר שמעון דוב האבד"ק שעדליץ (וורשה, תרפ"ה).

גרינוואלד, הרב ר' אברהם יוסף בהרב ר' משה. גאון מפורסם וצדיק, מגזע גדולי יוהסין ומצאצאיו של אא"ז מרן הגאון בעל פנים מאירות זצ"ל. היה לרב במעקאווא, ואח"כ נתקבל לאב"ד בהוסט (בארץ הגר), במקום אביו הג' זצ"ל, מקום שמה מרביץ תורה בישיבה.

הרב הגאון המופלא מוהרצ"ה הי"ו, מצוין כמעלות ומדות חכמים והוא נודע ומפורסם לאחד מגדולי הרבנים והדרשנים באה"ב. משתדל הרבה להרמת קרן התורה והדת, ונושא עליו משרת סגן-נשיא אגה"ר האורתודקסים באמריקה. נדפסו ממנו: (א) „פרי שלמה" (ב) „הגיוני ושרעפי", דרשות נכבדות ערוכות במעם לשבח. ובכ"י חידושים בש"ס ושו"ת ודרושים על כל פרשיות התורה. (בנו הוא הרב הג' החכם השלם מר אהרן הי"ו, רב וחכם יתקרי, מוסמך להוראה משיבת רי"א, ולו תעודת עו"ד מהאוניברסיטה בנויארק. ואחיו הוא הנכבד עושה ומעשה מוקיר רבנן וחכמים מו"ה יצחק נ"י, המכונה גוטמאן, נשיא ביהכ"ג „זכרון יעקב ובית יוסף" בברוקלין).

דאנישעווסקי, הרב ר' יעקב. הרב הגאון הנעלה רב בבעיאן (גליל ניו דזוירסי) נולד תרנ"ה, בראקאו (פ. מינסק). ויסתופף בישיבת מיר וזלוזין, ומשם בא לסלבודקיה, וישקוד הרבה בש"ס ופוסקים, ויסמכותו הגאונים ר' מ"מ עפשטיין, ורא"ב קאמאי זצ"ל. וכשנשא לאשה את בת הרב הגאון ר' יחיאל הלל הרב דקאזאן הורדאק, שמש בעיר זו בתור רב איזה שנים. וכשבא לאמריקה היה לרב בבהכ"ג „אהבת ישראל" בשדרת גייטס, דברוקלין. תרצ"ב בא לשרת בבעיאן. הרה"ג הי"ו מצוין הוא בענותו וישרתו, רצוי ונוח לבריות.

דאקטאראוויץ, הר"ר יוסף בה"ר יעקב. החכם המופלא במדות ונדיב לב, מורה בברונזביל. נולד בסמורגון

לראות את בנם החביב לגדול בתורה. שלחוהו בעודו באבו לישיבת הרב הגאון ר' פנחס גארדאן בביאליסטוק (בעל „תפארת אברהם"), ומשם לישיבת ראדין לקבל תורה מהגאון הצדיק מוה"ר ישראל מאיר הכהן זצ"ל (בעל „חפץ חיים). ואחרי הסתופפו בישיבה הרמה הזאת כארבע שנים ויעש חיל רב בתלמוד וגפ"ת, בא להקשיב לקח מהגאון הגדול מוה"ר זלמן סנדר הכהן שפירא זצ"ל, ויתמיד בש"ס ומפרשיו וגדולי הפוסקים, אשר הודות לכשרונותיו רכש לו בהם בקיאות רבה, עד כי בהיותו כבן שבע עשרה שנה סמכהו הגאון ר' איסר זלמן הי"ו מעלצער, ואח"כ קבל גם סמיכות הג"ר רפאל שפירא, ר' אבא יעקב הכהן בארוכוב, ור' משה בצלאל לוריא זצ"ל. תרס"ו בשנשא לו לאשה את העלמה הכבודה לאה דבורה בת המופלג הנכבד וי"א ר' אליהו משה שעכמער מווילנא, ויוסף שקידתו בש"ס ורו"א, נתקבל למו"צ בפרור נובוגורוד בווילנא. תרע"א נתקבל לרב בווארניאן ואחרי שרתו שמה כשבע שנים ויעש לו שם טוב. יצא מסערת המלחמה הגדולה לאמריקה ולא עבר זמן רב ו, עדת ישראל אנשי ליבאוויץ" הכבודה בהרתחו לרבה. וזה כי"ב שנה שנושא בה משרת קדשו להפיץ תורה בלמוד שעור יומי בש"ס, ובדרשותיו כשבתות ומועדים לפני המונים הנאספים לשמע מדברותיו הטהרות, כי ברכו ה' בלשון למודים צחה הלוקחת לב ונפש.

ליב ראבינאביץ, הוסיף שקוד בתורה וביחוד בתורת האגדה. בא לאמריקה בעודנו אברך צעיר לימים, ויהי לרב בעיר רעדינג, ואח"כ בקעמדין, ומשם יצא לסקענעקטעדי. תרע"ז היה לרב בח' תהלים מזרח נ. י. תרע"ט, נתקבל לרב בהכ"נ, פועלי צדק אנשי אליא" בניארק. והוא אחד מגדולי הדרשנים צנוע וענותן, ומקרב לבן של ישראל לאביהם שבשמים.

דושינסקי, הרב ר' יוסף צבי בהר"ר ישראל. גאון גדול וחריף מופלא וצדיק מפורסם האב"ד לעדת „ועד העיר האשכנזי“ החרדית בירושלים עיה"ק תוב"א, ורב ראשי לאגדת ישראל בארצנו הקדושה. נולד למשפחת יוחסין המסתעפת לרבינו הגאון בעל תויו"ט, בעיר פאקש, בארץ הגר, בשנת תרכ"ה. ובעודנו נער עול ימים קבל תורה מגאוני ארצו ר' משה פאללאק (בעל „וידבר משה“, „הלכה למשה" ועוד) בישיבתו בבאניהאד, ואח"כ מהג"ר שמחה בונם סופר (בעל שבט סופר) בישיבתו בפרעסבורג. ובעודנו בחרותו יצא שמעו לתהלה ברוב גדלו בתורה ובמדותיו התרומיות ויראתו הטהורה. ויסמכוהו רבותיו הגאונים להורות ולדון כאחד הרבנים הגדולים שבארץ. ויבחרהו לחתן בעד בתו, הגאון הגדול המפורסם מוה"ר מרדכי יודא ליב זצ"ל ווינקלער, האב"ד דמאד (בעל „לבוש מרדכי“, „וישב מצרף" (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א אות ו'). ובהיותו סמוך על שלחן חותנו הגאון הוסיף חילו לאורייתא ויהי לר"מ ומנהל הישיבה שבמאד, שהתנהלה

בשנת תרל"ד. ויתגדל בישיבות, ויתנכר מילדותו לדחיל חטאין ולחרד לדבר ה'. כבן שלשים בא לאמריקה, ויהי למורה שפ"ע בפילדלפיה, וזה כי"ב שנה אשר הפקר לאחד מראשוני המורים בהת"ת המפואר „תפארת הגר"א" בכרונזביל. ושמו לברכה בפי כל יודעיו, כי ברכו ה' בלב טוב, ויד נדיבה ופתוחה. והוא מדקדק גדול במצות. יהי נועם ה' עליו!

החכם הנעלה הזה הקדיש כתשע שנים תמימות להקים תכנית בית המקדש ותכניתו. וביום ט' תמוז שנה זו (תרצ"ו), הביאני הר"ר יוסף צדיקא הי"ו חדר משכיתו שם אוה למכון המקדש ומקומו, והוא עשוי בהכמה בתבונה ובדעת כמראה אשר הראתה התורה הכתובה והמסורה, דבר לא נעדר, מרהיב עין ולב, נכון וגשא, ורצוף אהבת ציון המצוינת והבת הקדש.

דווארזעץ, הרב ר' יהודה ליב הרב הג' בעל „ארצות יהודה" (ווילנא, תרמ"ז). נכדם של הגאונים ר' אהרן אליהו כהנא, הרב דטירסקלא ואקימאן, ור' אליהו זצ"ל מציטאוויאן. והוא אביו של הרה"ג מוהרי"ל הי"ו דבסמוך.

דווארזעץ, הרב ר' יהודה ליב בהר"ב יהודה ליב. הרב המאוה"ג והדרשן המופלא בניארק. נולד תרמ"ח, ונקרא בשם אביו (שמת כ"ה איר, תרמ"ז, כשעברתו אמו). הסתופף בישיבות ועקסנה וזאג, ויקבל תורה מהגאון ר' אהרן וואלקין האב"ד דגורוד. בנשאו אשה מזעזמיר, בת הסוחר המופלג ר'

ימים על ממלכת כהונתו האחראית, וכי בימיו תפרח האמת וירבה השלום בין מפלגות ישראל אשר בארץ הצבי. והכהן הגדול כמקדש התורה הגאון הי"ו, ענה גם הוא עם המברכים בכרכת הודיה לאל שהחייהו והגיעהו למקום שם צוה השוכני בשמים את ברכתו, ויחתום בתפלה ובתחנת השלום כי המלך שהשלום שלו יפרוש את סכת שלומו על ציון וירושלים ועל כל עם השוכן בה. ובכוא הגאון שליט"א לשכון כבוד בארצנו הק' מיד יסד ישיבה רמה, "בית יוסף צבי", בה יסתופפו בחורים גדולי תורה ויראה. והפקד לראש המוסד הגדול והנערץ, קופת הרבנים "בעיר הקדש" (הנוסד זה רבות בשנים ע"י הגאונים הגדולים מו"ר יצחק ירוחם זצ"ל בהגאון רשכבה"ג אדמו"ר מו"ה יהושע ליב זצ"ל דיסקין, ומו"ר יוסף חיים זצ"ל זאנענפעלד, שממרתו קדושה לתמוך בידי הרבנים גדולי תורה ויראה שבאה"ק, המשמשים בפועל במשרת הקדש, שלא יהיו נתלים בדעת אחרים ותהא עמדתם בקדש בסוסה ותקיפה, ולא יגיעום הרוחות והזרמים החדשים...). מעט מחדושי הגאון הי"ו באו בס', "לבוש מרדכי". ובכו' יש ספר הכולל שו"ת שנו"ג עם גדולי דורנו וחדושים רבים כש"ס. יהי ה' עמו ויפרח כתמר צדיק!

דייווידסאן, הרב ר' אלחנן בהר"ר יעקב. הרה"ג המופלא עושה ומעשה מילידי העיר ווישנעווא, בגליל ווילנה, ותלמידו של הרב הגאון ר' אברהם קוטאווער, הרב כנעזשען.

מראש ע"י חותנו הגאון. כבן שלשים נקרא לכהן בכהונת רב בגלאנטא. וינהל עדתו כעשרים ושש שנים באמת וצדק, וירביץ תורה בישיבתו הרמה שיסד שמה, בין בחורי חמד מופלגים וחרדים לדבר ה'. בשנת תפא"ר נתקבל ברב פאר להיות לאב"ד בעיר הוסט, מקום שם שמשו גדולי משפחתו ורבותיו הגאונים מוהר"ם שיק, ר' משה ור' עמרם זצ"ל גרינוואלד (מגזע מרן אא"ו הגאון בעל "פנים מאירות", עי' בס' "אהלי שם" צד 234). ויכהן הגאון מוהרי"צ הי"ו בכהונתו הגדולה הזאת כשתים עשר שנים. ויתפרסם ברחבי מדינתו בעוצם תורתו חכמתו וצדקתו.

בשנת תרצ"ב, אחרי מות הגאון המפורסם מוה"ר יוסף חיים זצ"ל זאנענפעלד, האב"ד לחרדים בירושלים, נתנו טובי היראים וגדולי עסקני היהדות החרדית שבעיר הקדש, עיניהם בהגאון ר' יוסף צבי הי"ו, אשר שמו ושמעו הגדול והטוב הלך לפניו וימנוהו למלאות מקום הגאון הצדיק המנוח, במשרת האב"ד הראשי של העדה היראית בעיה"ק ועם זה בעמדו לראש אגדת ישראל בארץ הקדש ולמנהיגה אשר על פיו ישקו כל עניניה הדתיים. וביום הששי לחדש אלול בשנת תרצ"ג, הופיע הגאון מוהרי"צ בחדר תורתו חכמתו וצדקתו בשערי ציון לשאת על שכמו עבודת הקדש אשר הושמה עליו. ובגילה ורנת תורה וחבה יתרה ופנים מאירות ושמחות קבלוהו אלפי אחינו הדבקים ביהדות המסורתית העתיקה, ויקדמו פניו בכרכות מאליפות כי יאריך

ויעמוד על משמרתו כשנתים ימים, אז יצא לנוירק, ויתמנה לרב בבהמ"ד א"ח אנשי פלאצק. בו ישמיע לקחו יום יום במשנה וגמרא לפני דורשי תורה ומעריציה. יאריך ה' ימיו ושנותיו!

דרושקאוויץ, הרב ר' אברהם ב"ר שרגא. הרב הגאון מגדולי העיר קובנא. היה לרב בעיר שאט, ואח"כ נתקבל מהגאון מו"ר רפאל שפירא זצ"ל, להיות למשגיח ומנהל בישיבה הק' דוולאזין. ונדפס ממנו ס' נעלה בשם "שערי הוראה", והוא מפתח לשאלות באו"ה משו"ע יו"ד (קובנא, תרצ"ג). והגאון הגדול מוהרא"ד הכהן שליט"א, האב"ד דקובנא, מפאר את הס' בהסכמתו. (ובחדש איר ש"ז נקריתי עם הרה"ג הי"ו בבה"מ ח"ק בויליאמסבורג, והכרת פניו תענה יראתו. והוא מצפה לעלות לאה"ק בקרוב. וח' ישמר צאתו ובואו לחיי אריכי).

— ה —

הזמנער, הרב ר' בנימין. רב וגאון מופלא וצדיק מפורסם. אב"ד דעיר הורדאק, בסביבות מינסק, רבות בשנים. והפליג בזקנה, והיה כבד און. והוא היה חותנו מזווגו הראשון של הרב הגאון הצדיק המפורסם בגלילות ליטא, מו"ר יעקב מאיר זצ"ל, ממינסק (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ס, ווארשא תרנ"ה).

הזמנער, הרב ר' יהודה לייב בחרב ר' יוסף זונדל. הרב הגאון השלם מו"צ בווארשה. בנו של הגאון מוה"ר יוסף זונדל זצ"ל, שהיה אב"ד בדרעמשיין, ואח"כ

מרבין תורה בבהמ"ד דרחוב אשפארד, ברוקלין, נ. י. ואחד מראשוני העסקנים לטובת הת"ת המפואר „עמרת תפארת ישראל“.

דיכטענוואלד, הרב ר' זאב דוד הכהן, אבד"ק סלופיא, הרב הגאון השלם, ונשא ונתן עם מר ידידנו נבלח"ט הגאון המפורסם, החכם הכולל דרופתקאי דאורייתא מוה"ר חיים זצ"ל הירשענוואן, בדבר שאלת בחירת הנשים שנתעוררה בזמננו, בספרו „מלכי בקדש" (ח"ד סי' ט"ו), והגאון המחבר שם מתארחו בתאר: „הרב הגאון המפורסם חכם וסופר כו' מיחומי כהונא“.

דיקשמיין, הרב ר' ראובן ב"ר שמואל. הרב הגאון הישיש ומלא יראת ה' מזקני רבני המו"צ בנוירק. נולד בעיר פאריטש מחוז באברויסק, בגליל מינסק, ח' איר, תרכ"ב. אביו התם והישר ואמו הצנועה מ' שרה גאלדא, אם כי היו עניים מרודים, בגילה בשמחה הביאו בליל יום ההמישי שכר-הלמוד למלמדו, תורה ומצוה את בנם. ובעודנו נער בא להסתופף בישיבת עיר מולדתו. ומשם בא לשמוע לקה בישיבת בוברויסק. תרל"ח בא וזלוזונה ויקבל תורת הגאונים מרן הנצי"ב, והתנו הג"ר רפאל זצ"ל, כשלש שנים רצופות ויעש חיל בתלמוד וגפ"ת. תרמ"ה נמנה לר"מ בעירו וינהל ישיבתו כחמש עשרה שנה, ומשם בא לבוברויסק, ויגד שעורים בתלמוד לפני בהורי חמד כשש שנים. כאלול תרס"ו, בא לאמריקה ונתקבל לרב בעיר ניו-ברייטאן (גליל קאנא),

ומנהל ת"ת, תפארת הגר"א בברוקלין. נולד בשנת תרל"ה, בקריטשעוו (גליל מוהילוב), למשפ' נשיאי הלויס הורוויץ המיוחסת. ויתגדל ויתחנך בתורת החב"ד מילדותו, ויכתופף בהשיבות אשר בשומיאץ ומסטיסלוב. וכשרונותיו המצויינים עמדו לו לרכוש באביבו בקיאות בגפ"ת ועם זה כספרי חכמת ישראל. ואחרי נשאו לו אשה ביקטרינסלוב, בש' תרנ"ט, השתמש בה אינו שנים בתור רב ומ"מ. בשנת תרס"ו בא לאמריקה, ונתקבל לרב ודרשן בבחכ"נ לעדת יאגוסטוב בנויארק, ויצא שמעו לתהלה בדרשותיו שמשכו אליהן רבים, ולא עברו שנים אחדות ויתקבל לרב בבית התלמ', רבי ישראל סלאנטר שבמעלה העיר ניורק, ושמה נשא משרתו קרוב לעשרים שנה. בשנה תרפ"ז, הונף לרב ומנהל בחכ"נ של הת"ת, תפארת הגר"א בברונזביל מקום שם ישמיע לקחו הו"ך ויפיץ תורה ודעת גם עתה.

הרה"ג הו"ו, חבר והו"ל ספרים רבים נכבדים ומתם, ספר הדרשות, דיני ישראל ומנהגיו, אוצר היהדות, חגים וזמנים, שלחן ערוך לתלמידים, ספר המוזנה ועוד כעשרים ספרים בהלכה, אגדה, דרוש, וספרי חנוך ולמוד. ובאו ממנו מאמרים שונים בכמה עתונים ומאספים עברים ויהודים. והו"ל המאסף, דער אידישער וועג ווייזער, דגל ישראל, השומר, ועוד. והוא עסקן כללי וציוני מפורסם. יאריך ה' ימיו ושנותיו!

היילפרין, הרב ר' אליהו דוב בהרב ר' ישראל דוד, הרב המאוה"ג

באיישישעק. בעל בכורי יוסף, חדרי דעה ואולם המשפט. וחתנו של הגאון מוה"ר יודיל זצ"ל, מו"צ בווארשא. והיה לו גם בית דפוס שמה. ובאו ממנו חדושים בס' ילקוט הדרוש, מידידנו הרב הגאון הצדיק מוה"ר שלום יצחק שליט"א לעוויטאן. ונפטר בקצר שנים והשאיר כ"י שונים בהלכה ואגדה.

הוירסקאוויץ, הרב ר' יהודה ב"ר שלום. הרה"ג המטיף דבהכ"נ, ישיבת רבנו מאיר שמהה חכה"נ במזרח פלאטבוש, יליד העיר מעליץ באויסטריא. בא לאמריקה באביבו בשנת תרע"ג. ויקבל לקח בישיבת רי"א בנויארק, אשר סמכתהו לרב. ונתקבל לרב ודרשן דישיבת רמ"ש. ובאו דבריו בספר, פרח לבנון שהו"ל הרר"ל ווייסבלום (נויארק תרע"ח).

הורוויץ, הרב ר' זרח. הרה"ג מו"צ בוואסטער (פ. מאס). באמריקה. ובאה אליו תשובה בספר, תורי זהב מהרה"ג מוה"ר שמואל אבגדור אבראמזאן, הרב דצאבלין בקורלנד לפניו ואח"כ מו"צ בנויארק.

הורוויץ, הרב ר' שמואל ב"ר אברהם שמעון. הרב הגאון השנון חכם וסופר מרכני ברוקלין. קבל תורה מתג' מו"ר אליהו ברוך זצ"ל קמאי. רב ואב"ד במיר, והיה לרב בעיר קאמינקא, פ. הורודנה. ונדפסו ממנו הספרים: לב רגש, הרהורי לב רגש, חברקות, ועוד.

הורוויץ, הרב ר' שמריהו ליב בהר"ר דוב בער הלוי. הרב הגאון חכם וסופר ומטיף מפורסם, רב

שליט"א קליין כסמיכותיהם, מפארים ומהללים אותו בגלל מעלותיו ומדותיו, והוא עושה ומעשה, יברך ה' חילו!

הירשענזאהן, הרב ר' חיים בהרב ר' יעקב מרדכי. הרב הגאון הגדול המופלא שבחוקרי דורנו וצדיק בדרכיו. רב בעיר הובאקען וגלילותי (נ. דז.), באמריקה. נולד י"א אלול תרט"ז, בעיה"ק צפת תובכ"א. ויקבל תורה מאביו הגאון בישיבתו "סכת שלום" שיסד בירושלים.

ובשקידתו הנמרצה וכשרונותיו המצוינים כביר מצאה ידו בש"ס ופוסקים, מדרשים וילקוטים, וספרי חכמינו הראשונים בעודנו בשנות נעוריו. בשנת השבע עשרה לחייו נשא לאשה את הכבודה מ' חנה שרה, בת הרב הגאון הצדיק מוה"ר שאול בנימין הכהן זצ"ל, האב"ד דראדושקאוויץ. ויוסף שקוד בתורה ובחכמה ויעש להן ציצים ופרחים כחדושיהו והגיונותיו שהעלם בכתב וספר, וימשכו אליהן לבב גדולים וזקרי הלב, ויסמכוהו גדולי רבני רוסיא, והג"ר י"ש אלישר. כבן כ"ח

החל להו"ל את הירחון, "המסדרונה" כפראנקפורט דמיין. ובאותו הזמן שנת תרמ"ה, כשבא לאה"ק והמשיך הוצאת ירחונו, יצאו עליו עסיקין ועוררין ממאמרו שכתב שם. אח"כ יסד בית דפוס עברי בירושלים, בעזרת השר הצדיק הרב ר' שמעון זאב וואלף זצ"ל רוטשילד. וידפים מכ"י את האור זרוע הגדול לרבינו יצחק מווינא על סדר גזיקין, ומהדורא תנינא מספר האגדה להג"ר אלכסנדר הכהן מפ"פ, עם הגהותיו. ובמות השר ותמיכת

המפורסם מווילקומיר, זכה וזיכה את הרבים בספרו "חמדת ישראל" (ווארשא, תרס"ב), שהעתיק ליהודית, בביאור כל התרי"ג מצות שבתורה לפרטיהן ודקדוקיהן לפרשיות התורה בסדרן, עם הקדמה בשם "עדות לישראל" בתולדות עמנו בקצרה. וגדפס בהסכמות הגאונים מוהר"ה הלוי מבריסק, ומהורא"מ אבן לפידות מרוסין ומהור"ש מווילקומיר.

הינדין, הרב ר' יהושע בהרב ר' משה יהודה ליב. הרב המאוה"ג הצדיק מו"צ במינסק. (גיסו של הרה"ג המו"צ ר' יעקב ז"ל ווישנעווסקי. חתן מר אביו הגאון הרמי"ל, בעל "מילי דברכות", "מילי דגזיקין", מגדולי המו"צ במינסק, שהיה חתנו של הגאון בעל שו"ת בית דוד, וספר נחלת דוד. עי' בספרנו "רבני מינסק וחכמיה"). ונפטר כבן ס"ג, כ"ב חשוון, תרע"ט. חתנו הוא המשכיל הנעלה מו"ה הלל בר' יוסף פסח הלוי מדוקאר, המתגורר במזרח נויארק).

הירש, הרב ר' חיים יעקב כה"ר משה הלל, הרב הג' חו"ב הכס ודרשן נעלה, מילידי העיר שונטעראג, (הגר.), ומתלמידי הגאון הצדיק ר' אליעזר דוד זצ"ל גרינוואלד אב"ד דסאטמאר. תרפ"ד בא לאמריקה ונתקבל לרב ודרשן בבתי"ג גמ"ח אנשי עסטרייך ברחוב אסבארן בברונזביל. וזח כו"ב שנה אשר יכהן שמה פאר הרב הג' המופלא הזה ואהוב והביב לכל יודעיו, וגדולי ארץ מולדתו, וביחוד מר ידידנו הגאון הגדול והחריף מוה"ר יצחק

„מלכי בקדש" (ו' חלקים), „אלה דברי הברית" (ג' חלקים), „נמוקי רש"י ז"ל על התורה" (ה' חלקים), „ברורי המדות" (ד' חלקים), „חידושי הרח"ה" על מס' הוריות, „סדר למקרא", תורת החנוך הישראלי, „מוסדות תודה שבע"פ", „מושגי שוא והאמת", „מוצאי מים", „ימים מקדם", „ועטרת זקנים" ו„ישועת יעקב". והשאר אחריו מ"ב ספרים בכתובים, בהלכה ואגדה, פירושים ודרושים, בחקרי לשון"ק, מליצה ושיר (כן כתב הגוצ"ל, אלי מסדר ועורך הספר במכתבו, מיום א' אד"ר שנת „ברכת חיים" (תרצ"ה), כחצי שנה טרם נתבקש בישיבה של מעלה, שהולך ומונה אותם אחד לאחד ולכלם בשם קורא). ויתר דברי ימי חיי הגאון זצ"ל ופרשת עבודתו התורנית ומפעליו הלאומיים, כתובים בספר הזכרון שהו"ל החכם הגדול ר' נחום סוקולוב ז"ל (ווארשה תרמ"ט), ובס' אוצר זכרונותי של הר"ר יהודה דוד אייזענשטיין, ו„באוצר ישראל" (אות ה'), ובתירחון „אפריון" קבץ א' לשנת תרפ"ה, של הרח"ח והסופר החרוץ דר. שמואל הי"ו מיללער, ובשבעון „הדאר" בשנת תרצ"ו, שספר בשבחו ומעלותיו הרב הגאון המובהק והחכם מוה"ר יעקב שליט"א לעווניזאן ובסוף ספרו מלכי בקדש ח"א (סמ. לואיס, תרע"ט). והשאר דור ישרים, זרע ברך ה' בנים חכמים ומשכילים, ובנות מלומדות, צנועות ונוצרות תושיה.

בית דפוסו חדלה, נמנה לאחד ממנהלי ביה"ס ליתומים הנקרא על שם האציל לבית לעמיל בעיה"ק. תרס"ד בא הגר"ח לאמריקה. ובעזרת ידידו מאז הרב הגאון מו"ה דובער ז"ל אבראמאוויץ הרב דבהכנ"ס משכן ישראל אנשי סוואלק בנויארק, שהיה מזכירה של „אגדת הרבנים האורתודוקסים באמריקה וקנדה", שנוסדה מקרוב. נתקבל לרב לעדת היראים כהובאקעו, וישרת שמה בקדש, — בהתמידו על התורה והחכמה כחשיכה כאורה, ויכתוב רבי ספריו חדושו ומחקריו, ושקיל וטרי בעמקי הלכות התלמוד עם גדולי הדור שבנפוצות יהודה — יותר משלשים שנה, עד שנשבה ארון הלוהות והעדות ביום א' לסדר „ולקח את ספר התורה הזה", י"ז אלול, תרצ"ה ויסיפידוהו גדולי רבני נויארק, הגאון והחכם מוה"ר יהודה ליב שליט"א זעלצער, הג' ר' יוסף אליהו שליט"א הענקין, הגאון ר' יוסף שליט"א פיימער, והגאון ר"י הלוי סיגעל. ויתנו תקף אבדת עמנו במות הגאון השקדן הזה שלא פסקה תורה מעל שלחנו כל ימיו.

הגאון מוהר"ח זצ"ל, מלבד תורתו הגדולה וחכמתו הרבה ועצם שקידתו, מצוין היה בענות צדק, בתם לבבו ובטהר פיו ולשונו. שנוהר היה בדבריו שבעל פה תמיד. ואף בשכתו בסוד חכמים ומקהלות חבריו הרבנים, אחרון למדברים היה ובשפתי נעם וחק. חבר והדפיס ספרים רבים וגדולים בחקרי מצות התורה הכתובה והמסורה והם:

בבהכ"נ אנשי שצוצין וגראיעווא
בנויאָרק, איזע שנים, ואח"כ נמנה
ע"י גדולי הרבנים העומדים לראש
המוסד „עזרת תורה" בנויאָרק,
למנהלו, ומאז עומד על משרתו
להעיר ולעורר הנדיבים בעם לבוא
לעזרת פליטי בית סופרינו הרבנים
וגדולי התורה האזכרים והנדהים
אשר בנפוצות יהודה. יכרך ה' חילו
לאורייתא ותומכיה! נדפסו מהרה"ג
הי"ו: „פירושי איברא" ב"ה, וכאו
ממנו ה"ת שונים במאספים תורניים.

(אמר המסדר: כבר נודע ומפורסם
מעשה צדקה גדולה זו של המוסד
המורם „עזרת תורה" אשר מאז
נוסד, הרים תרומת הקדש, לכהנים
העומדים ללשרת במקדש התורה
שבארצות אירופה וארץ אבותינו,
העטופים ברעב וחסרי לחם ומזון —
קרוב למיליון שקלים. ולא לספר
מעשהו הרב ומפעלו הגשגב להחיות
נפשות גדולי התורה, צדיקים
וחסידים פליטי סופרינו הנענים
והנדכאים, שבתפוצות ישראל —
באתי, כי אם לפרסם את שמות
ראשי עמנו אלופי יהודה אשר
באמריקה, העושים והמעשים
שהקדישו כחם וחילם להיות מתמכין
דאורייתא לקים בנו חכמי ישראל,
המה ובניהם ובנותיהם ומשפחותיהם
בכל מקום שהם ולהחזיק בעץ החיים
לכל יפול חלילה. את חברי ועד
המוסד הקדוש, והם, גדולי הרבנים
בארצות הברית:

הנאונים: ר' הלל הכהן זצ"ל
דר. קליין (שהיה גזבר המוסד עד
עלותו לשמים), ר' דוב אריה הכהן,

העבט, הרב ר' מאיר בה"ר קלמו
דוב. הרה"ג המופלא באיסט נויאָרק,
מילידי העיר בודקי, והיה מפורסם
בגלילות ליטא בדרשותיו לציון
וקדשיה, ובא לאמריקה באמצע
שנותיו, ויכהן בתור רב בכרונקס
וביונקערס, ונדפס ממנו ספר „בין
ישראל לעמים" (נויאָרק תרע"ז),
והוא כבן שבעים, יאריך ה' ימיו!

הענדלער, הרב ר' חיים. הרה"ג
המופלא ומפורסם לצדיק מחכמי
העיר ביאליסטאק. חבר קצור אלשיך
על התורה ועל חמש מגלות.

הענקין, הרב ר' יוסף אליהו
בהר"ב אליעזר קלנימוס. הרב הגאון
הצדיק והמופלא בבקאות, מגדולי
רבני נויאָרק. נולד א' דר"ה אדר,
התרמ"א, בקלימאצווין גליל מוהילוב.
וילמוד תורה מאביו שהיה מופלג
ויר"א, ומהרה"ג דעירו ר"צבי הירש
ליפשיץ, ובישיבת קריטשוב. משם
בא ללמוד בהקבוצ' בקארעליין.
תרנ"ז בא לישיבת סלוצק, ויקבל
תורה מהגאונים מרן הרידב"ז זצ"ל,
ולהבל"ח מוה"ר איסר זלמן מעלצער
הי"ו, לערך ה' שנים. ויסמכוהו
רבותיו הגאונים, והגאונים מו"ר
יצחק יעקב זצ"ל ריינעס, ומו"ר
ברוך דובער הי"ו ליבאוויץ. תרס"ב
נשא את הכבודה מ' פרידא רבקה,
בת הרב ר' יהודה ליב קריינדל, ר"מ
בקריטשוב (מתה עליו בש' הל"ח
לחיה, ז' אלול, תר"פ). ובשנה
שאחריה בא לעיר אוני (פ).
קוטאיש), ויהי שמה לרב שנות
מספר. תרע"ד, גתקבל לרב
בסמאליאן (פ. מוהליב), ויכהן בה
עד בואו לאמריקה, שנהיה לרב

שומרי אמונים ונוצרי תורה ותושיה. וברם זכור לטוב האי חסידא ויקירא, מופלא ביראה ועסקן במצות מו"ה צבי אלימלך הי"ו בה"ר פנחס ז"ל העכט, מראשוני המיסדים של בהמ"ד הזה, שהיה בו זמן רב לנשיא, וראש וראשון למעשה הצדקה. יבדך ה' חילו ויאריך שנותיו.

הערשינאוו, הר"ר ברוך בהר"ר
יעקב משה הלוי. חרב החכם השלם מליין והוגה דעות ומשכיל ביראה, מנדיבי ישראל בבראנזביל. נולד בטולטשין (פ. פודוליא), ר"ח סיון תרכ"ט. ואביו החכם בן משפחת נדיבים ויראי ה', חנכהו מילדותו בתנ"ך וגפ"ת, ויתנכר הנער בשכלו הזך והתמדתו עד שבהיותו כבן י"ב בקי היה בהרבה מסכתות הש"ס וכה"ק, ויעש לו שם בקהלתו. כבן ה"י נשא לו לאשה את נכדת הרה"ג מו"ה צבי מקארילופקי, העלמה הכבודה מ' אסתר (נפטרה ב' מנ"א תרצ"א). וישלח במסחר ידו. תרנ"א בא לאמריקה, ויתגורר כט"ו שנה בחרטפורד (פ. קאנ.). וייסד שמה בית לתלמוד תורה בעד ילדי אחינו. וכשהעתיק משכנו לברונזביל, ויעש חיל במסחרו, הרבה להאציל מטובו והונו, מזמנו ועתו, למוסדי התורה והחסד שבקהלה. וביחוד לטובת הישיבה הקדושה „רבי חיים ברלין“, אשר בחרתהו לנשיאה ואלופה, שהגדיל לעשות לעשות בה. ומצוין הוא הרה"ח הנעלה הזה באהבתו לתורה, חכמיה ומשכיליה. באהבה רבה וחבה יתרה תומך בימינם והוא

שליט"א לעוויןטהאל, ר' חיים יצחק הכהן שליט"א בלאך, ר' משה הלוי שליט"א סאלאווייצג, ר' משה זבלון זצ"ל מרגליות, ר' אליקום יהודה שליט"א דר. גאלדבערג, ר' יהודה ליב שליט"א זעלצער, ר' יעקב שליט"א לעוויןזאהן, ר' ניסן שליט"א טעלושקין, ר' אליעזר שליט"א זילבער, ר' יוסף שליט"א קאנאוויץ, ר' שמואל שליט"א פרדס, ר' ישעיה שליט"א קארלינסקי, ר' יעקב שליט"א קאנטראוויץ, ר' משה בנימין שליט"א טאמאשאוו, ר' צבי הירש שליט"א דאכאוויץ, ר' יצחק שליט"א סג"ל, ור' אהרן דוד שליט"א בוראק. ועל צבאם נשיא הלויים, ראש מיסדי המוסד הנשגב (בהשתתפות הרב הגאון החכם המנוח ר' יעקב זצ"ל איסקאלסקי), הגאון המופלא בביר הפעלים מוה"ר ישראל הלוי שליט"א ראזענבערג, נשיאו מעת הוסדו זה כעשרים שנה. ברכת ה' הבוחר בתורה והחרדים לדבריו, תחופף על ראשם, ועל כל העוזרים ומסייעים בקדש, יאריכו ימים ושנים וינובו בשיבה טובה, ולפני שמש ינון שמש, לזכרון לדורות האחרונים).

הערמאן, הרב ר' עזריאל לעמיל
בר' יוסף אליעזר. חרב הגדול המופלא בתורה ויראה, בברונזביל. נולד תר"ך, בעיר סוויז, ע"י למברג, ויסתופף בשיבות דגליציה, ויסמכוהו רבותיו להוראה. בא לאמריקה תרנ"ז, והוא משמש בתור רב בבהמ"ד ליראים „רעים אהובים“ אשר כל חבריו

לברכה. ויספידוהו הרבנים הגאונים המפורסמים, מוה"ר אברהם יצחק הי"ו שוכטאוויץ, מוה"ר משה הלוי הי"ו סאלוביציג, ומו"ה אליהו זצ"ל גרזאן, ועוד. וימצא מנו"כ בקברות ייווער-סייד. לזכר עולם יהיה צדיק! הגרי"ח זצ"ל היה נכדו של מר שארנו הגאון בעל ערוך השלחן זצ"ל.

וואכסמאן (לייכטאג), הרב ר' אברהם בהרב ר' פנחס. רב וגאון מופלא חכם ושלם, מגדולי ישראל בחולנד, בימינו. ומושב כבודו בעיר שווענינגען, שבא שמה לחדש ניסן, תרפ"ו. ונדפס ממנו בשנת תפר"ח, ספר בשם „גיא חזיון" בדרושים, וקונטרס „בית ועד לחכמים" בהלכה בהסכמות רבנים מפורסמים. והוא נכדו של הרב"ג מוה"ר אליהו זצ"ל האבד"ק קלאסני, בעל ספר תורת אליהו.

וואלטמאן, הרב ר' יצחק בה"ר אהרן. הרב המאוה"ג והדרשן הנעלה מילידי פינסק. היה לרב בהמושבה האראדניע הסמוכה לפינסק, ואח"כ למו"צ בפינסק. לוקנתו בא לנוירק, והיה לרב בבחכ"נ לאנשי ליבאוויץ, ואח"כ בבחכ"נ אנשי כנס"י בבורה פארק. ונדפס ממנו ס' „שיח יצחק" דרשות על ספר בראשית ולענינים שונים.

וואלינסקי, הר"ר ברוך אברהם בה"ר משה. מופלג בתורה ויראה ועסקן צבורי, ומראשי מיסדיה של ה„חברה תורה" דברונזביל. נולד למשפחה כבודה תורנית

נמנה מן הראשונים לעזרם ולסעדם בכבוד, ומחויב הוא רוב עשירי עמנו באמריקה, בהנהגתו ודרכיו המצוינים, ובהדריכו את בניו ובנותיו כלם בדרך התורה והמצוה, והמה שומרי אמונים וקדשי עמנו. הרב"ח מוהר"ב הי"ו, בקר ארצנו הקדושה ויפזר כעשרת אלפי דולר לבנין בתי מושב בעד קרוביו בשכונת יעב"ץ, בתל אביב, לפני שמש ינון!

— ן —

וואינער, הרב ר' מאיר אלי' בה"ר יהודה יעקב. הרב הגאון הג' האב"ד לפנים בוויזון (פ. קובנה), ואח"כ אב"ד דיעדוואבנא (פ. לומזה). חבר ס' נכבד „רב טכיא" לתורות להטבחים הבדלת החלבים הסרת הקרומים וניקור הגידים, עם ציורים ממראה הבהמה ואבריה (ווארשה תרע"ג), בהסכ' הגאונים מוה"ר יהודה הלוי סגל זצ"ל מווארשא, ומר שארנו הגאון ר' בנימין אייזענשטאדט מאוטיאן, והרב"ג המחבר העתיקו גם ליהודית לתעלת ההמונים, וזכה את הרבים החרדים לדבר ה'.

וואלאבריינסקי, הרב ר' יוסף חיים דוד בהרב ר' משה צבי. הרב הגאון החריק ומופלא במדות ודרשן מצוי. מגדולי העיר סקידיל, שבא לאמריקה אחרי מלחמת העולם, ונתקבל לרב בבחמ"ד הגדול נוסח ספרד דברונקס. והיתה שבתו על כסא הרבנות מעט, ונפטר ביום ב' ר"ה שבט תר"ץ, בשנת מ"ב להיו, מבלי השאר זרע

חבר ספר נכבד בשם „עין אליעזר“
 הכולל שו"ת בד"ח השו"ע, ונדפס
 אחרי מותו ע"י בנו המופלג בתורה
 והכמה מו"ה בנימין יעקב הכהן,
 מניו הייווען (קאנא, באמריקה),
 בעיה"ק ירושלים, תרפ"ח, בהסכמת
 הגרא"י הכהן זצ"ל קוק. הגרא"ל
 היה אחיו של הגאון המפורסם מו"ה
 צבי הירש הכהן זצ"ל וואלק,
 האבד"ק פינסק (עי' תולדותיו
 בספרנו דורה"א אות א).

וואסלאווסקי, הרב ר' יוסף יוסף
 ליפמאן הכהן. חדא מרבנן קשישאי,
 גאון אמתי וצדיק מפורסם חכם וכליל
 השלמות, מגדולי יוחסין. היה לרב
 בשומיאן, ואח"כ בחאסלאוויטש
 ומשם עלה לשרת בקדש בעיר מירא.
 והיה נודע ומפורסם ברוב גלילות
 ליטא וזאמוט ופוילין, בגדל תורתו
 בצדקתו וחכמתו, ומרחוק פנו אליו
 לברר בין מריבי משפט. ורבנים
 גדולים חכו לתשובותיו בעניני דת
 ודין כאל מלקוש, ודבריו כדברי
 האורים. וחבר שו"ת „מלבושי
 יו"ט" בשני חלקים, ונדפסו בוויילנא.
 וג"נ דרב כהנא רבא וחסידיא שבע
 ימים לערך תרנ"ג. ובקהלות ישראל
 הספידוהו גדולי הדור. והוא היה גיסו
 של הגאון האמתי והחרוף העצום
 מוה"ר ראובן הלוי זצ"ל וועללער
 האבד"ק דינאבורג. (ואנא זעירא
 בדהוינא טליא, בשנת תרנ"א
 ואעבור דרך מיר, זכינא שהגאון
 מאור הגולה זצ"ל כבדני להתארח
 על שלחן קדשו בש"ק, ובענותו
 בקשני כי אמינא לו איזה מזלי
 דשמעתתא שחדשתי בע"ה ובחרדת
 קדש מלאתי רצון צדיק ואגיד לפניו

בעיר אנטיפאלי. ונתחנך בתורה
 ויראה מילדותו. תרמ"ז בא לאמריקה
 והשתקע בברונזביל, על יד נויארק.
 בעוד שהישוב העברי היה קטן
 בתוכה, ובתי מדרשיה מעטי
 מספר. וישתדל ביסוד החברה
 תורה ובית מדרש לתפלה
 ולתורה ולצדקה. ואח"כ יסד
 בה ג"כ „גמילות חסדים“ להלואות
 לסוחרים ופועלים עניים באין
 מרבית. ויהי חבר לחברות שונות
 לתמיכת התורה והניגת דלים,
 ויסתופף רוב ימיו בהצרות יה,
 והפליג בזקנה, וג"נ ביוה"כ תרע"ה,
 בהיותו בן מאה ושמונה שנה. והוא
 אבי ידידנו הנכבד והעסקן הנעלה
 מו"ה מרדכי הי"ו וואלינסקי, נשיא
 ביהכ"נ המפואר „הובבי תורה“
 באיסטערן פארקוויי, בברוקלין,
 חותנו של הנדיב היקר והחרד לדבר
 ה' מו"ה שבתי ג"י קערעש. הרב"א
 ז"ל היה גיסו של הרב הגאון הצדיק
 מוה"ר יצחק הערש זצ"ל, ראבד"ק
 סעמייאטיטש זצ"ל.

וואללאך, ה"ר יוסף דניאל בהרב
 ר' שבתי. חכם וסופר מופלא בתורה
 ומדע, בנובוזיבוק. בנו של הגאון
 הגדול והצדיק המפורסם מו"ר שבתי
 (הנודע בגלילות ליטא ופולין בשם
 ר' שעפסיל). האב"ד דרוזינאי, גליל
 הזרדנה. ונדפס ממנו בשנת תער"ב
 בוויילנא „רחשי לב“, הגיונות
 ורעיונות במדרשי אנדה.

וואלק, הרב ר' אליעזר ליפמן
 בהרב ר' עזריאל הכהן. הרב הגאון
 הצדיק וחכם מפורסם לתהלה. היה
 רב בפודברעזא, ואח"כ בדרויא.

בבלטרומני. וחבר ספר נעלה ונכבד הכולל דרשות ונאומים למועדים והספדים לגדולי הזמן בשם „תועפות ראם” וי”ל בד’ חלקים, והוא כתוב בדעת זקנים ובטעם לשבח ולשון חכמים.

וויטקינד, הרב ר’ שמעון בה”ר יהודה ליב. הרב הגדול החכם והדרשן המופלא, המחבר ס’ „שביל טוב”, דרושים נעלים על כל פרשיות התורה. ונדפסו מהם בוויילנא, בשנת תרנ”ט, ב’ חלקים על בראשית ושמות, בהסכמת גאון דורנו מוהר”י זצ”ל ריינעס, המפליא לשבח הספר.

ווייז, הרב ר’ אהרן כהרץ יוסף צבי. רב מופלא חכם ומטיף בנויארק, מילידי ארץ הגר, וישא שמה משרת הקדש לשומרי הדת, ויבוא אח”כ לאמריקה, ויהי לרב בנויארק. ונ”נ כבן נ”ב, בשנת תרנ”ו. והוא אבי הרה”ח המטיף המופלא והנואם האנגלי המפורסם מו”ה שמואל, הנודע בשם דר. סטיפן ווייז (ע”ע ועי’ ב„אוצר ישראל”, אות ו’).

ווייז, הדר. רבי שמואל (סטיפן) בהר”ר אהרן. מגדולי רבני המתקנים בדורנו, ומטיף אנגלי מופלא ועסקן כללי מפורסם. נולד בכודאפעסט, למשפחת יוחסין של גדולי תורה וחכמה. בשנת תרל”ה, ובעודנו נער בא עם אבותיו לניו יארק. ויתחנך מילדותו בתורת ישראל ולמודים כלליים. ויבקר את הקולידו הנויארקי, ואח”כ את האוניברסיטה הקולומבית, ועם זה גם את ביה”מ לרבנים. ובהיותו כבן כ”ז קבל

איזה מהידושי במס’ גיטין שלמדתי אז וקלסן ויפרסמני לתהלה בין גדולי העיר וחכמיה, זיע”א).

ווארשאווסקי, הרב ר’ חיים ב”ר יוסף משה. הרב הג’ והמטיף הנכבד במזרח נויארק, נולד בשנת תרל”ט, ביאנאווע (פ. קובנה), ויסתופף בישיבות אשר בגלילותיו, ויעש חיל בתלמוד וגפ”ת. ויקבל סמיכת הרבנים הגאונים, מוה”ר יהודה ליב גארדין האב”ד דסמורגין, ומו”ה שמואל נתן הלוי בוקאנץ רב בפילנדיא (ואח”כ ב„תל אביב” באה”ק). תרע”ד בא לאמריקה ויהי לרב כהת”ת „תפארת ישראל”, ואח”כ בבכה”נ „בני יצחק” נוסח האר”י, ויעש שם בדרשותיו הנעלות. תרע”ט יסד בעזרת עסקנים נכבדים ביהכ”נ „בית שלום תומכי הרב” ברחוב אלאבאמא, מזרח נ. י. ושם נושא משרתו בתור רב ודרשן ומנהל הת”ת. והוא חבר ל„כנסת הרבנים” באמריקה. בכ”י דרשות שונות שדרש במקהלות.

וויטקינד, הרב ר’ אברהם משה בהר”ר חיים אהרן. הרב הגאון המופלא מגדולי הרבנים והדרשנים בפולניא, מילידי אמדור. ויקבל תורה מהגאון הצדיק מו”ר צבי הירש הכהן זצ”ל רעזניק, ר”מ בסלונים, וכשיבת ולוויז. ויסמכוהו גאוני ליטא בעודנו עול ימים. היה לרב בסעליב, במקום הרב המאוה”ג הצדיק ר’ אברהם זצ”ל אשכנזי (בעל „זרע אברהם” ועוד, עי’ תולדותיו בספרנו דורו”ס, וזרשה, תרנ”ה). ואח”כ נתקבל לאב”ד

ומתארהו : אשרי יולדתו ומה' ישא ברכה ויפוצו מעינות חכמתו חוצה ויאותרו רבים לאורו.

ווייס, הרב ר' יוסף צבי, הרב המאוה"ג המופלא בתורה ויראה, אבד"ק ערלוי במדינת הגר, ותשובה אליו באה בשו"ת מחנה חיים, (ובס' „מליצי אש", מח' תשרי נאמר כי ג"נ דרב יוסף צבי ב' דר"ה תר"מ, ובס' „פאר חכמי מדינתנו" (אות י') נאמר כי נפ' תרל"ה), והוא א"ז של הרה"ח המפורסם בישראל ובעמים דר. שמואל ווייז הי"ו הבא לעיל.

ווייצמאן, הרב ר' יעקב בה"ר שמעון. הרב הגאון המופלא, מילידי העיר יאמפולי. התמיד בתורה רוב ימיו ולא חפץ להנות מכתרה, וישלח ידו במסחר ויעש עשר וירב עשות צדקה. זולת כשמטה ידו קבל עליו משרת הרבנות בגריידינג (פ. וואהלן), בשנת תרנ"ו, וישרת שמה בקדש כחמש ועשרים שנה. וג"נ ד"ך מ"ח תרפ"א, כבן ס"א. ובאו חדושו „באספת חכמים". והשאר כ"י בחדושים בש"ס ופוסקים ותשובות שהשיב לרבני גלילותיו. הרה"ג מוהר"י זצ"ל הצטין בבקאותו בע"פ כל ששת סדרי המשנה ומסכתות שונות בש"ס.

ווייצמאן, הרב ר' ברוך דוד בהרב ר' יעקב. הרב הג' החו"ב והדרשן היקר מרבני בראנוויל. נולד כ' שבט תרנ"ב, בעיר טשאהן. ויקבל תורה מאביו הרה"ג וכישיבות שבקשינוב ובווילנא. וירב חילו לאורייתא, ויסמכוהו הרבנים הגאונים ר' אפרים

התואר דר. לפלוסופיא. ויתקבל לרב ומטיף בעדת „בני ישרון" בנויארק, ואח"כ בקהלת „בית ישראל" אשר בפורטלאנד (ארעגן). תרס"ו בעזרת עשירים ממוקיריו ומכבדיו שביניהם היה גם האדיר מר יעקב שיף, יסד „בנסיה חפשית" כהכנסיה של ה' קלוד מונטיפיורי בלונדון. ובהיותו נואם כביר אשר לשונו הרב חדה ומדברת גדולות, משך אליו גם רבים מאדירי אזורתי המדינה, ויצא שמעו בכל רחבי ארצות הברית.

הח' מר ווייז הי"ו נבחר זה איזה שנים לנשיא הקונגרס היהודי באמריקה. ובש"ז נבחר לראש הקונגרס היהודי העולמי שנוסד מקרוב בשבייץ. והוא עסקן גדול לטובת היהודים בכלל, ויעש רבות להרמת קרן הציוניות ודגלה בין נשיאי ארצות הברית כהחכמים ווילסון, ולהבדל"ח החכם הנאור מחסידי אוה"ע פרנקלין ד. רוזבלט הי"ו, וחברי הקונגרס האמריקאי, גדולי שרי המלכות. יהי ה' עמו !

וויינבערג, הרב ר' יחיאל יעקב. הרב הגאון הגדול המופלא בדורנו בעמק הגיונו ותקף עיונו. והובבי האגדה והדרוש בורשה, הוציאו זה מקרוב הכרך הראשון מנאומיו והטפותיו בשם „לפרקים" (בולגריי, תרצ"ו), והוא רב האיכות והכמות, מלא פנינים המשובצים בלשון חכמים ושפה לנאמנים, אמרי השכל לשבתות ומועדים, להנים וזמנים. והגאון הגדול אביר התורה והחכמה מוה"ר אברהם דובער שליט"א הגאב"ד דקובנה, במכתבו להגאון המחבר מפליא בשבח הספר ומחברו

וויניק, הרב ר' יוסף בה"ר יהודה. הרב הג' והדרשן הנכבד בברוקלין, נולד בשנת תרנ"ו, בגילוואן (פ. קובנה). ויקבל תורה בסלובדקה, מהגאון מוה"ר ברוך דוב הי"ו ליבאוויץ. תרפ"ה בא לאמריקה, ויהי למ"מ בקהלות שונות בברונזביל. ויקח חלק גדול לטובת "ישיבת ר' חיים ברלין" שכעיר. וזה איזה שנים אשר יכהן בתור רב בבחמ"ד, "ככב ישראל" במזרח נ. י. והגאון הגדול מוה"ר אברהם אהרן יודעלאוויץ זצ"ל (בעל שו"ת "בית אב"), בסמיכתו יכנהו, "הרב הג' ודרשן גדול.

הרב הג' מוהר"י הי"ו, הנהו חבר לועה"פ של, "כנסת הרבנים" הנוסדה זה ח"י שנה ע"י הגאון הגדול מוה"ר גבריאל זאב זצ"ל מרגליות, וחבר לועד החנוך דישיבת ר' יעקב יוסף בנויארק. ויש לו אוצר ספרים נכבד. והוא מלא ברכת ה' ומדות חכמים.

ויענער, ה"ר בינוש בה"ר אבא גרשון, עסקן צבורי נכבד בברונזביל, יליד העירה רימסאן פלך קובנה שבא לאמריקה בשנת תרס"ז, וישתקע בברונזביל, ויקדש מעתותיו לצרכי הצבור, ויהי מראשי מוסדי בית הכנסת, "בית אברהם" ברחוב בריס-טול, ונבחר אח"כ לנשיאו וישא משרתו זו יותר מעשרים שנה ויעש הרבה לטובת מוסדי הצדקה השונים שכעיר, וביחוד ליסוד, "ישיבת רבי חיים ברלין" שהיה לנשיאה וראשה רבות בשנים, והוא מוקיר תורה ורחים רבנן ועל גדיבות יקום, לפני שמש יגון שמו לזכרון לדורות עם

זלמן הלוי זצ"ל סלוצקי ראב"ד בוילנא, ור' חיים סאגאלאוויץ מו"צ דשם, ור"ל הי"ו צירלסאן, ורא"ד מראצקי, ועוד. וכשנפטר חותנו הרה"ג ר' פנחס שטארין זצ"ל, הרב דוסלב, נתקבל הרב"ד הי"ו למלא מקומו. ויעמוד על משמרתו כי"ד שנה. תר"ץ בא לאמריקה, ויהי מראש לרב בבחמ"ד, "בני יעקב" בשדרת סטון, ויעש שם בדרשותיו הנעלות ולא ארכו הימים ונתקבל לרב ודרשן בבחמ"נ ח' תורה אנשי חסד, ברחוב דוגלעס, בברונזביל. ושמה מרביץ תורה בהגדת שעוריו בח' משניות ובה' ש"ס.

ווילנער, הר"ר שמואל, בהר"ר רפאל, חכם ונדיב ועסקן צבורי נודע בנויארק, מילידי העיר סערהייא, ומגדולי יוחסין אשר מוצאם קדש מהגאונים מוה"ר אליהו חסיד זצ"ל מווילנא ומוה"ר יחזקאל לנדא זצ"ל מפראג, תרנ"ב בא לאמריקה ויעש עשר וירב עשות צדקה וייסד את חברת, "דרך אמונה" ואת גמ"ח ואת, "אגדת הציונים באמריקה" ו, "ישיבת רבנו יצחק אלחנן". האריך ימים ונפטר בשם טוב בחדש ניסן תרצ"ד כבן פ"ו שנה, וימצא מנוחתו כבוד בקברות, "הר כרמל" בברוקלין, לזכר עולם יהיה !

ווינארסקי, הרב ר' משה בהר"ר אהרן ליב. הרב הגאון ההריף מו"צ ברחוב גשר בסלאנים. מילידי העיר זעטיל, והתנו של הרב הגאון מו"ה יצחק עלקאוויץ, ר"מ בסלאנים. ונדפס ממנו ספר, "ברכת משה" חידושים במס' ברכות (ווילנא תער"ב).

עוד קונטרס „דברי סופרים“
(פיעטרקוב, תרפ"ד).

— ז —

ואלודקאזסקי, ה"ר אליהו
בהר"ר נח. חכם וסופר וש"ץ מפואר.
נולד במייטשעט, תרמ"ו. בילדותו
נתקבל אביו הש"ץ הנודע בליטא
בשם „נח לידער" לש"ץ בקאליש,
ושם נתחנך בתורה. ובהיותו בן ט'
היה לתלמיד להגאון מו"ר שמשון
זצ"ל ארענשטיין. אח"כ בא ללמוד
תורת השירה מהרה"ח והש"ץ
הנודע ר' אברהם בער בירנבוים
מטשנסטוהוב. וממנו יצא לוויין
וברלין, להשתלם בתורת הזמרה.
בברלין שמע שעוריהם של הרבנים
דר' ביבערפיעלד, ומורי"פ הכהן
אויערבאך זצ"ל. תרס"ט היה לש"ץ
בהיכל סיני בורשה. ויהי לחבר
ועה"פ בחברות חובבי שפ"ע והזמיר
שבעיר. וישתתף גם במאמריו
בהצפירה. תרע"ג היה לש"ץ
ברוסטוב, וייסד בה „חברת הזמיר".
ויהי למורה בהקונטרבטוריום
הממלכי שבעיר. תרפ"א בא לוויילנה
ונתקבל לש"ץ בבחכ"נ „טהרת
הקדש". תרפ"ו בא לאמריקה,
ונבחר לש"ץ בבחכ"נ „שערי צדק"
בטרויט, מישי. מהחכם מוהר"א
הי"ו נדפסו: „מנגינת ישראל",
„די מוזיק אין 19-טען יאהר
הונדערט". וספר נכבד בתולדותיהם
של גדולי החזנים המפורסמים בשם
„קולטור-טרעגער פון דער אידישער
ליטורגיע". ובכתב ידו סדור לחזנים
בשם „תפלת נח ועבודת אליהו,

רעיתו הנצבת לימינו לעזרו במעשיו
הטובים מ' חיה גרונא תחי' בת ר'
מאיר גרוגס ז"ל, (אביו ה"ר אבא
גרשון בר' יצחק נפטר כ"ד מרחשון,
תרפ"ב, ואמו מ' חיה בת ר' יעקב
הכהן נפטרה י"ז תמוז, תרפ"ג).

ווייערניק, הרב ר' צבי זאב ב"ר
שלמה זלמן. רב גדול ודרשן מפורסם
מווילנא. חבר ספר „קרני צבי"
דרשות לפרשיות התורה, ונדפס
בב"ח (בווארשא, תרמ"ג-תרמ"ה),
בהסכמות גאוני הדור. ובהקדמה
לחלק ב' אומר הרה"ג המחבר: זה
עשרים שנה אשר אנכי מטולטל
בארץ. ויעבור שנים רבות בתור
מוכיח ומטיף למוסר. והוא נכדו של
הרב הצדיק ר' שמואל נאמן מווילנא.
ודודו אחי אביו ז"ל היה הרב הגדול
המופלא הצדיק מו"ה בנימין דוד
מחכמי ירושלים.

הרה"ג מוהרצ"ו זצ"ל הוא אבי
החכם המופלא, והסופר המפורסם
נועם המדות מוה"ר פרץ נ"ע
ווייערניק, עורך העתון „דער מארגען
זשורנאל" בניוארק, שנפטר ביום
י"ט שבט, תרצ"ו (עי' תולדותיו
בספרנו „חכמי ישראל באמריקה"
אות ו') ובסוף הח"א מספר „קרני
צבי", מביא אביו קצת חידושי בנו
מילדותו ומכנהו: בני החריף
המשכיל כמר פרץ ווייערניק נ"י.

ווסרמן, הרב ר' אלחנן בונם.
הרב הגאון החריף ושנון הר"מ
כשיבת „אהל תורה" בבראנאוויטש
(פולניא). הו"ל המאסף אהל תורה
בשנת תרפ"ד, ושם באו ממנו
חידושים שונים בחקרי הלכות. וחבר

נפטר בקצר ימים ביום י' חשון, תרצ"ב. וימצא מנוחתו כבוד בעיר סיראקיוז, מקום משכן אביו הרה"ג שליט"א, בקברות בהכ"נ, פועלי צדק" שמה. והניח כתבים שונים בדרך הפלפול ובאגדה ומאמרים שונים עברים ולועזים. לזכר עולם יהיה!

זאקס, הרב ר' אריה ליב בה"ר משה. הרב המופלא בתורה ויראה מגדולי יוחסין בברונזביל. והתייחס לצאצאי הגאון רבנו אליהו זצוקלה"ה מווילנא. וייסד לזקנתו בית תפלה בשם „מדרש אליהו" ברחוב ווייאנא, בברוקלין. ונה נפשיה ט"ז חשון, תרפ"ד, כבן ע"ה שנה.

זילבערבערג, הרב ר' אברהם בנימין בהרב ר' מיכאל משה יהודא. הרב הגאון החריף מו"צ בוורשה. ומלפנים היה רב בעיר טולישקאוו (מנכדי הגאון הגדול רמ"ל האבד"ק קוטנא זצ"ל, בעל תפארת ירושלים על משניות). ונדפס ממנו „שו"ת מהרא"ב" ח"א בדיני או"ח (וורשה תרצ"ג).

זילבערבערג, הרב ר' יהודא ליב בהרב ר' יצחק מאיר. הרב הג' הנעלה והדרשן היקר בברוקלין, נולד אחש"פ תר"נה, בפראסקוראב. אביו מת עליו בילדותו, ויתגדל בבית א"ז הרב ר' דוד שו"ב. וישמע לקח בהשיבה דקאמעניץ, ומהרה"ג ר' שמואל זוסיא בלאך (בעל „שרש ישי"). ויעש חיל בגפ"ת, ויסמכוהו הרבנים הגדולים

כולל מנגינות אביו ז"ל פאר החזנים (נפ' כ"ד תמוז, תרצ"ו, בקאליש, כבן ע"א. ומצא מנוחתו כבוד אצל הגאונים מוהר"ש ח. ארענשטיין, ומוה"ר יחזקאל ליפשיץ זצ"ל, רבני העיר), ומנגינותיו הוא.

זאמבראווסקי, הרב ר' יהושע בהרב ר' ישראל יצחק הלוי. הרב הגאון הנעלה ראב"ד בסיראקיוז (פ. ג. י.), נולד בוורשה, בשנת תרל"ד. ואביו הגאון הצדיק שהיה ראב"ד דווארקא, וגם רב ומו"צ בווארשא, הנכחו מילדותו בתורה ויראה. וישקוד הנער בש"ס ופוסקים ומדרשי אגדה ויעש חיל רב. ויסמכוהו גדולי המוצי"ס בווארשה, וביחוד הגאון ר' פתחי הארענבלאס זצ"ל. והיה בשנת תר"ס, למו"צ בעיר מולדתו הגדולה, וישא משרתו בקדש שמה כשתים ועשרים שנה, ויבוא אה"כ לאמריקה. תרפ"ג נתקבל לראב"ד דסיראקיוז, ושם ינהל עדתו בדרבי שלומי אמוני הרבנים החרדים עד היום.

מהרב הגאון מוהר"י שליט"א נדפס ספר „עטרת יהושע" על ספר תהלים, ובכ"י חידושים רבים בפלפולי הלכות וביותר בדרושי אגדה אשר לפי מכתב הגנ"י מספר דרושיו יגיע לאלף.

זאמבראווסקי, הרב ר' אלימלך בהרב ר' יהושע. הרב הצעיר, מלא תורה וחכמה, ונועם המדות. רועה עדת ישרון בעיר מאראנא (פ. פנסילוויניא). מתלמידי ישיבת רבנו יצחק אלחנן בנויארק. הצטין בחריפות שכלו ולבבו המהור והנדיב.

ביום א' נתאספו המונים ללותו. ויספידוהו גדולי רבני ברונוזביל, וחרב הגאון הצדיק מוהרש"ו קילוואנסקי מברוקלין (הרה"ג המנוח ז"ל היה חבר לחברת „דגל הרבנים" בנויאָרק).

זילבערפארב, הרב ר' יצחק אהרן בהרב ר' יוסף שמעון. רב וגאון מופלא חריף ובקי, אב"ד דוויסאָקי ליטובסק בקרבת בריסק, בפולניא, על מקום חותנו הגאון הגדול והצדיק המפורסם מו"ר שמאי הכהן זצ"ל צירקעל. אחי הגאון הגדול מוה"ר יהודא מעשיל הכהן זצ"ל צירקעל, האבד"ק אלעקסאט, ואחרי כן כבאריסוב גליל מינסק.

זילבערשטראם (גפן), הרב ר' יוסף צבי ב"ר שמואל. הרה"ג המופלא ביראה וצדיק בדרכיו רבי לחברה ש"ס בבהמ"ד הגדול דברונזביל. נולד בסעמיאטיש תרמ"ו, הוריו מתו עליו בילדותו, ונתגדל אצל דודו, וכבן י"ב בא לבריסק דליטא, ויסתופף שמה באהל התורה ה' שנים ויעש חיל בתלמודו. כבן ח"י בא לאמריקה, וילמוד מלאכת הצבעים, ואחרי התונתו את בת הרה"ח מ' מארים שטרויס (שהיה רבי לחברה ש"ס בבהמ"ד הגדול דברונזביל), היה למורה בישיבת רבי חיים ברלין שניסדה אז, וזה מקרוב נבחר לשרת בבהמ"ד הג' דברונזביל בתור רב לה' ש"ס ומשניות ומ"מ. והוא מצוין במעלות ומדקדק בקלות כבהמורות. ואני עני המחבר ערכתי להרה"ג הי"ו תשובה בנידון ברכת העגבים ממדינתנו, בקובץ התשובות

ר' פינחס ספרד ראב"ד דעיר מולדתו ור' משה קליינשווייג. תרע"ט קבל גם סמיכת הרב הגאון ר' צבי חיים (זיידעל) פריעדמאן, הרב דשארובקא. בא לאמריקה בשנת תפר"ה, ויהי לרב בבהכ"נ ציון לעדת פראסקוראב בנויאָרק, כשלש שנים, ואח"כ נתקבל לרב ומ"מ לעדת „אוהב שלום" במזרח פלעטבוש (בברוקלין), ושם עומד על משמרתו להשמיע לקח טוב בדרשותיו המושכות את לבב שומעיהן וללמדם תורה ומצות.

הרה"ג הזה הי"ו הוא נצר ממשפחת גדולים וצדיקים. אביו הרי"מ ז"ל, היה בנו של הרב המפורסם ר' צבי הנקרא ר' הירשלע לעטישובער, דור חמישי ל„הצדיק מאפטא" זצ"ל. ומתייחס גם להגאון הנודע מרן ר' יעקב עמדין זצ"ל.

זילבערבערג, הרב ר' ישראל בה"ר אברהם יעקב. הרב הג' החכם רב ומטיף ומנהל ישיבת „תורה מציון" בשדרת סטון, בברונזביל. ממשפחת יוחסין מוורשה הסתופף בישיבות פולין, ויעש חיל בגפ"ת. ויבוא לאמריקה בנערותו בשנת תרס"ו. וילמוד תורת הרקיעה (פרמסי) אחרי נשואיו. ונפשו אותה להיות תורת החנוך אומנתו. ויתקבל למטיף ומנהל ורב בישיבת „תורה מציון". ולא ארכו ימיו, כי בשבוע מבהכ"נ אנשי ליבאוויץ בברונזביל, בש"ק כה"ב כ"ה אייר, תר"צ, אחרי שדרש שמה לטובת חזוק הישיבה „תורה מציון", אחזהו השבץ וימת בדמי ימיו. ולמחרתו

מראשי העוזרים במערכת היומן „דער טאג” בנויאָרק. נולד בהעירה לעלצין (פ. מינסק), בשנת תרמ”ב. ויקבל חנוך דתי והשכלי. ויבוא לאמריקה באביב שנותיו. ותאחז ידו בקסת סופרים יהודיים, ונמנה לעוזר עורך בה „אידישע טעגליכע פרעס” בקליבלנד. ומשנת תרע”ד, נתקבל לעוזר תמידי בהערכת „דער טאג”. ויצא לו שם במאמריו המדיניים והכלליים. ונבחר ג”כ לנשיא „אגדת הסופרים היהודיים” שבאמריקה. וזה מקרוב הו”ל ציורו מחיי בני עיר מולדתו ביהודית.

זעלדנער, הרב ר’ אהרן דוד בהרב ר’ חיים הכהן. הרב הגאון החו”ב והדרשן, נולד ט”ו אלול, תרל”ג ברוזינאיי. וכשהעתיקו הוריו מושבם לבריסק דליטא, נתחנך שמה בתורה ויראה. ויהי אח”כ תלמידו של הגאון מו”ר חיים ליב זצ”ל טיקטינסקי, הר”מ במיר. ומשם בא ללמוד בין פירושי קאוונא. ויסמכוהו הגאונים ר’ יהודה ליב גארדאן ר’ מרדכי ווייצעל, ור’ יהושע פריידן זצ”ל (בעל אבן יהושע). תו”צ”ו נתקבל לרב בעיר סופירער אג”י בוויסקאנסין. בכ”י ספר בב”ח בחלכה ופלפול ודרושים ואגדה.

זעמבא, הרב ר’ מנחם. גאון וחריף, מגדולי ישראל בפולניה בימינו. ובאה אליו תשובה בשו”ת מהרא”ב. ומקרוב הגיעתני חוברת הפרדס הו”ל בשיקאגא מהגרשא”ה שליטא, מחדש תשרי תרצ”ו, וארא כי מפליא הרה”ג המו”ל בשבח הגאון מוהרמ”ו ומכנהו : „הגאון

שהו”ל הרה”ח הגדול דר. שמואל הי”ו מיללער, בשם „אפריון” משנת תרפ”ז.

זלאטאלאוו, הרב ר’ שלמה. הרב הגאון חריפא ושנינא ומפולפל מגדולי העיר ברוקלין. לא נשא עליו את עול הרבנות, ויתעסק במסחר ויעש עשר ונכסים ויקדיש רבי עתותיו לתורה. ובשבתות ומועדים הגיד שעורו בש”ס לפני מופלגי תורה בבית המדרש של החרדים „רעים אהובים” אשר בככר פרוספקט בברונזביל. ונפטר פתאם ביום ר”ה אד”ש תרצ”ב, כבן נ”א שנה, ומצא מנוחת כבודו בקרקע חברת בית החסידים, בקברות מונטיפיורי.

זלדין, הר”ר משה אפרים בהרב ר’ אברהם יעקב. ממשכילי ברוזנביל ועסקן ציוני בנוי יאָרק. נולד ברעטשקי גליל מוזיר, למשפחה כבודה, ואביו הרה”ח המופלא בתורה ויראה, הנכחו בחסידות החבדי”ת. ויקבל תורה כשלש שנים מהגאון הגדול הצדיק ר’ שלמה זצ”ל פולאטשיק, הר”מ הראשי בישיבת הגאון מוהר”י זצ”ל ריינעס בלידא. תרע”א בא לאמריקה, ויהי למנהל הת”ת דניו לאטס, במזרח ניוארק, איזה שנים. הרמא”ז הי”ו עשה הרבה להפצת הרעיון הציוני בנויאָרק. ויהי מראשוני מיסדיה של הסתדרות המורים העברים באמריקה. ובאו מאמריו בהעתונים : „היום”, „טאג”, „דאס אידישע פאלק”.

זעלדין, ה”ר אלכסנדר בהרב ר’ יואל ראובן. סופר יהודי נכבד,

הכהן (אד"ם) לעבענזאן, תרג"א בא לאמריקה וישתקע בשיקגה וירב לשקוד בחבור ספריו בדקדוק ופירוני המלים שבתנ"ך ובש"ס, והפליג בזקנה ונ"נ כ"ו אלול תרפ"ט כבן צ"ב, ונדפס ממנו: „ספר המלים או ערוך הקצר“, ו„עורך המלים והפתרונים“. (והוא אחי הרה"ח המדקדק ר' שמעון משה האנעם בעל תולדות הפוסקים ועוד).
האסקין, הרב ר' משה בחר"ר אפרים, הרב המאוה"ג החכם השלם הרב דקראקינובא גליל קובנה.

חדש, הרב ר' יהודה ליב בחר"ר מאיר, הרה"ח השלם מעתיק הסדור „בית יהודה“, הנפוץ לאלפים בארצות הברית. היה רוב ימיו מראשי המורים העברים באסמינא. ובבואו לאמריקה עסק ג"כ במלאכת שמים זו, והיה מצוין במדות ענותן ורחמים רבנן וחכמים, ונ"נ בפילדלפיה, (אחיו הבכור היה הרב הגאון מו"ה אהרן זצ"ל גארדאן רב ומו"צ בנויארק).

חורגין, הרב ר' ראובן יונה בחרב ר' חיים אליהו, הרב המאוה"ג הרב דפאחאסט, מילידי קלעצק, והיה מפורסם לצדיק והחזיק ישיבה, והוא אבי הרה"ח מו"ה פנחס חורגין הי"ו בנויארק, ואחיו הבכור של הרב הג' מו"ה צבי הירש הי"ו.

חזן, הרב ר' אליהו בכור, הגאון המפורסם צדיק וחכם מגדולי ישראל באפריקא, היה מראש מו"צ בעיה"ק ירושלים תוב"א, ואח"כ רב ומו"צ במריפול. ומשם נתקבל לרב הכולל באלכסנדריא, ובאספת הרבנים הגדולה בקראקא שהיתה בשנת תרס"ג. נבחר הגרא"ב לראש

הגדול תפארת הרבנים והדרם, וכי בכ"י הגאון מסודרות לדפוס אלף ומאתים תשובות, והוא איש האשכולות וגדול המעשה, יהי חילו לאורייתא ושופריה לרבנן ותלמידיהון והודו כזית על ישראל!

ז"ק, הרב ר' ברוך יוסף בהרב ר' ישראל מקראסילוב, הרב הגאון הצדיק החכם השלם, מגזע גדולי יוחסין וענף עץ אבות חסידים וקדושים, ומתייחס לנכדי הבעש"ט הקדוש ומוה"ר נחום מטשערנאביל זצ"ל, וחתנו של הרב הג' האדמו"ר ר' דוד שלמה ברה"ג הצדיק ר' נח נפתלי זצ"ל מקוברין, בא לאמריקה אחרי מלחמת העולם, וישתקע בברונזביל, ונודע בשם האדמו"ר מקוברין, ונדפס ממנו ע"י הרה"ג ר' שמואל חיים הי"ו רומאנאו ספרו „ברכת יוסף" עה"ת ועל המועדים (נויארק, עטר"ת), וקונטרס „מדרש פליאה". שנותיו לערך חמשים. ה' יאריך ימיו ושנותיו!

— ח —

האדראן, הרב ר' מענדל, הרה"ג המופלא, מרבני נויארק ומצאצאי הרבנים ר' דוד'ל טאלנער ור' ישראל'צי רוזשינער.

האנעם, הר"ר יצחק דובער, בה"ר גדליהו, מחכמי הלשון העברית ומגדולי המדקדקים בדורנו, מילידי ווילנא, ויתרועע בהיותו לאיש את הרבנים הגדולים מו"ה שמואל יוסף פין ורצ"ה קאנצעלבוויגען ור' מרדכי פלונגיאן ואת החכמים והמליצים ר' קלמן שולמאן ור' אברהם דובער

ופולין, ושמש בתור ש"ץ בערים, קויל, לידא, ניעשוויעז וסלוצק, והמונים המונים נהרו למשמע מגנינותיו ותפלות הקדש, ולבסוף ימיו שמש בטשרניגוב.

חינק, הר"ר שבנא. הרה"ח הנעלה ומופלא בתורה, היה לרב בח' ש"ס בת"ת תפארת הגר"א, ונ' בקצר שנים כ"ט איר תר"ץ, וימצא מנוחתו בקברות מונטיפיורי בברוקלין. והיה צנוע וענותן. יהי זכרו ברוך !

חרל"פ, הרב ר' יעקב משה, גאון מובהק ומופלא, מגדולי רבני עיה"ק תוכב"א, מרביץ תורה בישיבת „מרכז הרב" שנוסדה מהגאון הצדיק והחוקר המפורסם מוה"ר אברהם יצחק הכהן זצ"ל קוק, ואחרי מות הגאון המיסד נתמנה לראש הישיבה המפוארה, וכאו חידושיו במאספים תורניים שונים אשר באה"ק. והוא אבי הרה"ג הנעלה מו"ה יחיאל מיכל הי"ו חרל"פ, מרבני נויארק.

— ז —

טאמאשאוו, הרב ר' אלכסנדר יהושע ב"ר מרדכי יוסף. רב גדול בתורה ומצוין במדות, נולד בסלוצק, ד' מ"ה, תרי"ה. ויתגדל בתורה מנעוריו, ולא מש ממנה גם בשלחו במסחר ידיו. ויהי נודע לאחד מגדולי הלומדים בעיר מולדתו. תרע"ג בא לאמריקה, ויהי איזה שנים למדפים בניארק, והניד שעורים בכהמ"ד לאנשי קלוואריא. עתה מסתופף בחצרות ה' בבהכ"נ שומרי אמונה בבורה-פארק. והוא מסובל ביראה וענות צדק אהוב

האספה. ונדפסו ממנו הספרים, טוב לב, שו"ת תעלומות לב, ישמה לב, וזכרון ירושלים, והוא נכדו של הגאון הגדול מו"ר יוסף בה"ר חיים חזן רב הכולל בירושלים תוכ"א, המפורסם בשמנת חלקי ספרו שו"ת חקרי לב.

חיות, הרב ר' צבי פריץ בהרב ר' שלמה, הרב הגאון והחכם המפורסם מגדולי ישראל בדורנו, מילידי העיר ברודי, קבל תורה בישיבת דודו הגאון ר' יצחק האב"ד דברודי, ותמצא כביר ידו בתלמוד ופוסקים בעודנו עול ימים. ויסמכוהו הגאונים מוה"ר יצחק שמעלקיש מלכוב ודודו ורבו הרי"ח זצ"ל, לרב ומורה ודאין, והאוניברסיטה בווינא כבדתהו בתואר דוקטור לפלוסופיה, כהיותו בן חמש ושלשים שנה, בשנת תער"ב, נתמנה לרב בטריאסטי, ומשם עלה לשבת בכהונת הרב הראשי בווינא, למלא מקומו של הרה"ג המפורסם דר. משה זצ"ל גידעמאן, היה רב פעלים לתורה ולתעודת ישראל ועסקן גדול ציוני ומופלא במדות טובות, בלשן וסופר וחבר הרבה ספרים בחקרי כה"ק והתלמוד, ובאו מאמריו ב„השלח“, „הגורן" ו„הקדם“, ונ"נ דרב חביבא כ' כסלו, תרפ"ח, כבן נ"א שנה. (אבי הרה"ג רצ"פ זצ"ל היה בנו של הנאון האמתי מו"ר צבי הירש זצוק"ל חיות האבד"ק זולקווא, ויתר פרשת תולדותיו וספריו כתוב על ס' „מדינה וחכמיה" שחבר החכם הסופר הנודע מו"ה גרשם הכהן הי"ו באדער, ושם באה תמונת הרב הגדול, והיא מפיקה ענות צדק והן).

חינק, ה"ר מאיר. נעים ומירות ישראל, וחזן מפורסם בגלילות ליטא

ווילקי, גליל קובנה, מקום שם שמש בקדש אביו הגאון הגדול הצדיק והחכם המופרסם (עי' תולדותיו בח"א מספרנו דורו"ס). והוא גיסו של הרב הגאון מוה"ר משה הי"ו ראזין, רב בברונזביל (ע"ע).

משארני, הרב ר' אהרן ראובן בה"ר יצחק. הרב הגאון והדרשן המופלא רב בבעיאן. נולד בסאקאל (פ' לומזה), ר"ח סיון תרמ"ד, ויקבל תורה בחישיבות דאיישישוק סלובדקה וולוז'ין ובריינסק, ועוד. וירב חילו בתלמוד ופוסקים ואגדות, ויסמכוהו הגאונים ר' רפאל שפירא, ר' משה בצלאל לוריא ר' יצחק יעקב ריינעס זצ"ל, ולהבדל"ח ר' אייזיק ליב סטאליאר. תרס"ט נתקבל בהסכם הכד"צ דלונדון לרב בקהלת החרדים בסטעפני והסכיבה שבבירת אנגליה. תער"ב היה לרב גבירמינגהאם. תרפ"א בא לאמריקה ואחרי כהנו בריווער (מאס), כשלש שנים נתמנה לרב ומטיף באגודת בתי הכנסיות בבעיאן (פ' ניו דז). וזה כי"ב שנה שעומד הרה"ג הי"ו לשרת בעדתו הכבודה ואהוב ורצוי ונח לשמים ולבריות, מלא דעת ויראת ה' חופפת עליו. וגדפסו ממנו : „דרשות מהחיים והטבע" (תרצ"ג), „חזיונות הסבא" (תצה"ר). ספרים נכבדים כמילי דאגדתא שחברם ביהודית לתועלת ההמונים. ובכ"י עוד ספרים שונים בדרוש.

משארני, הרב ר' משה בה"ר צבי. הרב הגאון הצדיק רב דעיר דוקאר, בגליל מינסק, כ"ב שנה והיה מופלא בבקאות וכל חדרי התורה פתוחים לפניו. ונח נפשיה

לשמים ולבריות. והוא אבי ידידנו הרה"ג הג' התריף מוהרמ"ב הי"ו טאמאשאזו, מגדולי רבני בראגווייל יצ"ו (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א אות ט').

טהאן, הרב ר' יהושע בהר"ר משה. הרב החכם וההוקר המופלא מגדולי הדרשנים בדורנו, רב ומטיף בקהלת הקדש קראקא. מילידי גליציה, שנתגדל בתורה וחכמה מילדותו. וה' נתן לו לשון למודים ופה מפיך מרגליות, ובהבחרו לציר בממשלת פולניה עמד בפרץ והגין על עמו בכחו הגדול בפיו ובעטו השגון והחד. באו ממנו מאמרים רבים בהעתונים בהצפירה, היום, העולם. ונדפסו ספריו : הרברט ספענסער, כתבים, הכתות בישראל, אונזער שטעלונג אין דער וועלט. רעדען געהאלטען אין פוילישען סיים, ועוד. ויתר פרשת גדלו בחכמה ובספרות עי' מ"ש אדותו החכם והסופר הנעלה מו"ה גרשם הכהן באדער הי"ו בספרו „מדינה וחכמיה".

טייטעלבוים, הרב ר' חיים צבי בהרב ר' חנניא יו"ט ליפא. הרב הגאון הצדיק מגזע גדולי יוחסין אב"ד על מקום אביו בסיגעט (הגר), מרביץ תורה ויושב בישיבת תלמידים מקשיבים, והוא חתנו של הרה"צ ר' שלום אליעזר בהגאון מוהר"ה זצ"ל האלבערשטאם מצאנז בעל „דברי חיים".

טרייוויזש, הרב ר' קלמן בהרב ר' הלל דוד הכהן. הרב הג' הנטלה חכם ושלם בעל „בעקבות הפסגה" (נויארק תרפ"ט), ושם נאמר כי כהן בתור רב בפרור מינסק ובעיר

בעש"ק כ"ו לחדש שבט, תרפ"ח, בהיותו בן נ"א שנה. גדולי רבני העיר וחכמיה הספידוהו, וכעשרת אלפי איש נהרו אחרי מותו, ובשנת תר"ן, במצות אלמנתו הכבודה מ' צפורה, סדר הגאון המפורסם מוה"ר שמואל אהרן הלוי שליט"א פרסם, רבים מחדושי הגוצ"ל למסכתות שונות בש"ס ותשובות אחדות בהלכה, שנדפסו בשם „נצני ניסן” עם הקדמת הגאון המסדר. לזכר עולם יהיה צדיק!

יאהלעך, הרב ר' יצחק זאב בה"ר יהודא דוד. הרב הגאון הצדיק מהבני ירושלים עה"ק. חבר ס' „תפארת ציון” על מדרש רבה, מגילות רות ואסתר, ונדפסו בירושלים (תרנ"ה-ו), ובהקדמה יאמר הרב המהב"ר כי חבר באור על כל המדרש רבה שעל התורה והחמש מגילות, וכן ספר על המס' נדרים, נזיר, סוטה, ועל האלפס מסכת ברכות.

יאלאז, הרב ר' שמואל בה"ר משה, הרב הג' הכס שלם במדעים עושה ומעשה, רב בסיראקו, נ. י. נולד באניקסט (פ. קובנה) הו"ר תרנ"ג ויתגדל ויתחנך בבית דודו הג"ר בצלאל הכהן הרב דראקשוק, שהיה אחד מגדולי חסידי החב"ד, והשפיע הרבה על הליכות הנער ופעולותיו, ויקבל תורה אה"כ בישיבות סלאבדקא וראדין, תרע"ג בא לאמריקה וילמד בישיבת רי"א בניו-ארק. ויסמכוהו הגאונים ר' הלל הכהן זצ"ל דר. קליין, ר' שלום אליהן הלוי זצ"ל יפה, ודודו הגאון הנ"ל, ויתקבל לרב ודרשן בבחמ"ד לאנשי נעסוויז ברחוב הגרי בניו-ארק,

א' דר"ח כסליו תרס"א. ועל מקומו בא לשרת בקדש התנו כבנו הרב הגאון הג' החכם והסופר וצדיק מוה"ר ניסן הי"ו טעלושקין, מגדולי רבני ברוקלין (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א אות ט').

— י —

יאבלונסקי, הרב ר' ניסן בה"ר עזריאל זעליג. הרב הגאון המובהק, החריק העצום, מגדולי הרבנים בשיקאגא, וראש ישיבת „בית המדרש לתורה” שמה, נולד בשנת תרל"ז בסטאוויסק, ומנערותו התודע בראשו ההד ובקיאתו הנמרצה בתורה, עד כי בעודנו עול ימים רכש לו בקיאות גדולה בחלק גדול מהש"ס וגדולי הפוסקים ויחדש חידושים עמוקים בגפ"ת אשר הפליאו רבים מגדולי ישראל ויקרא בשם ה„עילוי מסטאוויסקי”. ואחרי חתונתו עם בת הרב המופלג ר' זאב קליבאנסקי מסלאבדקא, הוסיף חילו לאורייתא וירב שקוד בתלמוד ופוסקים ולהעלות הדושי בספר. ויתמנה לרב ומו"צ בעיר תורה זו. בשנת תרע"ה, כשפרצה מלחמת העולם, ועדת סלובודקה עם ישיבתה הגדולה הגלו, לא עזב הגאון הצעיר את העיר. וכשנתנה הרשות אח"כ לפתוח את הישיבה, היה האברך הגאון לממלא מקום ראש הישיבה בהגדת שעוריו, ועם זה עשה הרבה לטובת נגועי המלחמה בליטא, והי לחבר ועד הפועל של אנדת רבניה. תרפ"ב נקרא ממנהלי ביהמ"ד לתורה בשיקאגא לכהן בתור ר"מ, וכשש שנים נשא כהונתו זו, עד מותו הפתאומי

בישיבתו הרמה, ויצא שמו לתהלה בלהמו מלחמת התורה והדת בהקימו בתי מדרש תיכונים בפולנייה, רומניה ואוסטריא. בשנת תער"ב נבחר מאגדת הקהלות הדתיות בלונדון לרב הכולל, ויעש רבות לחזוק התורה והאמונה בין אחינו באנגליה, בעמדו לראש „אגדת ישראל" שמה ובהיותו נשיא „ועד הרבנים" בכירת בריטניה. וייסד בה חברות „סיני" להרמת קרן התורה והיראה וחנוך הבנים והבנות בעמנו, אשר הקדיש חייו למטרה זו. ונה נפשיה דרב נהוראי פתאום ביום ד' ניסן תרפ"א, ובכל מקום אשר דבר מות הגדול בענקים הזה הגיע ספדו לו. אי צדיק, אי חכם ועומד בפרץ!

מהגאון הצדיק הרמ"צ זצ"ל נדפסו הרבה חידושים בגפ"ת במאספים וירחונים רבניים שונים, וספר חשוב ונכבד על „ספרי אבות שבספרות ישראל". ונשארו בכ"י חידושים בסוגיות הש"ס ובתנ"ך ובסדרי התפלה ומאמרים שונים בעברית ואנגלית ע"ד היהודים והיהדות.

יונג, הרב אליהו כהר"ר מאיר צבי. רב וגאון מופלא בחכמה ויראה עושה ומעשה מגדולי הרבנים והחכמים באמריקה, נולד בשנת תרנ"ב. מילדותו קבל תורה מאביו הגאון הצדיק וכישיבות ארץ הגר. ואח"כ בא לישיבת הגאון הילדעסהיימער זצ"ל בברלין. ויקבל תורה מהגאון החכם המפורסם ר' דוד צבי זצ"ל האפפמאן, אשר סמך את ידו עליו להורות ולדון. וכשנבחר אביו

ומשם נתקבל לרב באנסאניא (קאנ.) תרע"ט נבחר לרב בסיראקיוז, וזה י"ז שנה שינהל שמה עדת ישראל בתורה וצדקה, ולוקח חלק בכל טוב ומועיל לחזוק התורה והמעשים הטובים שבעיר, ושמו לברכה ולתהלה, (הוא חתנו של הרב הגאון ר' ישעיה הכהן זצ"ל מארקוס).

יאשפאן, הר"ר יצחק ב"ר דוד. הרה"ח בעל אגרת הפורים, ביאור על מגלת אסתר, שנדפס בוויילנה. והוא מעיר באלבירישאק.

יור, הרב ר' חיים מאיר, כהר"ר ר' אברהם אהרן (יודעלאוויץ). הרב הגאון החכם השלם, היה לרב בסויטהנד באנגליה, ואח"כ באטלאנטא (דז). באמריקה. משם נתקבל לרב בלאורענס ובהייווערהיל (מאס.). ולבסוף ימיו שמש בתור רב ודרשן בבהמ"ד „זכרו תורת משה" באיסט נ. י. ונ"נ בקצר שנים כבן נ"ה. והשאר בכ"י ס' „דברי חיים" על חת"ת דרשות באגדה והלכה על כל פרשיות התורה. ובאו הרבה ממאמריו בספרי שו"ת „בית אב" למר אביו הגאון הגדול זצ"ל (עי' תולדותיו בספרנו „אנשי השם בארצות הברית"). והוא היה חתנו של הגאון הצדיק ר' אליהו משה זצ"ל לעווין, האבד"ק זאלודאק, בעל ס' „יד אליהו".

יונג, הרב ר' מאיר צבי כהר"ר אברהם. הרב הגאון והצדיק המפורסם, חכם ורב פעלים, מגדולי הרבנים בדורנו. מילידי ארץ הגר, ומגדולי תלמידיו של הגאון מהר"ם שיק זצ"ל. היה לרב בעיר מאנהיים (באשכנז), ובפרוד (הגר). והרביץ תורה והעמיד תלמידים רבים

השתתף במאמריו בעתונים יהודיים שונים שבאנגליה, אשכנז ואמריקה. וחבר ספר נכבד באנגלית כדיני הגנבה שבתורת ישראל והשוואתם לדיני ממלכות רומא, אנגליה ואה"ב. והוא אחיו הבכור של הרה"ג מוהרא"י הבא לעיל.

יונגרייז, הרב ר' יצחק צבי בהרב ר' משה הלוי, רב וגאון מפורסם אב"ד על מקום אביו בעיר קאשוי (הגר), והיה מתחלה רב בניר-מעדיעץ, והוא אחי הרבנים הג' ר' שמואל בנימין הלוי הרב דפילעק, ור' יעקב שרגא פיוויש הלוי הרב דפאשיאנהאזא.

יונגרייז, הרב ר' פלק בהרב ר' שרגא הלוי, הרב הגאון המופלא האב"ד סאנמוב (הגר), והיה מראש רב בסאמבאטהלי ובנאדישאלוי, ויושב בישיבה ומרביץ תורה, ובאו חדושו בהקבץ תל תלפיות. יורעאל, הר"ר ראובן ב"ר מנחם הלוי. החכם השלם ומופלא בתורה מסלבודקה. חבר ס' "יד ושם" המדבר מעניני השדים והגיהנם (ווילנא).

יעלין, הרב ר' אברהם בה"ר אריה זאב. הרה"ג המופלא מווענגרוב (פוילין), חבר ספר רב חכמות בשם "ארך אפים" בגנות חכמים וזחירותו (פיעטרקוב תרס"ג) ובשער הס' כתוב כי חבר ג"כ "אזור הצבי", "וחדרי בינה" על בעה"ט.

ינקעלעוויץ, הרב ר' יוסף. הרב הגאון הצדיק הר"מ זמ"צ דבלטרומניץ, התמיד בתורה והעמיד תלמידים רבים, והיה מופלא בהוראה, והגיע לגבורות. ונ"ג יוד

הנצ"ל לרב הכולל לאגדת הקהלות האורטודוקסיות בלונדון, בקר הרב המוסמך הצעיר את ביהמ"ד לחכמה בעיר זו, ונתעטר בתואר דוקטור לתורת הפלוסופיא. בשנת תר"ף בא לאמריקה, ויתקבל לרב בקהלת "כנסת ישראל" בקליבלנד. ואחרי שרתו ככהונתו שמה כשנתיים ימים, נבחר לרב ב"מרכז היהודי" שבמעלה ניוארק, ושם נושא משרתו הכבודה גם היום, להפיץ תורה ודעת בקרב אחינו. יהי נועם ה' עליו. הרה"ג מוהרא"י הי"ו, הוא עסקן צבורי גדול ומשתתף בפועל ובמעשה בהרבה עניני היהדות החרדית העולמית. ושמו נודע לתהלה לרב מעללים. וגדול כבודו בין אחינו שלומי אמונינו הדבקים בתורה ומצוה, ותורתו וצדקתו מכריזים עליו. ונדפסו ממנו ספרים שונים באנגלית כמו "עקרי היהדות", "סודות היהדות", היהדות החיה. גם הוציא לאור ג' מאות אלפים מחברות על היהדות. ובאו איזה ממאמריו בהלכה בירחונים רבניים. ומקורב נמסר לדפוס תרגומו האנגלי למס' יומא עם מבוא והערות. ובכ"י תרגום מס' ערכין עם מבוא והערות.

יונג, הר"ר משה בהרב ר' מאיר צבי. מחכמי ישראל באמריקה, ופרופיסור לתורת האמונה והדת באוניברסיטה "אייאווה". נתגדל ונתהנך בתורה אמונה ודת מאביו הגאון הצדיק הנ"ל. ושמע לקח בבתי מדרש החכמה בוויין וברלין ולונדון. וישג תואר דר. לפלוסופיא. בא לאמריקה בעלומיו, ויתקבל למורה הדת בכימ"ד החכמה הנזכר.

עזר הרבה לאביו הגז"ל בחבור ספריו, ואביו הג' מביא חדושי הנעלים ב„מחנה ישראל" פ' ל"ג, (בהערה שהעיר בהיותו כבן י"ב שנה) וב„משנה ברורה" סי' של"ב סק"ד, וב„לקוטי הלכות" ח"א בהערות ההקדמה אומר אביו הגז"ל כי הרבה מחדושי תורה ב„זבח תודה" על מס' זבחים ומנחות — הם שלו), בשנת תרמ"ה כשהיה בן ט"ז שנה, בא לוואלווין לצקת מים ע"י הגאון מרן הנצי"ב זצ"ל ויחבבו הגאון ויעריצו, ובשנה שאחריה כשפרצה השרפה הגדולה בעיר התורה והישיבה עלתה על המוקד, יצא מר ינוקא ומר קשישא זה, עם עוד חברים מקשיבים ללמוד תורה בבאקשטרגלי, ויצטנן ויחלה אנוש וישב לבית אביו לראדין, ולמרות פקודת הרופאים לא פסק פומיה מגרסא עד יומו האחרון, ויצאה נשמתו בקדושה וטהרה, בכחותו כבן כ"ג, כ"ו כסלו, תרנ"ב, לזכר עולם יהיה צדיק בן צדיק !

פחן, הרב ר' אהרן אברהם, הרב הגאון והצדיק המופלא בדורנו, חתנו של אותו גאון סבא קדישא מרן בעל „חפץ חיים", ממקורביו ואהוביו של הגאון נר ישראל מו"ר שמואל מאהליבער האבד"ק ביאליסטאק שהושפע ממנו לאהבת ציון וקדושה, עמד על ימין חותנו הגאון למייעו בישיבתו הרמה ובעריכת ספריו, וביחוד בתורת הכהנים, היה לרב במיכאלישוק, וואנסאש וסווינציאני החדשה, וכשפרצה מלחמת העולם גלת עם ישיבת ראדין הגדולה לעיר רומען גליל פולטבה, בשנת תרפ"א

אלול, תרפ"א. והגאב"ד בעירו מוהרא"מ הי"ו הספידו בספרו „תועפות ראם" (ס"ב מאמר ט"ז). (גיסו של הגמזהר"י זצ"ל הוא היקר וזריו במצות מ"ו חיים פייטל ב"ר יהושע ריטשמאנד, בראקסבורי).

יעקבסאן, ה"ר יעקב. רופא מופלא שנתפרסם בהמצאתו לרפאות חולי הטרקומא. הוא מילדי וויטבסק ברוסיה. ולמד תורת הרפואה בפאריז. והוא ציוני אדוק ומחברי המזרחי.

יעקבסאן (דזיקובסאן), הרב ר' ישראל בה"ר יעקב ליב. הרב הג' חו"ב, נולד ג' כסלו תרנ"ו, בזוראוויץ, גליל מזהלוב, ויקבל תורה בישיבת ליכאוויץ (שהתנהלה מהרה"ג הצדיק האדמו"ר ר' שלום דובער זצ"ל שניאורסאן), כשתים עשרה שנה, וימלא כרסו בתלמוד ופוסקים ותורת החב"ד. ויסמכוהו הרה"ג ר' שאול דוד זיסלין, הרב דארשע. תרפ"ו בא לאמריקה, ונתקבל לרב לקהלת „אנשי בוברויסק" בברונזביל. הרה"ג מוהר"י הי"ו הנהו מזכירה של אגדת הקהלות החבדי"ת באה"ב. והוא מלא דבר ה', הלכה ברורה צנוע וענותן.

— ב —

פחן, הרב ר' אברהם בחרב ר' ישראל מאיר הכהן, גאון מופלא בעמק העיון והסברא, מארזי הלבנון ואדירי התורה שנטע אותו גאון וצדיק מופת הדור מרן בעל חפץ חיים, מזיווגו הראשון, הצטין ברוב גדלו כתורה ובשקידתו ובמעלות יצדיקים ותחסידים. בעודנו נער,

חיי עולם, עץ חיים ותורת חיים שבעיה"ק. ושמע שעוריו של הרב הגאון המפורסם מוה"ר יצחק זצ"ל דאנציג, שהיה מ"מ ומו"צ בפטרבורג (עי' תולדותיו בספרנו דורו"ס ח"א, ווארשא תרנ"ח). ויצטין בכשרונותיו וביהוד בזכרונו הנעלה, עד שבהיותו כבן שבע שנים כבר ידע בע"פ מסכת גטין ויוזכה לפרס הגון בעד זאת. כבן י"ז בא בברית הנשואין את הרב החסיד ר' מנחם מענדל הי"ו שטערענבערגער מדעש. תרע"ט קבל סמיכות הרבנים הגאונים חברי הביד"צ דירוש"ת, ומהג"ר יוסף חיים זצ"ל זוננפעלד ומוהרש"א הלוי יפה זצ"ל מנויאָרק. תרפ"א בא לאמריקה, ויהי לרב בקהלות: קהל עדת ישרון, עדת בני אברהם, דגל ירושלים בהארלעם. תרפ"ו נמנה לרב בקהלת „תפארת ישראל" דריווערסייד, ושם יכהן פאר גם היום.

הרה"ג מוהרש"צ הי"ו הוא גם עסקן צבורי נעלה, מראשוני המיסדים האגדה הרבנית, דגל הרבנים וחבר ועה"פ של „כנסת הרבנים", ושל הסתדרות בני א"י באמריקה. ונושא משרת גבאי לישיבות שונות שבעיה"ק. ולוקח חבל בהרבה מוסדות צדקה ותורה. יהי נועם ה' עליו!

כהן, הרב ר' יהושע העשיל בה"ר יעקב הכהן. הרב הישיש המופלא והשקדן הגדול רב לה' ש"ס ומשניות בבהכ"נ „בית אברהם" רחוב בריס-טול בברונזביל, רבות בשנים, הנם אין כסף, צנוע וענותן ופלא ברכת ה'.

עלה ארצה הקדושה משאת לנפשו תמיד וירביץ תורה בישיבת „אור תורה" שיסד בתל-אביב, ונ"נ דרב חסידא כבן ע"ב כ"ה שבט, תרצ"ו, וימצא מנו"כ בהר הזיתים בעיה"ק. והשאיר שלשה בנים רבנים וגדולים, הרב ר' אברהם הכהן, רב בתל אביב, ר' יוסף הכהן, ור' שלמה הכהן, וחתנו הוא הרב הג' ר' יהושע מערעמינסקי רב במאונטיווערנאן (נויאָרק). נדפסו מהגוז"ל „פרחי אהרן" ו„חסד לאברהם" דרשות וביאורים עה"ת (תל-אביב).

כהן, הרב ר' בצלאל הכהן. הרב הגאון וצדיק אב"ד דראקישוק בגליל קובנה, והוא דודו של הרה"ג ר' שמואל יאלאָוו מרבני סיראקאז, (ע"ע לעיל).

כהן, הרב ר' חנוך חיים הכהן. הרב הגאון המופלא, צדיק ונשגב ממיוחסים כהונה ומנכדי הגאון מו"ר נפתלי כ"ץ האב"ד דפונא, מגדולי תלמידי הגאון ר' חנניא יו"ט ליפא זצ"ל, אב"ד ור"מ בסיגעט שסמכתו. ויהי לרב זמן מצער בסביבות העיר סיגעט. ובשנת תרס"א, עלה ירושלימה, ויקדיש כל עתותיו לתורת הנגלה והנסתר. והוא צנוע בדרכיו וחסיד במעשיו ושמו לתהלה בין חכמי ארצנו תובב"א. והוא אבי הרה"ג מוהרהצ"ה דלהלן.

כהן, הרב ר' צבי הירש בהרב ר' חנוך חיים הכהן. הרב הג' המפורסם ההכם השלם, והדרשן המפואר מרבני נויארק. נולד ז"ך שבט תרנ"ה, בסיגעט, ובהיותו כבן ג' ואפיו הרה"ג בא ארצה ישראל, חפזים את בני לקבל תורה מישיבות

ומוהרש"י לעוויטאן שליטא, ובכ"י ספר „אהל משה" בב"ח, בסוגיות הש"ס הרמב"ם וד"ח שו"ע, והדרנים על הש"ס משניות, וביחוד על כל סדר קדשים, הגאון הנעלה הזה הוא ממשפחת יוחסין והוא חתנו של הרב הגאון ר' שלמה זצ"ל שקאלניק האב"ד דפלאטעל, והוא גם עסקן צבורי נכבד, חכם ושלם ומצוין במעלות חכמים.

כהן, הרב ר' אברהם הכהן. הרב הגדול מחכמי הספרדים באפריקה, היה רב הכולל בג'רבה בקרבת תוניס. וחבר ספר „שיר חדש" על תרי"ג מצות, וס' „קן צפור" על תהלים. ואחרי פטירתו בשנת תרל"ב, נתקבל במקומו לרב הכולל בנו הרה"ג ר' דוב הכהן.

כהן, הרב ר' שושן הכהן ס"ט. הרב המופלא מחכמי העיר ג'רבה בתוניס. עורך ומו"ל הירחון הרבני „אוצר התורה", ויבאו שם קצת מחדושי.

כהן, הרב ר' בועז, הרה"ג הנעלה, רב דביהכ"נ בני ישראל בשיקאגא.

כהנא, הרב ר' יעקב מאיר בהרב ר' אברהם דובער הכהן, הרב הגאון הגדול הצדיק והחכם שגזעו ונפו מרכינו הרמ"א זצ"ל, נולד בשנת כת"ר, בעיר מיר, ויקבל ראשית הנוכו מאביו הרה"צ שהיה מפורסם בתורתו ויראתו, ומילדותו התנכר כי לגדולות נוצר, הן מלבד כשרונותיו, הצטין גם בהתמדתו העזה בתורה, ובמדותיו התרומיות, בחיותו כבן י' נכנס לחשיבת שבעירו ויקבל תורה מהגאון הצדיק מו"ר חיים ליב זצ"ל מיקטינסקי

כהן, הרב ר' יוסף דוב הכהן, הרב הגאון המופלא ראב"ד דחדרה באה"ק, מחותנו של הגאון הג' מוה"ר צבי פסח שליטא פראנק, ובהירחון „קול תורה" היו"ל ע"י הרה"ג ר' שמואל אהרן הי"ו וועבר, (טבת תרצ"ד) באה תשובתו ל„תקנת הערלה".

כהן, הרב ר' משה זאב בהר"ר שאול הכהן כהן, הרב הגאון המובהק מגדולי הרבנים בשיקאגא, נולד בשבת נחמו, תרמ"ו, בקורשאן גליל זאמוט, ויקבל תורה מהגאון מו"ר יוסף ליב זצ"ל בלאך הר"מ בטעלז, וירכש לו בקיאות בש"ס ופוסקים בעודנו עול ימים, ויסמכוהו רבו הגריל"ב, וגם הגאונים ר' מאיר אטלס, ר' חיים ראבינאוויץ הר"מ דטעלז, ור' שלמה נתן קאטלער שליט"א, תרע"א נתקבל לרב בעיר פלאטעל, ומשם נתקבל לאב"ד דאבעל, אח"כ שמש בכהונת רב בערים ברעסלאוו וליווענהאף, תרפ"ד בא לאמריקה ובשנה שאחריה נבחר לראב"ד דכהכ"נ תפארת ציון בשיקאגא, שהוא מבתי הכנסיות היותר חשובים ונכבדים בעיר, ואשר שם כהן פאר הגאון הגדול ר' יהודה ליב זצ"ל גארדין האב"ד דאוסטראוו, ואח"כ בסמור-גאן (עי' תולדותיו בספרנו דורה"א אות ג'), ושם ישא משרת קדשו גם עתה.

מהגרמ"ז הי"ו באו חידושים רבים בגפ"ת בה,,פרדס" המופיע בעירו ובמאסף „שערי ציון" מירושלים, וב„שערי אורה", ובחגדה ב„המגיד" היו"ל בסאטמאר ע"י הגאונים המפורסמים מוהר"י קליין

בסוגיות קשות בש"ס. תורתו וצדקתו, יראתו המהורה וסדרי עבודת קדשו שהכריזו עליו מבחין, משכו אליהם עיני רבים מנכבדי קהלות שונות אשר חפצו כי יהיה אצלם לרב, ויציעו לפניו כי יקבל משרת הרבנות בעריהם הגדולות ורבות מעירתו לאשע (פ. מינסק), אולם נפשו הרוממה, שלא הלכה בגדולות, ויתרהק מהפרסום. בחרה בחיי צער ודחק בעיר מצערה, מקום שם לא יפריעוהו מלמודו וקיום המצות, ויהי לנס בתנהגותיו וזהירותו בקלות כבהמורות.

מסערת המלחמה, בא הגרי"מ בשנת תעט"ר, לוויילנה, ויכתן ברבנות, וגם בתור מ"מ דמתא בעיר ואם בישראל זו, וישא מדברותיו, המלאות הידושים ורעיונות עמוקים, ומוטר השכל, בביהכ"נ הגדול, בשבתות ובי"נ, ואלפי שומעיו העריצוהו ויקדישוהו. אחר הסכות, תרפ"ד, בא לארצות הברית וגדולי הרבנים שבארץ החדשה קבלוהו בכבוד רב, ויחי חבר ועה"פ של אגוהר"ב החרדים באמריקה וקנדה, ויעש הרבה לחווק התורה וחדת, ובשניו האחרונות, להטבת בריאותו, יצא לפאר-דאקטוויי, נ. י. ותחי משאת נפשו לעלות לא"י, אולם מחשבתו המהורה לא נתקימה, כי בכדהזהמ"ס תרצ"ד נחלה רב כהנא רבא ונתבקש בישיבה של מעלה, בחוכירו את השם הגדול באהבה וסלודים, כיום הרביעי בבקר לסדר „צדיק תמים", כ"ה תשרי תרצ"ה, בשנת ע"ד להיו, ותחי הליותו למהרה ביום ה' כ"ט תשרי (ער"ח השון) בליל רב, ויספידוהו רבנים

שנים אחדות, ויחבבו הגאון הר"מ מגדל התמדתו ויראתו, וינבא לו עתידות טובות, ואחרי שכבר רכש לו בקיאות בג' הסדרים, נזקין, נשים, ומועד, בא לוואלוזין ללמוד ממרן הגנצי"ב זצ"ל, ואחרי הסתופפו שמה איזה שנים, כבר יצא שמעו לתהלה בהריפותו ובקיאותו בתלמוד ופוסקים, ויסמכוהו לרב הגאונים הגדולים מו"ר הלל האב"ד דשקלאוו, מו"ר אליהו קאר-טינגער, מו"ר ירוחם יהודא ליב פערלמאן המד"א דמינסק, מו"ר שלמה הכהן מד"א דוויילנא, מו"ר יוסף רייזין זצ"ל אב"ד דסלאנים, ובחלות אחיו הרב הגאון המפורסם ר' נחום מיכל הכהן כהנא האב"ד דעיר פאלאנגען (קורלנד), ולא יכול למלאות חובתו הרבנית, מלא אחיו הגאון הצעיר מוהרי"מ את מקומו ברבנות העיר, המלאה אז חכמים וסופרים, ויבוא במו"מ של תורה עם רבים מגאוני רוסיא שנאספו שמה בירחי הקיץ, ויתפרסם בגדלו בתורה, ובחכמה.

כיוכל שנים כהן הגרי"מ בכהונות הרבנות בליטא ובאמריקא, ונהג נשיאותו בכבוד ובמס"נ ובקידוש השם, וקביעות ימים לתעניות וסגופים, בעודנו אברך צעיר לימים עשה לילות כימים לעסוק בתורה ועבודה, עד השעה הראשונה אחרי חצות היום היה יושב בבית מדרשו מעוטף בטו"ת, ואז בא הכיתה לטעום פת שחרית ולהשיב בעניני דת ודין והוראה, וצרכי הצבור, ומיד שב לבהמ"ד להתעסק בתורה עד השעה המאוחרת בלילה, ובעריכת חידושו

כהנא, הרב ר' שמואל זאנוויל
בהר"ר יהודא יעקב, רב וגאון
מופלא בבקיאות ומפורסם לצדיק,
היה מו"צ בסיגעט כי"ב שנה.
הרביץ תורה בישיבתו הרמה
והעמיד תלמידים גדולי תורה, ונ"צ
בקוצר שנים ז"ך סיון תרע"ה,
ונדפס ממנו ס' זכרון שמואל בעניני
ברירה, וראיתי להגאון המפורסם
מוה"ר אברהם שטערין שליט"א
בספרו „מליצי אש" (גאלאנמא
תר"ץ) שמפליא בשבח הגרש"ז
זצ"ל הרבה ומביא בשם האדמו"ר
בעל פאר שמואל שאמר: „כי
הגרש"ז מסיגעט הוא אחד משלשה
אדירי התורה היותר גדולים בדורו
בארץ הגר".

כ"ץ, הרב ר' אשר אנשיל. הרב
הג' המופלא האב"ד דעיר מעדיעץ
בארץ הגר. והוא חתנו של הרב
הגאון ר' שלמה זלמן עהרענרייך
האב"ד דסילאדי-שאמלו.

כ"ץ, הרב ר' יואל, בהר"ר מאיר
הכהן, הרב הגאון הגדול בחריפות
ובקיאות, מגדולי הרבנים ברומניה,
ואב"ד דערדעד וגלילותיה, חתנו של
הגאון מוה"ר יהודה ליב זצ"ל וויינ-
בערגער בהגאון מו"ה פנחס משוס-
בורג אב"ד דעגערעשד, נודע
ומפורסם כחידושי הרבים שנדפסו
במאספים התורניים בזמננו, ובספריו
הנכבדים „טירת כסף" בטיב שמות
החדשים ושו"ת „פרדס רמונים",
בהם הראה חילו לאורייתא.

כ"ץ, הרב ר' ישראל יצחק בה"ר
ברוך בענדעט הכהן, רב גדול בתורה
ומופלא בחכמה, מילידי דעברעצין
(הגר) שקבל תורה בישיבת הג"ר

וגאונים ויבכו לסלוקו של צדיק חד
מרבנן קשישאי, ונגנו ארון קדשו
במעלה קברות „אנשי מיר"
שבכה"ק „הר חברון" בפלושינג,
לזנג אילאנדה.

הגאון הצדיק מוהרי"מ זצ"ל
מלבד שהצטין בבקיאותו הנפלאה
בש"ס ופוסקים וידע בע"פ ממש את
כל ארבעת חלקי השו"ע, וגם
בחקמתו במילי דעלמא, עוד רב חילו
היה בפלפול וסברא לאמתה של
תורה, ויבוא בשו"ת וחקרי הלכות
עם רבים מגאוני הדור, ויהי נודע גם
לאחד מגדולי הדרשנים בזמננו.
והשאר אחריו כ"י מרובים הכוללים
שו"ת וחידושי הלכות בחריפות
עצומה ופלפולים עמוקים, והנסדרים
לדפוס ע"י בנו הרב הג' עדיו לגאון
ולתפארת החכם השלם מוה"ר
אברהם דובער הכהן הי"ו רב בפא-
ראקאווויי, ויתר בניו הם: ר' משה
אריה הכהן ברוסיא, ר' נחום מיכל
הכהן בלונדון, והרה"ג ר' ירוחם
יהודא ליב הכהן ברוסיא. וחתניו
הם: הרב הגאון ר' דובער אפעלמאן
(בעל בתו הכבודה מ' אסתר),
והרה"ג ר' יהושע בן דוד בא"י,
(בעל בתו הכבודה מ' גוטא תחי').

כהנא, הרב ר' יוסף מרדכי בהרב
ר' יחיאל צבי, הרב הגאון בעל ספר
„דברי צדיקים" היה מו"צ בטעטש
(הגר).

כהנא, הרב ר' שלמה דוד, הרב
הגאון המפורסם מגדולי המו"צ
בווארשה, עסקן צבורי עושה ומעשה
נודע לתהלה.

כהנא, הרב ר' שמחה בהרב ר'
שמואל. הרב המאוה"ג מגדולי
יוחסין, רב בעיר זאשקאוו, פ' קיוב.

החכם השלם מגזע גדולי ישראל. נולד בשנת תרנ"ו, ויקבל רבי תורתו מאביו הגר"א הרב דקניהניטש, ובעודנו עול ימים סמכהו לרב, הגאון ר' אליעזר מישל האבד"ק טורקא. תרפ"א נתמנה לממלא מקום אביו זצ"ל במשרת הרבנות דקניהניטש. ואחרי כהנו בעבודת הקדש שמה ג' שנים, בא בשנת תרפ"ד לאמריקה, ונתקבל לרב בקהלות „חסד לאברהם" ור' יהודא ארי" ברחוב הרביעי בנויארק. ונדפסו ממנו הספרים: „נחמד ונעים" בב"ח על ספר בראשית ועל ספר שמות (נויארק תרצ"ו), בהסכמות הגאונים ר' אברהם צבי שור, ור' שרגא פייבל הלוי ווילליג, המפליאים בשבח המחבר וקוראים לו: „הצדיק המפורסם, חו"פ רבים ילכו לאורו". לאנדא, הרב ר' ישראל בהרב ר' יהודא ליבוש. הרב המאוה"ג הצדיק האבד"ק סאדיגורי, אחרי פטירת אביו הגאון בעל „יד יהודא", והוא חתנו של הגאון ר' משה תאומים הרב דהארעדעקא בעל דבר משה.

לאקס, הרב ר' יצחק בה"ר יודא הכהן, הרב הג' הנעלה, נולד בלומזה תרמ"ו, ויסתופף בילדותו בישיבת עירו, ואח"כ קבל תורה בישיבות טלו וסלובודקה, ויסמכוהו הרבנים הגאונים מוהרג"מ ביארסקי אב"ד דוושילקוב ומוהשא"ה יפה הרב בנויורק, ושמש בכהונת רב בוועסטשסטיר ובברונקס, (הוא חתנו של הרה"ג ר' פסח זצ"ל פרילמן מרבני נירק שנפ' ה' תמוז, תרע"ו, ועי' תולדותיו בספרנו „דורות האחרונים" אות פ').

שלמה עהרענפלד (בעל „חתן סופר"), בסיקס ואח"כ בישיבת הגר"ר משה שיק (מהר"ם שי"ק) בהוסט שסמכהו להורות ולדון, ובבואו לאמריקה התישב ביונקרס ולא עשה תורתו קרדום והרביץ תורה ברבים באין שום שכר ויעורר בדרשותיו בשבתות וימים טובים למוסר ודעת, ויהי עושה ומעשה ורב להושיע, ונ"נ בה' תמוז תרע"ה בשנת ה' לחייו, והמונים נהרו אחרי מטתו, וגם רבים מגדולי הנוצרים בעירו, שכבדוהו בגלל צדקתו ומדותיו באו ללותו, יהי זכרו ברוך! (הידיעות לתולדות הרה"ג זצ"ל באו אלי מאת ידידנו הרה"ג החכם דר. שמואל חי"ו מיללער).

כ"ץ, הרב ר' נחמיה, הרה"ג הנעלה והשלם רב בכרונזביל, (פ). פענסילווייניא) והוא מתלמידי ישיבת רי"א בנויארק וממוסמכיה.

— 5 —

לאזארעאוו, הרב ר' שמעון בה"ר חיים צבי. הרב הגאון הצדיק ראב"ד ברעציצא, גליל מינסק, ומראש רב בעירה ווארעוויטש, פ' מוהליב. מגדולי תלמידי הגאון ר' חיים דוד צבי חן האבד"ק צערניגוב.

לאנגענאער, הרב ר' יוסף אליהו בהרב ר' אפרים דוב, הרב המאוה"ג וצדיק רב בהיסאקאוו (גליציה), והוא אבי הרה"ג המופלא מו"ה יעקב ישראל הרב בעיר קאמארנא על מקום חותנו הרה"ג ר' מרדכי יצחק הכהן זצ"ל.

לאנגער, הרב ר' אורי בהרב ר' אברהם. הרב המאוה"ג המופלא

בשנת תרל"ט בעיר פומפיאן בליטה ואכיו הרה"ג הצדיק שכל משאת נפשו היתה לראות את בנו ממולא בתורה, שלחהו מילדותו לקבל תורה בישיבת טעלז ומשם לסלאבודקא, ויסתופף בצלו של הגאון האמתי מו"ר יצחק יעקב זצ"ל ראבינוביץ (נודע בשם ר' איציל'ה פוניבוז'ר) ויעש חיל רב בתלמוד ופוסקים, ויסמכהו רבו הג"ר בסמיכת חכמים להורות ולדון בשנת תר"ס, כבן כ' נשא את הכבודה מ' יוכבד, בתו של הרב הגאון הג' ר' יעקב דוב ראפפורט, ונכדת הגאון שר התורה ומאור הגולה מו"ר יוסף זכריה זצ"ל שטערן ושנתים אח"כ, בשנת תרס"ז נתמנה לר"מ ומו"צ בשאוול, ויעמוד על משמרתו זו יותר מעשרים שנה, עד בואו לאמריקה בשנת תרפ"ח, ויתקבל לרב ומו"צ בברונקס, והוא מופלא בחריפות ובקיאות ונודע לשם ולתהלה. מהג' הי"ו באו חדושים רבים ב„הפרדס“ היו"ל באמריקה, ובכ"י חדושים רבים בגפ"ת. המקום יהיה בעזרו!

לוצאטי, ה' לואידזי, חכם מדיני מפורסם בדורנו, מגזע גאוני התורה והמדע באיטליה. נשא שנים רבות משרת פרופיסור לתורת המשפטים בהאוניברסיטה בפאדובה, ויתמנה אח"כ לשר האוצרות בארצו, ויעש רבות לטובתה ותקונה, ויגדל כבוד חכמתו ופעולתו בעיני רבי הממשלה עד שמנחהו לנשיא שרי המדינה.

לוריא, הרב ר' יהודה ליב, רב וגאון מופלא בחריפות, היה ר"מ בישיבת סלובודקא והעמיד תלמידים רבים, ונודע בשם „ר' ליב חריף“.

לאקשין, הרב ר' מנחם מענדל יהודה ליב בהרב ר' אברהם. הרב הגאון המופלא וצדיק, מגדולי רבני החב"ד באמריקה, נולד בוויילקאמיר, למשפחת יוחסין של גדולי החב"ד, שנת תרל"ג, ונתגדל ונתחנך בגפ"ת ובחכמת האמת על ברכי אכיו זקנו הרב הגאון החסיד ר' אליהו דוד ליססער אבד"ק ניעזין (פ. טשער-ניגוב), (מנכדי הגאון מרן יעקב זצוקלה"ה מליסא). ויסמכהו גדולי הרבנים ברוסיא. ויהי לרב בערים מיראהאד, האדיץ, וקריוואדאג. ואחרי מלחמת העולם, בא הנה בשנת תרפ"ג, ויהי לחבר לאגודת הרבנים החרדים פה. ויתקבל מראש לרב בכהמ"ד נחלת ישראל בברונזביל, ואח"כ לראבד"ק „צמח צדק“ בברוקלין, וישתדל הרבה ביסוד אגודת קהלות החב"ד באמריקה וקאנאדה, ולא האריך ימים ונפטר פתאום ביום ב' מ"ה תרצ"ד. לזכר עולם יהיה צדיק!

לזיוס, הח' בספר, מטובי חוקרי שפתנו באמריקה, יליד העיר זשאגער, בגליל קובנה, וכעשר שנים שמש בתור ראש המורים בכיהמ"ד לחכמת ישראל בסינסינעטי ומהיותו כרוך אחרי הציוניות מורת רוח ממוני בהמ"ד ההוא ופקידיו, הוכרח לעזוב את משמרתו, באו מאמרי המחקריים והספרותיים בעתונים שונים, ונדפסו ממנו גם ספרים מיוחדים, ונפטר כבן ע"ד בשנת תרצ"ד.

לזיסן, הרב ר' אשר ניסן בהרב ר' ישראל מאיר הלוי, הרב הגאון המובהק מגדולי רבני ברונקס, נולד

בילדותו, וילמוד בהקולוג העירוני בנויארק, ואח"כ בהאוניברסיטה שמה, ויצטין בכשרונו תיור הספרותיים בעודנו באיב ימיו, ויזכה בתואר דר. לפלוסופיה. ויהי מראש למורה בבתי"ס העממים ובשנת תרפ"ד נבחר מועד החנוך וההשכלה הממשלי בנויארק, למנהל ביה"ס הגבוה, "טאמאס דזיפירסון" בברוקלין, שמספר תלמידיו הוא כששת אלפים ועליהם יותר ממאתים מורים, כן ירכו, השתתף במאמרו ושיריו ברכים מהעתונים והמאספים הלועזים, ויצא מבעו בתור אחד המשוררים היותר מעולים שבארצות הברית, ונדפסו ממנו באנגלית גם ספרים מיוחדים שונים.

ליוואי, הר"ר שלמה זלמן בה"ר יעקב אריה. עסקן צבורי נכבד ומופלא בתורה ויראה, מלידי לומזה, וחניכי ישיבתה המפורסמת. בא לאמריקה תרס"ג, וישתתף בהונו ובעתו בהרבה מוסדות תורה וצדקה בברוקלין. ונבחר לנשיא קהלת "עין יעקב" והת"ת במזרח נויארק, ועדת אנשי וואלקוביסק. והוא מצוין במדות טובות ונדיבת לבו. ה' יאריך ימיו!

ליוואוויין, הרב ר' ראובן בה"ר חיים יוסף הלוי, הרב הגאון השלם והמטיף הנעלה, מרכני איסט ניו-יארק, נולד בלובאן גליל סלוצק, א"ה השבועות תרנ"ב, ויסתופף מילדותו באהלה של תורה, ויקבל תורה בישיבות מיר, סלוצק, וקעלם, וסלאבאדקא, ואח"כ בא בצל קורת מרן הגאון הצדיק המפורסם מו"ר ישראל מאיר הכהן זצוקלה"ה (בעל

מצאצאיו של רבינו המהרש"ל זצ"ל (והוא אבי הרב הגאון והדרשן ר' יעקב דוד לוריא, שהיה מראש ר"מ בביאליסטוק, ואח"כ רב ומו"צ בעיר הולל באנגליה).

לוריא, הרב ר' חנוך זונדל בהרב ר' משה בצלאל, הרב הגאון הנעלה רב דווישנעווא, אחי הרב הגאון המופלא מו"ה צבי אריה ליב לוריא הרב דזאלודאק, ובאו חדושו בספר כתר ישועה עמ"ס כריתות לאביו הגאון הגדול המפורסם זצ"ל.

ליבין, הרב ר' אברהם יהודא ליב בה"ר שלום מנחם. הרב הגאון המופלא וצדיק בדרכיו, מגדולי תלמידי הגאונים הנצי"ב והתנו מו"ה רפאל זצ"ל שפירא בולאזין. ויצא לו שם "העלוי משקלאוו" בעודנו עול ימים. בשנת עת"ר בא לאמריקה, ויהי לרב ור"מ בישיבת "תפארת ירושלים" בנויארק, והתמיד בתורה, למד ולימד, ונ"נ בשנת תרצ"ד, בהיותו כבן ע'. והובא ארוננו לבהמ"ד של הותיקים "אחים ורעים" מקום שם התפלל ולמד בסוף ימיו. והספידוהו הרבנים הג' מוהר"ר אברהם נחום הי"ו מאיעראוויין ומוה"ר יוסף אדלר הי"ו.

ליבער, הרב ר' אייזיק, הרב הג' השנון ומפולפל מגרודעק, ובאו דבריו בהבאר היו"ל ידידנו הגאון המופלא מוהרצ"ה פרידלינג שליט"א (שנה י"ג).

ליבערמאן, ד"ר אליהו-בה"ר נתן דוד, חכם וסופר ומשורר אנגלי נודע, נולד בפטרבורג בירת רוסיה, בשנת תרמ"ג, ויבוא לאמריקה

תרס"ז נתקבל למנהל רוחני ומוסרי בישיבת הגאון בעל חפץ חיים זצ"ל בראדין, ובשנת תרס"ט נבחר למנהלה ומדריכה המוסרי של הישיבה הגדולה דמיר, וירביץ תורה בין מאות התלמידים אשר היו כרוכים אחריו ודבקים בנועם לקחו ומוסרו הזך, ויצא שמו לתהלה בתורתו וצדקתו הרבה, ונ"נ ח"י סיון תרצ"ו כבן ס"ג, ויספדו למותו רבים מגדולי הדור. (והוא דודו אחי אביו של הרה"ג ר' ראובן הלוי הי"ו ליוואוויץ הנ"ל).

ליטוויץ, הר"ר יעקב, הרה"ח המופלא מעיר אוועלאנעדא בארגנ-טיינא, ובאו דבריו ב"הבאר" מיידידנו הגאון המפורסם מוהרצ"ה שליט"א פרידלונג (הזכרת כ"ז-כח, תרצ"ו).

לייזעראוויץ, הרב ר' אליעזר זאב, הרה"ג המופלא נאה דורש ומקים המ"מ בעיר בריסק דליטא, נולד בעיר געמאקשט, פ. קובנה, בשנת תרי"ג ויסתופף בישיבות שונות, ויהי למופלג גדול בתורה, ויתעסק גם בלמוד ספרי גדולי הדרשנים בעמנו, ואחרי שנשא לו אשה מעירו, שם פניו לבריסק בשנת תרל"ג, ויהי למ"מ בעיר תהלה זו, ויעש לו שם טוב, כי ברכו ה' בלשון למודים ושפה לנאמנים ופה מפיק מרגליות, וישפיע הרבה על לבות שומעיו, גם זקנים גם נערים, להחזירם למוטב ולקרובם אל התורה והמצוה, ויצטין במדותיו התרומיות ויהי עושה ומעשה רב להושיע לדורשי עזרה, ויחבבוהו הגאונים

חפץ חיים) בראדין, וירב חילו לאורייתא, ויסמכוהו הגאון מוהרי"מ רב, והגאון החכם מוה"ר מאיר שליט"א אבאוויץ האבד"ק נאוואה-רודאק, ונבחר לרב בעיר סטאלא-וויטש במקום הגאון הצדיק ר' צבי הירש הלוי לעמפערט זצ"ל) (בעל פסקי הגר"א, ועי' תולדותיו בספרנו דור רבניו וסופדיו חלק ו'), בשנת תרפ"ב בא לאמריקה, ויתקבל לרב בהת"ת ע"ש הגאון נצי"ב בכרונז-ביל, ויכהן שמה כשש שנים, ואז נתקבל לרב בהת"ת שברחוב בארבי ושם עומד על משמרתו בקודש, בקהל עדת יראים וחרדים, וינהל עדתו בתורה וצדקה בחסד ואמת, ושמו לתהלה ולברכה, כי מלבד גדלו בתורה וביראה, הוא גם רב להושיע, עושה ומעשה, אהוב וחביב על בני קהלתו הכבודה, ולאות אהבה כבוד ויקר, הגישה אליו עדתו בשנת תרצ"ה, כתב-רבנות עד אריכת ימיו ושנותיו. מה' ישא ברכה, ויהי כזית הודו, להגדיל תורה ומצוה ומעשים טובים בעמנו.

ליוואוויץ, הרב ר' ירוחם כהר"ר אברהם הלוי, הרב הגאון הצדיק המפורסם בגלילות ליטא, מילידי העיר ליובאן, (פ. מינסק), נתחנך מילדותו בתורה ויראה, מראש בישיבות פאהוסט ובאברויסק, וכבן ט"ז בא לישיבת סלאבודקא והרה"צ ר' נטע הירש שלחו לחסות בצל הרה"ג הצדיק ר' שמחה זיסל ויכירו לטוב ולכרכה הגאון הגדול הצדיק המפורסם מו"ר יצחק בלאזער זצ"ל, ואחרי שנשא בשנת תר"ס את הצדקנית מ' רבקה מעיר אווועננט, נתקבל לר"מ בישיבת קעלם, ובשנת

ומתרה, והיה חתנו של הגאון ר' שמואל שמעלקא טויבעש האב"ד דיאס, ונדפס ממנו ס' גדולת מרדכי. לייפער, הרב ר' מאיר בהרב ר' ישכר בער, רב וגדול בתורה ומפורסם לצדיק בברוקלין מבני בניהם של הרבנים הצדיקים המפורסמים ר' מרדכי מנאדכורנא ור' מאיר מפרעמישליאן זצוק"ל, והוא אחיהם של הרה"ח ר' שלום לייפער, והרב ר' מרדכי לייפער.

ליכטענשטיין, הרב ר' ברוך בענדעט בהרב ר' קאפיל, הרב הגאון הצדיק רב ומו"צ בעיר בעטלאן (הגר), במקום אביו ששמש ברבנות בעיר זו. ודודו (אחי אביו) הוא הגאון והצדיק המפורסם מו"ר הלל זצ"ל ליכטענשטיין, אבד"ק קאלעמעא. והוא אחי הרה"ג מוה"ר יהודא ליכטענשטיין, רב דסילאדי-קראסנא.

ליכטענשטיין, הרב ר' מרדכי בה"ר ישראל יהודא, הרב הג' חו"ב השלם, יליד העיר לומזה, ובא לאמריקה בנערותו, ויסתופף בישיבת רי"א בנויאָרק, ויעש חיל בגפ"ת ויקבל סמיכות חכמים מראשי הישיבה, וכשנשא לאשה את בת הנדיב היקר המופלא ביראה וצדקה, מו"ה אברהם יהושע זצ"ל קראסנער, היה לסוחר אמונים בברונזביל, ולא עשה תורתו קרדום לחפור בו, והוא צנוע ומשכיל ביראה.

לינדענבערג, הרב ר' ברוך בה"ר מתתיהו, הרה"ג המופלא בתורה עושה ומעשה, מנכבדי קהלת „בני יהודא" בברונזביל.

מרן יוסף דובער הלוי זצ"ל, ואחריו בנו מרן חיים הלוי זצ"ל, ויעריצוהו וכרע כאח התהלכו אתו. במלחמה הגדולה לא עזב את עירו וישראל חכן על משמרתו בתקוה כי המקום יהיה בעזרו וישמרהו, ואחרי שרתו בקודש קרוב לששים שנה וירביץ תורה ולקה טוב בין בני עדתו הגדולה לאלקים נפטר בשם טוב ביום ז' מר חשון, שנת תרצ"ג, כבן שמונים שנה, וכבוד גדול נעשה לו במותו, לזכר עולם יהגה צדיק. (הוא אבי ידידנו הרה"ח השלם והמשכיל היקר עושה ומעשה מו"ה מתתיהו ליב הי"ו לייזעראוויץ, מנכבדי אהינו בבורא פארק בברוקלין).

לייטער, הרב ר' יחיאל מיכל בהרב ר' שלום. הרב הגאון הצדיק מגדולי הרבנים החרדים בנויאָרק, מילידי גאליציה. ויקבל תורה מאביו הרה"ג שהיה רב ומו"צ בבוברקיא, ובגדולי הישיבות בארצו. וכבן כ"ו בשנת תרנ"א, נתקבל לרב בעיר דונאייטו, ויעמוד על משמרתו יותר משלשים שנה. ובא לאמריקה בשנת תרפ"ב, והיה לרב ומו"צ ברהוב פייט בנויאָרק, כעשתי עשרה שנה עד זמן מותו כ"ב שבט תרצ"ג, בהיותו בן ס"ה שנה. ונדפס מהרה"ג זצ"ל ספר „תשובת דרכי שלום" (תרצ"ג).

לייפער, הרב ר' מרדכי בהרב ר' ישכר בער, הרב הצדיק המפורסם מנאדווארנא, מגזע חסידים וקדושי ישראל, שמוצאם מרבינו יעקב מקורבל בעל שו"ת מן השמים, התנהג רוב ימיו בסיגופים ובקדושה

ליפשיץ, הרב ר' מיכאל. הרה"ג הנעלה והדרשן הנכבד במזרח ניוֹאָרק, נולד בלאהישיץ גליל פינסק, תרמ"א, ויקבל תורה מהגאון מרן בעל „חפץ חיים" זצ"ל ובסלבודקא. תרפ"ב בא לאמריקה, ויהי לרב בכהמ"ד „אהבת ישראל אנשי אסטראלענקא" ברחוב בריסטול בברוקלין, איזה שנים. הרה"ג הי"ו הוא גיסם של הרב הגאון הג' ר' פסח פרוסקין אב"ד ור"מ דקוברין, ושל הרה"ג ר' ראובן בורשטיין רב בווישיא.

למדן, הרב ר' יוסף בה"ר אברהם, הרב הגאון המופלא חכם וסופר, מילידי אניפולי בוואהלין, ומגדולי תלמידי מרן הגנצי"ב זצ"ל בוואלוזין שסמכוהו לרב והגאון מרן ר' יצחק אלחנן זצ"ל מקובנה, שהללוהו בתעודותיהם, היה מראש לרב בעירה האשט הוואהלינית כי"ד שנה, ובשנת תרס"ג נתקבל לרב בעיר פאפילאן, באו ממנו מאמרים רבים בעתונים ומאספים שונים שעשו לו שם.

לנדא, הרב ר' נתן נטע בה"ר משה דוד, הרב הגאון המפורסם, ראבד"ק אושפיץ בגליציה. חבר ס' „לכנון נטע" חדושי הלכות נדה ומקואות, נדפס בפאדגורזע תרס"א, וכראש הספר יש סדר יחסו.

לנדמאן, הרב ר' פנחס בהרב ר' צבי, הרב הגאון מגדולי יוחסין המסתעפים מהגאונים של"ה, ב"ח וטו"ז, היה לרב בקרילוב גליל לוב-לין ואח"כ רב בט. אקנא, רומניא, והוא חותנם של הרבנים הג' מו"ה

ליפא, הר"ר נתן פתחיה (קארל) בהר"ר ברוך משה, חכם וסופר ובלשן מופלא ורופא מפורסם, מגדולי ישראל ברומניה בדורנו, מילידי העיר סטאניסלוב בגליציה וממשפחת יוחסין שמוצאה ממאורן של ישראל רש"י ז"ל, נתגדל בתורה חכמה ומדע מילדותו וכשקבל תעודת דוקטור לחכמת הרפואה התישב ביאָסי הרומנית, ויעש הרבה לטובת ישוב א"י ביסדו אגודות חובבי ציון בערים שונות בארצו, וילחום בפיו ובעטו השנון נגד האנטישמיות הנפרזה שמה, וירב לכתוב במאספים ועתונים עברים, גרמנים, צרפתים, פולנים, וביותר הרומנים, מאמרי מדע ומחקר, וביחוד להצדיק את עמנו ותורתו ודתו, האריך ימים ונפטר בשם טוב, בשנת השמונים וארבע לחייו, כ"א מנ"א תרע"ה, בעיר ווינא, וגדולי סופרי ישראל ספרו בשבת החכם לוחם מלחמת עמנו הזה, לזכר עולם יהיה הרב את יריבנו.

ליפסקי, הר"ר לואיס בה"ר יעקב, מגדולי התנועה הציונית ועסקן כללי מפורסם באמריקה, נולד בראט-שעסטער נ. י., בשנת תרל"ו ושמע בלמודים בהאוניברסיטה קולומביא, ויהי לסופר אנגלי בעודנו עול ימים, וישתתף בעטו במאספים לאומיים לועזיים שונים ויעורר לחבת ציון וישוב ארץ ישראל. בשנת תרפ"ב נבחר לנשיא ציוני ארצות הברית ויעבור דרך ערים רבות במדינה, ובנאומיו ומדברותיו וכחו היפה בפיו ולשונו עשה נפשות לבנין ארצנו.

לעהרמאן, הרב ר' שלמה, הרב המאוה"ג וצדיק ראבד"ק פלאטעל, והוא אבי הרה"ג ר' זאב וואלף, הרב דערזווילקי, גליל קובנה.

לעווי, הר"ר שמואל בה"ר אברהם הרה"ח המופלא צדיק ונשגב ורב פעלים, נולד בדראהיט-שין, גליל קוברין, תרט"ו, ואחרי נשאו אשה התישב באנטיפולי ויתעסק במלאכת החייטות בימים, והלילות קבע ללמוד וללמד, ויקרבו הגאון הצדיק ר' פנחס מיכאל זצ"ל האב"ד, ויחבבו וימנהו למגבת כסף הרמבה"נ, ובשובו לגור בעיר מולדתו יסד שמה ח' גמ"ח ובק"ח והכנ"א, ויתפרסם כמעשיו הטובים, וכשעלה אח"כ ארצה ישראל, יסד בירושלים ח', „שונה הלכות" ללמד תורה „בעתות הערב והבקר, לפועלים עניים, ויעש רבות לטובת „בית היתומים" הנוסד ע"י הגאון רי"ל דיסקין זצ"ל, וייסד בה גם הכנ"א בשם: תפארת ציון וירושלים, ונ"נ כבן ח"ס, כ"א טבת תרפ"ג, והוא אבי הרה"ג מוהרצ"א לעווי הבא להלן.

לעווי, הרב ר' צבי אריה בהר"ר שמואל, הרה"ג החכם ושלם והמטיף הנכבד, נולד ער"ח חשון תרל"ז בדראהיטשין, וכשבא אביו ירושלימה קבל הנער תורה בישיבות תורת חיים ועץ חיים, וילמוד מלאכת סופרי סת"ם ויצטין בה, כבן כ"ב יסד וינהל ת"ת ארח חיים במושבה רחובות, ואח"כ היה למנהל הת"ת בעקרון, בשנת עת"ר יצא לאמריקה בתור שד"ר מת"ת וב"ח וישא משרתו זו כז' שנים,

אברהם יוסף יוסקא הלוי גאטעסמאן רב בבריוולוב, ומו"ה יעקב דער בארעמדיגער רב דנעגערסט.

לעהמאן, הר"ר הרברט בה"ר מאיר, נציב פלך נויארק, מגדולי היהודים באמריקה, וממשפחת יוחסין הבאה מאשכנז, נולד בנויארק בשנת תרל"ח, ויקבל מילדותו חנוך כללי וכשגמר חק למודו בהקולוג' „וויליאמס" בהצטינות נשא לו אשה בת טובים לבית אלטשוהל מסאן-פראנציסקא בהיותו כבן כ"ב שנה, ויהי לשותף עם אחיו בכית-אוצרם שפתחו בנויארק, ויעש עושר ונכסים וירב להאציל מהונו לטובת מוסדות החסד והצדקה הפרטיים והכלליים, ויצא שמעו לתהלה בין אחינו ובין גדולי האזרחים, עד כי מפלגת הדמוקרטים הגדולה בחרתהו, בשנת תר"צ, למשנה לשר פלך נויארק, החסיד שבעמים פרנקלין ד. רוזבלט הי"ו, ובשנת תרצ"ה כשנבחר ה' רוזבלט לנשיא ארצות הברית, נבחר הח' לעהמאן במקומו לשר הפלך ונציבו, ויעש גדולות ונצורות להרמת המצב הכלכלי בין שדרות העם היושב בחבל נויארק, היותר מרובה באוכלסין — כן ירכו — שבמדינה, ובש"ז נבחר שנית לנציב הפלך ברוב דעות גדול של יותר משש מאות אלף קולות, כי אהוב ורצוי הוא ונוח לאחיו וגדול כבודו בעמים, וכרע כאח יתהלך את השרים היושבים ראשונה בממשלת ארצות הברית, וכיחוד את הנשיא החכם הנאור כביר הפעלים פרנקלין ד. רוזבלט, שהוא אוהבו ואהובו, ועל ישראל חדרתו.

המופלג בתורה ומופלא ביראה שהיה סופר סת"ם, ולאמו הצנועה מ' מנוחה עמיל, י"ב תמוז תרל"ה, בעיר ראגאלי גליל קובנה. ויקבל תורה מהרבנים הגאונים ר' משה שאדאווסקי ר"מ בעיר מולדתו, ור' אלכסנדר הכהן ר"מ בקידאן, ור' צבי הירש הלוי לעוויתאן בסלובדקא, אז בא להסתופף בצל תורת הגאון הגדול ר' צבי יעקב זצ"ל אפענהיים האב"ד בקעלם, ויעש חיל רב בגפ"ת. כבן כ"ב נשא את העלמה הכבודה חיה רחל בת המופלג ורחים רבנן ר' אליהו זצ"ל אבראמאוויץ מוואיינוטא בגלילותיו. ואחרי

התונתו יצא ללמוד בכולל האברכים בקובנה שנוסד ע"י הגאון רשכבה"ג מו"ר יצחק אלחנן זצ"ל, שעמד אז תחת השגחתו של הגאון ר' צבי הירש בנו של הגרי"א זצ"ל. ואחרי שקדו שמה על הש"ס וגדולי הפוסקים כארבע שנים, סמכוהו הגאונים מוהרצ"ה הנ"ל, ר' משה דאנישעווסקי, ר' צבי הירש מהיפית, ר' עזרא אלטשולער, ר' אליעזר יהושע זעליג שפירא, ר' שלמה נתן קאטלער, ר' אברהם אהרן הכהן בורשטיין, ועוד. בשנות תרס"ח-ט מלא מקום הרב בהעירה ווארנא מחוז טעלז. ובשנת עת"ר נתקבל בכבוד לרב ואבד"ק מיישאד. ואחרי עמדו לשרת שמה כחמש שנים בא לכהן פאר בעדת ישראל באסלא, בירת מדינת גארוועגען, ובהי ראשית עבודתו בעיר זו לכונן שמה מקוה כשרה שלא נמצאה בה מקודם. ואח"כ ראה להקים ברחוב קאלמיייערגאטען בית מנסת מפואר, ויתכן עיד תקנות

ואז יסד בהשתתפות אביו ז"ל (שהיה נמצא בעת ההיא בברוקלין) ובלוית היקר והנעלה מר פינחס אליעזר זצ"ל היוםס, את ישיבת "תורת מציון" בברונזביל, ויהי בה למהל רוחני וגשמי, ואחרי עמדו לשרת בו איזה שנים, יסד את הת"ת: ראשון לציון במזרח פלמבוש, ויתמנה בה למנהל, שמה כהן כשש שנים, וייסד ת"ת בניו לאטס, באו ממנו מאמרים שונים בעתונים, ונדפס ממנו ביהודית ס' מיוחד, והוא עסקן צבורי ומטיף נעלה!

לעווית, הרב ר' אליעזר יואל, בה"ר חיים זלמן, הרב הגאון החריף רב בטראי (פ. נויארק), ואח"כ בפורטלאנד (מעין), מגדולי תלמידי הגאון האמתי מו"ר יוסף דובער הלוי זצוקל"ה בישיבת וואלוזין, ולזקנתו עזב את הרבנות ויתגורר בברוקלין, ויקבע מקומו לתורה ולתפלה בבהמ"ד תפארת ישראל אשר בשדרת ווילובי קרן טרופ, ויהי גדול בתוראה ותלכה ברורה. והדפיס (בשנת תער"ב) ספרו בהלכה ותשובות שונות בשם "חדושי מהרא"י", ועל שער הספר נאמר "איש קאוונא", ונ"נ בשנת תר"ף זקן ושבע ימים. והשאיר זרע ברוכי ה' תורנים ומשכילים, (ובבית המדרש הנ"ל ראיתי ממעל ארון הספרים שמו הנכבד חרות לזכר עולם).

לעוויתאן, הרב ר' שלום יצחק בהר"ר דוד בן-ציון. הרב הגאון הגדול המפורסם צדיק ונשגב אב"ד דשוועקשנא בליטא, נולד לאביו

רבים מספרי חכמי הדור. יפרח
כתמר צדיק ורב להושיע.

לעווין, הרב ר' אהרן בהרב ר'
נתן, גאון מפורסם, מגדולי הרבנים
בפולין, חכם ושלם ויודע לשונות,
ומטיף מופלא, קבל תורה מאביו
הגאון ומא"ז אבי אמו הג"ר יצחק
יהודא שמעלקעס, היה לרב בסאמ-
בור, וכשנפטר אביו הגזצ"ל נתקבל
לממלא מקומו בכהונת אב"ד
דרישא, והוא רב פעלים לתורה
ולתעודת ישראל, אחד מראשי
„אגודת ישראל” בפולניה. ונדפסו
ממנו הספרים „ברכת אהרן”,
וה„דרש והעיון” אשר זכו לשם בין
חכמי הזמן.

לעווין, הר"ר יהודה החכם
השלם והסופר, מטובי משכילי
נויארק, האריך ימים, ונפטר בשנת
השמונים ושלוש לחייו, ביום כ"ט
מ"ח תרצ"ה, ומצא מנוחתו כבוד
בקברות הר כרמל.

לעווין, הרב ר' ישראל איפר,
הרב הגאון מו"צ ורב בסט. דזוועף,
מיזורי, ולפנים רב בליטא, ובאו
דבריו ב„הפרדס” היו"ל בשיקאגא
(תרצ"ד).

לעווין, הרב ר' ליפמאן בהרב
ר' אליהו. הרב הגאון הצדיק
והדרשן היקר רב דבהמ"ד „אגדת
אחים” ברחוב מאלטא בברוקלין
(מורח ג. י.). נולד בעיר
מאלאדעצנא, גליל ווילנא, בשנת
תרל"ט. עד שנתו הי"ג קבל תורה
מאביו שהנהיג ישיבה קטנה, ואז
בא למינסק ויכנס לישיבת הרב
הגאון הצדיק ר' ישראל האנעס

טובות לחזוק הדת. בשנת תרצ"ב
נתקבל לאב"ד בעיר המהוללה
שוועקשנא הליטאית, ושמו נודע
לתהלה לאחד מגדולי הרבנים
בזמננו.

מהרב הגאון מוהרש"י הי"ו
נדפסו: „דברי שלום” חדושים
בהלכה ואגדה (תרפ"ח), „דברי
שלום ואמת” בחזקת התורה
והישיבות, טהרת המשפחה וחנוך
הבנים, (ביהודית) (תרפ"ט),
„ילקוט הדרוש” קובץ גדול מטובי
הרבנים הדרשנים על פרשיות התורה
שבספרי בראשית ושמות (י"ל)
בארבעה חלקים ובהשתתפות הרב"ג
מו"ה אליעזר ליפא ווייסבלום,
בשנות תר"פ-ז). ויעזור תרכה
בהוצאות הספרים: „חיים הנצחיים”
„רץ כצבי”, „קיום העולם” שאסף
והכר הגאון המובהק והחריף מו"ה
צבי הירש שליט"א פרידלינג,
והוצאת הס' „בית שלמה” חידושים
על המס' יבמות כתובות וקדושין,
של הגאון הגדול בדורו ר' שלמה
זצ"ל האבד"ק פינטשוב (ביחד עם
ידידו הרב הגאון המפורסם ר' יצחק
מרדכי הכהן ראבינאוויץ), והוצאות
המס' ברכות מש"ס הגדול שבגדולים
שנתפרסם בין גדולי התורה. ומשנת
תרפ"ח עסוק הוא ביחד עם מרעו
הגאון הגדול החריף מוה"ר יצחק
קליין שליט"א הראבד"ק סאטמאר,
בהוצאות הירחון „המגיד” מאסף
דרושי לכל עניני התורה והמצוה
הדת והחיים.

בכ"י הרב הגאון הצדיק הי"ו
נמצאים חדושים רבים בהלכה
ואגדה, והסכמותיו נמצאים על

והוא אבי הרה"ג מוהרא"ל הבא לעיל.

לעווין, הר"ר משה ב"ר מרדכי הלוי. מחכמי ישראל באמריקה, צנוע ומעלי מגדולי המורים בבהמ"ד הרבני של הרב רש"ז שעכמער ז"ל. נולד בקרעווע גליל ווילנא, תר"ם, ויקבל תורה בולאזין ואיישישוק. ויבוא לאמריקה בשנת תרנ"ה, וישמע לקח בהאוניברסיטה הקולומבית ובבהמ"ד הרבני. ויעש רבות ליסודה של ח' "מפיצי שפת עבר" בניוארק, ולטובת הציוניות. בשנת עזר"ת, נתקבל למורה כה"ק ותלמוד בבהמ"ד לרבנים הנזכר, והעמיד תלמידים רבים אשר קרבים ללמודי הקדש, ויחכבוהו ויכבדוהו בגלל תומתו וענותו. ונפטר בשם טוב בשנת החמשים וחמש לחייו, י"ב כסלו תרצ"ו, ויספידוהו הרבנים והחכמים מו"ה מרדכי קאפלאן, ומח"ד ארי' ליב פינקעלשטיין והסופר מו"ה צבי שארפשטיין. וימצא מנו"כ בקברות הר חברון בקרקע של הארדען בני ציון. באו ממנו מאמרים שונים בהמאסף "התרן", ובהעתון "הדאר" בשמו "משה הלוי". והוא ז"ל היה גיסו של היקר ר' נחמן נאָוואק נ"י, מבראנוויל.

לעוויןטאהל, הרב דר. ישראל היים כהרב ר' דוב אריה הכהן, הרב החכם המפואר, רב ומטיף, בה"מרכז היהודי" בברוקלין, מגזע יוחסין, נולד בוויילנא בשנת תרמ"ח ובעודנו ילד בא עם הוריו לאמריקה, ויקבל מראשית ימיו חנוך תורני מאביו הרה"ג, וממורים משכילים,

זצ"ל בבהמ"ד הקטן. משם בא לישיבות וולאזין ומעלז, וירב חילו בגפ"ת. וכשנשא את בתו של הרה"ג ר' זוסמאן ברוידא זצ"ל הרב דראזאליע, נסמך מהגאונים הגדולים ר' רפאל שפירא, ר' משה דאני" שעווסקי ור' מאיר אמלאס. בשנת תרע"ו נתקבל לרב בשאקאט (פ' קובנה). ומשם בא לכהן פאר משרת הרבנות בגרודז. ובצאתו בין גולי מלחמת העולם, התגורר בדוקאר גליל מינסק, ויגד שעור בגפ"ת לפני תלמידים מקשיבים, ובמשך זמן קצר נבחר לרב בעיר מולדתו מאלאדעצנא. תרפ"ג בא לאמריקה, ועדת ישראל "אגדת אחים" דרחוב מאלטא באיסט נ"י בחרתהו לרב. וזה כי"ג שנה אשר יכהן שמה פאר. ואהוב הוא לאחינו בגלל תורתו ומדותיו ומעשיו הטובים. יהי ה' אתו! (הוא גיסם של הרבנים הגדולים ר' נפתלי הערץ שוצקעווער ז"ל הרב דראדזיווילי-שאק אצל בירזי, ור' שמואל שער ז"ל האב"ד דשובאץ, ויכל"ח הרה"ג ר' נחום שער הי"ו הרב דדויג).

לעווין, הרב ר' נתן כהרב ר' דוד יהודא, הרב הגאון המפורסם האב"ד מראש בראהטין ואח"כ ברישא, (חתנו של הגאון הגדול ר' יצחק יהודא שמעלקעס האב"ד דפרע-מישלא ואח"כ בלבוב בעל שו"ת בית יצחק), היה מופלא בחכמה ומדע ועסקן כללי גדול והיה אהוב ורצוי לכל יודעיו ויכבדוהו גם שרי ארצו, ובאו קצת מחדושי הגר"נ בס' בית יצחק לחותנו הגוצ"ל בח' חו"מ, ונ"נ ככ"ס"ט בשנת תפר"ו,

ונח נפשיה בא' דתוהמ"ס תרס"ח, כבן ע"א, ומצא מנו"כ בקברות מונטיפיורי, (והוא אבי השלם היקר מו"ה יעקב לעוויןסאן הי"ו שהיה נשיא חברה תורה מנכבדי ברונזביל).

לעוויןסאן, הרב ר' יעקב בהר"ר יהודא, הרב הגאון הג' המובהק ומפורסם ורב פעלים, מגדולי הרבנים באמריקה, נולד בעיר קראקיןאווא (פ. קובנה) בשנת תרל"ו, ואביו הרה"ח הצדיק ומופלא ביראה הנכהו בתורה ומצוה מאביב ימיו, ובעודנו נער בא לישיבת טעלז, ויקבל תורה מאת הגאונים הרמי"ם ויצטין בכשרונותיו ושקידתו, וירב הילו בש"ס ופוסקים, וכשנשא לו אשה מקראטינגא יצא ללמוד בפרישות בקבוצים אשר בשאוועל ואיישישוק, ויסמכוהו הגאונים ר' שמואל משה שפירא ושאר הג"ר מרדכי אייזיק מסלאנט זצ"ל ועוד. תרס"ה בא לאמריקה ויתקבל לרב בבהכ"נ, בית ישראל בשיקאגא, ויעמוד על משמרתו כי"א שנה, ויעש לו שם טוב בגדל תורתו, חכמתו ועבודתו הצבורית. בשנת תרע"ז כשנוסד ע"י הרה"ג המפורסם מוהר"מ ברלין הי"ו בהמ"ד למורים הציונים המזרחיים, בנויארק, נקרא הגמוהרי"ל הי"ו לעמוד בראש בהמ"ד הזה, ולהורות בו תלמוד ופוסקים, וכארבע שנים כהן בכהונתו זאת עד שנקרא מראשי "בית המדרש הגדול" אשר בקהלת הקדש, עיר ואם בישראל, ברונזביל יצ"ו, להיות להם לרב ואב"ד, ומשרתו הכבודה הזאת נשא עליו כחמש שנים. בשנת תרפ"ו-

ויצטין בכשרונותיו והתמדתו, וכשרכש לו ידיעה רחבה בלמודי הקדש בא ללמוד בהאוניברסיטה קולומביה ועם זה בבמדה"ר של הרב ר' שלמה זלמן ז"ל שעכטער בנויארק, ושקידתו עמדה לו להיות מוכתר בכתר "רב" ו"חכם" בעולי ימיו. בשנת עת"ר, נבחר למטיף בהיכל בני שלום בברוקלין, ויעמוד על משמרתו כחמש שנים ואז נקרא לכהן בהיכל "פתח תקוה", ואחרי שרתו שמה כארבע שנים נבחר לרב ומטיף בכנסת "המרכז היהודי" הגדולה אשר באיסטרן פרקוויי בברוקלין. וזה כשש עשרה שנה עומד הרה"ח הנעלה הי"ו על משמרתו הגדולה להעיר ולעורר אלפי עמנו למפלגותיו השונות, הבאים לשמוע מדברותיו הנעימות-לכל טוב ומועיל, ואהבת חסד וצדק.

הרה"ח מוהרי"ח הי"ו הוא גם עסקן צבורי וציוני נכבד, ולוקח חלק נכר במוסדות כלליים שונים וביחוד בהסתדרות העברית באמריקה וחבר ספרים נכבדים באנגלית אשר קנו להם שם טוב בין חכמי עמנו ובין גדולי העמים. והוא נועם המדות ומעלי טובא.

לעוויןסאן, הרב ר' אריה ליב בהר"ר דובער, הרה"ג המופלא בתורה ויראה, מילידי העיר טערליין בגליל קיוב, ומגזע היחש, מנכדיו של הרב הקדוש מוהרא"ל זצ"ל המפורסם בשם: "דער שפאלער זיידע". בשנת תרנ"ו בא לאמריקה, ויהי לרב שלא עמלק"פ בת' תורה דרחוב טהאטפארד, למד ולימד ויצטין במעלות ומדות חכמים,

הספדים", ובכ"י שו"ת וחדושים ומאמרי מדע שונים.

לערמאן, הרב ר' משה בהרב ר' צבי יצחק, הרב המאוה"ג המופלא הרב דעירה פיאטיגורי (בגליל קיוב) במשך מ"ה שנה, מגזע הגאון בעל מגלה עמוקות, והוא אבי הרה"ג ר' צבי יצחק הרב דעיר הנ"ל אחריו, ומסורה היא אצל משפחת יוחסין זו שלא נפסקה בה ההוראה זה יותר משלשים דורות, זה אחרי זה.

לערמאן, הרב ר' אליהו בהרב ר' אברהם יוזפא, גאון מופלא וצדיק מפורסם, מצאצאי מרן הגאון החסיד רבינו אליהו מווילנא זצוקללה"ה, היה רב מראש בעיר טרלוי ואח"כ אבד"ק וויסקיט בפולין. ונדפסו ממנו הספרים אזור אליהו על התורה, ושו"ת דבר אליהו, ובכ"י ק' נשאר ס' מנחת אליהו חידושים בש"ס, וס' משנת אליהו חידושים ברמב"ם, והמה תח"י נכדו הרה"ג ר' אליהו לערמאן במישעניץ, והיה מגדולי תלמידי הגאון מו"ה יצחק מנעשווין, והוא אביו זקנו של ידידי הרב הגאון מו"ה אברהם לערמאן חי"ו מרבני בראנוויל.

ליבאוויטש, הרב ר' דוד בהרב ר' אריה זאב הכהן, גאון מופלא חכם וצדיק, ראש ישיבת חפץ חיים בברוקלין, והיה מראש רב ור"מ בישיבת תורה ודעת שמה, ושמעתי רבים מפליאים בשבח תורתו וחכמתו, והוא מגדולי הרבנים באמריקה, חילו ושופריה לאורייתא. ליוואי, הר"ר אהרן, החכם השלם ורועה רוחני לעדת ישראל בעיר באמאן, טעקסעס, באמריקה, ועסקן

כשהוקם ע"י טובי עשירי החרדים התורניים בברוקלין, ובראשם הגאון הצדיק והרופא המפורסם דר. יהודא אליקום גאלדבערג שליט"א, בית הכנסת הגדול „חובבי תורה" בחבל איסטערן פארקוויי, נתקבל הגמו"ה ר"י לרב ואב"ד בעדת ישראל הכבודה והגדולה הזאת, ומשרתו הרמה נושא הרה"ג והחכם המופלא הזה עד היום, עובד עבודתו בקדש, להפיץ תורה בשיעורו היומי התמידי בחברת ש"ס, כנסת חכמים ומשכילים ע"ד אמת, וללמד דעת ומוסר ולקח טוב בדרשותיו הנעלות בשבתות ומועדים, ולהעיר ולעורר לצדקה ומעשי חסד וישועה, ומשתתף בנפשו ומאדו בעבודת הצבור, עושה ומעשה ומרבה להיטיב, ושמו לברכה ולתהלה בפי כל מפלגותינו השונות כי צדיק הוא בדרכיו צדקות אהב, חונן ונותן ורב להושיע, יפרח כתמר צדיק וינוב בשיבה טובה ויחדש כנשר נעוריו תפארת יעקב, ואין דור יתום כשגדולי התורה והעבודה וגמ"ח כהרב הגאון חי"ו שרויים בתוכו !

מהגאון מוהר"י שליט"א באו הרבה חידושים בהלכה ואגדה ומאמרים שונים במאספים רבניים ובעתונות שונים, ונדפסו ממנו הספרים : „מהקרי אבות", „רעיונות נכבד על פרקי אבות", „רעיונות וחמר לדרוש", „דרושים קצרים נעלים על כל פרשיות התורה", „שויון הנשים" תשובה בנידון שאלת בחירת הנשים, „התורה והמדע", „שו"ת בהלכה ומאמרי חכמה, „תולדות הרה"ח הנדיב המפורסם ר' ישראל רוקח", ו„שלשים

ממנו החלק הראשון מספרו „זוטו של ים" בחקירות תלמודיות (ווינא תרצ"ב).

לעבאוויטש, הרב ר' יהושע, הרב הגאון רב ומו"צ ברעטיאג, סדר והוציא לאור חלק א' (עד הלכות תפלה) מספר מגיני ארץ שו"ע אורח חיים עם הפירוש „דמשק אליעזר" (קיצור מחצית השקל, יד אפרים ולבו"ש ועוד), שחבר אביו זקנו הגאון ר' אליעזר לעבאוויטש, ונדפס בשנת תרפ"ח.

לויער, הדר. חינוך, הרה"ג הנעלה רב וחכם יתקרי, באו דבריו ב„אוצר החיים" להרב הגאון החכם מו"ה חיים יהודה עהרענרייך.

צבורי, האריך ימיו ונפטר כבן שמונים וחמש שנה, כ"ח כסלו, תרצ"ב.

לייטער, הרב ר' יהושע העשיל בהרב ר' יהואל מיכל, הרה"ג השלם מגזע רבנים וגדולים, היה לרב בבהמ"ד בקו"ח הספרדי ברחוב טיפאני בבראנקס, ועסקן צבורי נכבד וחבר להועד הרבנים בנויארק, ולא האריך ימים ונמצא מת על מטתו ה' כסלו תרצ"ג, בהיותו כבן שלשים וארבע, לזכר עולם יהיה!

לייטער, הרב ר' משה בהרב ר' יחואל מיכל, הרב הגאון המוסמך, חכם וסופר מילידי גליציה וממשפחת יוהסין, היה לרב בברוקלין איזה שנים וישב לארץ מולדתו, ונדפס

ואלה יעמדו על הברכה

העומדים על הברכה, המחזיקים בימיני ומקבלים את ספרי, בתוך כל העומדים לימין אביונים מחזיקי התורה ותומכי חכמיה, ממסום שם צוה ה' את ברכתו, יתברכו בחיים טובים וארוכים.

ביהכ"נ עץ חיים מחזיקי הרב
 ביהכ"נ אוהב שלום
 ביהכ"נ אנשי חברת ליבאוויץ
 ביהכ"נ אהבת אחים בני פינסק
 ביהכ"נ אנשי צדק פ"פ
 ביהכ"נ אחים ורעים
 ביהכ"נ אנשי ספרד דומאנט
 ביהכ"נ עדת ישרון, וו. פ.
 ביהכ"נ עין יעקב סטורלינג
 ביהמ"ד כוכב ישראל, העגעמאן
 בהכ"נ עין יעקב סאקאלאוו
 ביהכ"נ בני יעקב, גלענמאר
 ביהכ"נ בני יעקב פענסילווינא
 ביהכ"נ בני יהודא
 ביהכ"נ עטרת תפארת ישראל
 ביהכ"נ בני יצחק אר"י
 ביהמ"ד בית יצחק, גר
 ביהמ"ד לינת הצדק
 ביהמ"ד הרב ממאניסטרישצא
 ביהכ"נ בית אברהם
 ביהכ"נ נחלת ישראל
 ביהכ"נ עזרת אחים
 ביהכ"נ בקור חולים
 ביהכ"נ אנשי אזאריץ
 ביהכ"נ אגדת אחים, ניו לאטס
 ביהכ"נ אהבת ישראל אסטראלענקא
 ביהכ"נ ח' משניות ווייאנא
 ביהכ"נ אנשי פעטריקאוו
 ביהכ"נ פועלי צדק לומזער
 ביהמ"ד באברויסק
 ביהמ"ד קלויז הספרדים
 ביהכ"נ גמילות חסדים עסטרייך
 ביהמ"ד ר' מאיר פרימישלאנער
 ביהמ"ד כל ישראל
 ביהכ"נ תפארת ישראל, בריסק
 ביהכ"נ חברה תהלים, נ"י
 ביהכ"נ שערי תפלה, וואטקינס
 ביהמ"ד הגדול, סעקמאן
 ביהכ"נ שערי תפלה, וואן ביורען
 ביהכ"נ בני ישראל, 5. ה.

ביהכ"נ שומרי אמונה, ב. פ.
 ביהכ"נ בני יהודא, ב. פ.
 ביהכ"נ חברה תהלים, אשכנז
 ביהכ"נ בית אל, ב. פ.
 ביהכ"נ אהבת אחים, לאגאן
 ביהמ"ד בני פוחאווין
 ביהמ"ד קשר ישראל
 ביהכ"נ מחזיקי הדת
 ביהכ"נ רבינו מנחם מענדל מדובראוווע
 ביהכ"נ בית אהרן, וואטקינס
 ביהכ"נ בני האשטשעוואטער
 ביהכ"נ סטעפינער
 ביהכ"נ טוראוווער
 ביהכ"נ כנסת ישראל בני יעקב
 ביהכ"נ עץ חיים ות"ת סטאָן
 מהנשיא הנכבד אלטשולער
 ביהמ"ד ח' מדרש אליהו
 ביהכ"נ אהבת ישראל גייטס
 ביהכ"נ ח' תהלים אהל משה
 ביהכ"נ אוהב שלום, ווערעט
 ביהכ"נ ליבאוויץ, מאָר.
 ביהמ"ד ת"ת ספרד, בריסטאל
 ביהמ"ד שבת אחים
 ביהמ"ד בני זעמבין
 ביהמ"ד דאָקשיץ
 ישיבת ר' מאיר שמחה
 ביהכ"נ ע"י הרה"ג ראבינאוויץ
 ביהכ"נ קאלוואריער, נ. י.
 ביהכ"נ מאקאווער, הענרי
 ביהכ"נ פועלי צדק, אליער

המופלג הר' צבי יהודה זיידמאן
 הגביר ר' צבי צאהלער
 הנכבד ר' גדליהו ביינהארדט
 הנכבד ר' גיסן ווייסבאנד
 הנכבד ר' דוד פערלאוו
 הנכבד ר' שמואל שקראף
 הנכבד ר' יצחק פרענקעל
 המופלג הר"ר מרדכי שמאי לערנער
 הנכבד הר' יוסף קלינעצקי
 הנכבד הר' יוסף שולמאן
 הנכבד ר' יונה יפה
 הנכבד ר' ישעיהו יצחק הכהן
 הנכבד מו"ה בן-ציון באקשטיין
 הישיש הנכבד ר' אפרים מאָשקאוויץ
 הנכבד מו"ה עוזיאל לעהמאן

ואלה יעמדו על הברכה

הנכבד ר' אריה מרדכי אסאן
 הנכבד ר' ליב חיים שטיינפעלד
 הנכבד ר' אברהם הכהן אראנאוו
 הנכבד ר' אברהם ראטענבערג
 הנכבד ר' יצחק ארי' וואנאוויץ, וו. פר.
 המופלג הר"ר ראובן בלאך, גבאי
 הנכבד ר' מתתיהו קאהן, פר.
 הנכבד הר' קלמן זעליג זילבערשטיין
 הנכבד הר' שמואל קעסעל
 המופלג הר"ר שמואל צבי גארדאן, גבאי
 המופלג הר' דוד ישעיה פריינד, המדפיס
 הנכבד ר' דובער גאלדבערג
 הנכבד ר' חנוך העניך ריווקין
 הנכבד ר' יצחק רובינשטיין
 הנכבד ר' שמריהו דווארעצקי, גבאי
 הנכבד מר וואלף בענווער
 הנכבד ר' יהושע אייזיק וואלסקין
 הנכבד ר' גרשון קאהן
 הרה"ג ר' שואל גדליה הרכבי
 הרה"ח מו"ה אליעזר בלוסטאן
 הרה"ח מו"ה צבי הירש הענדלער
 הרה"ח מו"ה מתתיהו גאלאווענסקי
 הרה"ח מו"ה יצחק קראסנער
 הרה"ח מו"ה אברהם ליב קארעליץ
 הרה"ח מו"ה ליב ראוויטש
 הרה"ח מו"ה גדליהו גאלדבערג
 המופלג הר"ר יעקב יוסף מאגילעווסקי
 המופלג הר"ר צבי אורי' הכהן סוכמאן
 המופלג הר"ר אברהם הלוי הורוויץ
 המופלג הר"ר אברהם חיים בלאך
 המופלג הר' יהושע כהן נעלסאן
 הנכבד מו"ה ארי' ליב לאגען
 הנכבד מו"ה דוד שעהנבוים
 המופלג הר"ר אברהם אליעזר ב"ר גבריאל היימאן
 הנכבד ר' זוסיא בושלאוויץ
 הנכבד ר' חיים אלטר ב"ר יואל ראפפורט
 המופלג הר' יוסף פנחס גענדזל
 המופלג ר' שאול הלוי הורוויץ
 הנכבד ר' זאב וואלף ב"ר משה חיים ראפפורט
 הנכבד הר' אליהו זרח עליאס, מזכיר
 המופלג ר' מענדיל מגיד
 הנכבד ר' יהודא וואלף
 המופלג ר' יעקב מארים קאלארני
 הנכבד ר' ניסן פיאלסאוו
 הנכבד הר' שמואל צבי ווייזער
 הנכבד ר' ישראל גאלדפארב, פר.
 המופלג ר' דוב אלחנן ראסקין

ואלה יעמדו על הברכה

הנכבד ר' יעקב בלום, א. פ.
 הנכבד ר' יעקב ליב שעפעלאוו, פר.
 המופלג הר"ר מנחם צבי סיגעט
 הנכבד ר' ישראל בער יאנקום הסופר
 הנכבד הר' אברהם יצחק ראזען, גבאי
 המשכיל ה"ר משה מאכטיי, מו"ם
 הנכבד הר' גדליה גאלדבערג
 הנכבד ר' חיים ליבערמאן, פר.
 הנכבד ר' אליעזר הלוי פיקלער
 הנכבד ר' משה קאפלאן
 הגביר מר יעקב רוטשטיין
 הנכבד ר' משה זילבערמאן
 הגביר מר בינוש הכהן קאהן
 הנדיב הר"ר אברהם מאייערס
 הגביר ר' מרדכי שניצער, פר.
 המופלג הר"ר אהרן פוטאראנסקי
 הנכבד מר משה דובער גאלדפארב
 המשכיל ה"ר בריסקמאן, מו"ם
 הישיש הר"ר דוב זאב בערינסאן, גבאי
 הנכבד ר' נפתלי הערץ פאקס
 הנכבד ר' אשר סקאלא, פר.
 הנכבד ר' דוד זיסק
 המופלג הר"ר פייוויש קאהאנאווסקי, פר.
 הנכבד מר יהושע העשיל זאקשטיין
 המופלג הר"ר אהרן דוד קלומאק
 המופלג ר' נחמן הכהן פיין, גבאי
 הנכבד ר' יוסף האסקעל
 הנכבד ר' פנחס שלום שטערן
 הנכבד ר' דוד העניך שיין
 הנכבד ר' דוד שערמאן
 הנכבד ר' משה ראוז
 הנכבד ר' משה חיים טעקסיל
 הנכבד ר' יוסף לעווין
 הנכבד מו"ה אשר פיינבערג, מזכיר
 המופלג הר"ר אפרים צבי קופערמאן
 הנכבד הר' צבי חיים דירעקטאר
 הנכבד ר' מאיר ספיוואק
 הנכבד ר' אליעזר שניידער
 הישיש הר' זאב וואלף כהנאוויץ, גבאי
 הנכבד ר' צבי הירש ווישנאצקי, גבאי
 הנכבד ר' דוד עזריאל סטילמאן
 הנכבד ר' אברהם יצחק זאמבערג, גבאי
 הנכבד ר' ישראל ציממערמאן
 הנכבד ר' יהודה ליב זאלצמאן, גבאי
 הנכבד ר' צבי הירש פיאלקאו
 הנכבד מר נחמן גאוואק
 הנכבד ר' גרשון טהורם

ואלה יעמדו על הברכה

הנכבד מר יעקב סקליאר, פר.
הנכבד ר' קלמן הכהן
הנכבד ר' יהושע חיים
הנכבד הר"ר זאב וואַלף קאָהן
הנכבד ר' שמריהו קאָהען
הנכבד ר' יהושע העכט, גבאי
הנכבד ר' צבי הירש נחמנזאהן
הנכבד הר"ר חיים האממער
הנכבד ר' ברוך שרגא הלוי גראטמאן
הנכבד ר' צבי הירש פערילמאן
הנכבד מו"ה דוד הלוי אראיעוויץ
הנכבד הר"ר יצחק טשארני, גבאי
הנכבד הר"ר מרדכי יהודא טורבאוויץ
הנכבד הר' גרשון ברוך הלוי פערילמאן
הנכבד ר' מתתיהו אבראמאוויץ
הנכבד ר' משה יצחק אפעלבוים
הנכבד ר' ליב בלומבערג
הנכבד מר קאץ
הנכבד ר' בנימין סיטריין, גבאי
הנכבד ר' אברהם יצחק פליסקין
הרה"ח ר' דוד יצחק קאלאוויץ
הנכבד ר' מרדכי סאוועצקי
היקר ר' ירחמיאל בירענבאך
הנכבד ר' יעקב כהן
הרה"ח השו"ב ר' בן-ציון זלאַטניס
הנכבד ר' יוסף טאבעלמאן
המשכיל ה"ר עווין
הנכבד ר' יצחק אלחנן וועראוויץ
הרה"ח ר' יצחק טאנענבוים
המשכיל ה"ר משה מאכטיי, מו"ס
היקר ר' צבי הירש פיאלקאוויץ
הנכבד ר' שמואל אלטשולער
הנכבד ר' משה סיגל
הנכבד הר"ר נחום באלמוטה
המשכיל ר' זאב אבראמאוויץ
הנכבד ר' ישראל פרידמאן
היקר ר' ישראל מאיר פריינד
הנכבד ר' חיים שעכטער

הכבודה מ' ריבא איטא פוטרינסקי
הכבודה מ' מושא סלאנימסקי
הכבודה מ' זעלדא טעטינבוים
הכבודה מ' פיינא ליבערמאן
הכבודה מ' רבקה באקשטיין
הכבודה מ' מרים גיטלין

לזכרון נצה

תהי נשמת אחי נדיב חלב ומוקיר רבנן מו"ה **מאיר** ז"ל בלאאמו"ר
הר"ר **משה** זצ"ל **איווענשטאדט** מפארטסמוטה, אשר נפטר כבן
שבעים, ביום א' י"ט לחדש מרחשון, שנת תרצ"ה.
תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

ולזכרון נצה

תהי נשמת המופלג בתורה ומופלא ביראה רחים ומוקיר רבנן מו"ה
משה נ"ע בה"ר **חיים בנימין** ז"ל **יעלין**, אשר נפטר ביום י"א
לחדש תמוז, שנת תרצ"ו, בהיותו למעלה מתשעים שנה. והספדתו
אני המחבר והרב הגאון ר' משה הי"ו ראזין מפת. ומצא מנו"כ
בקברות וואשינגטאן, בנחלת בני חברת אנשי נאזארודאק.
תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

לזכרון עולם

הבהור החשוב והיקר מר **מרדכי לייב**, בנו של היקר ונדיב לב מו"ה
חיים נ"י **ליבערמאן**, שנפטר בדמי ימיו, בהיותו כבן כ"ו שנה.
ביום ב' ניסן, שנת תרצ"ו, ומצא מנו"כ בבח"ק מונטיפיורי, בקרקע
של ישיבת תורה מציון, במזרח פלאטבוש.
תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

לזכר עולם

תהיה נשמת העסקן הנודע ומפורסם מו"ה **ישראל פיוול**, בנו של
היקר והנכבד מו"ה **דוב-בער** נ"י **סעלובסקי**, אשר נפטר בדמי
ימיו בהיותו כבן ארבעים ושש שנה, ביום ז"ך אייר, שנת תרצ"ו,
והמונים לזוהו וינהרו אחרי מטתו. ויספידוהו הרבנים הג' האלעגנדער
ולערמאן, והעסקן הצבורי הנעלה מו"ה **יוסף יצחק** נ"י קויפמאן,
מנשיאי בית הת"ת תפארת ישראל, אשר במזרח נויארק מקום שם
הובא ארוננו. ומצא מנו"כ בקברות וואשינגטאן בקרקע של בני
נאזארודאק. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

ולמוזכרת עולם

תהיה נשמת האשה הכבודה והצדקנית החשובה מרת **באשע גיטל** בת ר' **זאב וואלף**, אשת בריתו של הרח"ח הנעלה מו"ה **חיים נתן נ"י בוראק**, ואמו של הרב הגאון מו"ה **אהרן דוד בוראק**, אשר נפטרה ביום י"א ניסן, שנת תרצ"ד.
תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

ולמוזכרת נצח

תהיה נשמת האשה הכבודה רבת הצדקה ומפורסמת מרת **חיה רחל** בת הר' **משה**, אשת הנכבד ויקר והעסקן הצבורי מו"ה **אהרן נ"י גאלדמאן**, מברוקלין, אשר רבות עשתה לטובת הישיבות ר' **יצחק אלחנן ור' יעקב יוסף בנויארק**, ולישיבת ר' **יצחק יעקב ריינעס בברוקלין**, וישיבת תורה ודעת בווייליאמסבורג, ותקה חלק בכסף ובמעשה בעוד הרבה מוסדות צדקה בנויארק רבתי. ונפטרה ביום כ"ד לחדש ניסן, שנת תרצ"ו, והמונים באו לחלק לה את הכבוד האחרון, ובהם גם רבנים גדולים אשר ספרו בשבח צדקותיה. ומצאה מנו"כ בקברות הר-ציון, בקרקע של החברה „אהות עולם".
תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

ולמוזכרת נצח

תהי נשמת הצדקנית החשובה מרת **הנה בת ר' אהרן**, אשת הנכבד והיקר מו"ה **שלמה קאנטראוויץ נ"י**, שנפטרה כבת ע"ה שנה, ביום ד' לחדש מנחם-אב, בשנת תרצ"ד. ויספידוה רבנים, ויתנו מעלותיה ומדותיה, ומצאה מנו"כ בקברות וואשינגטאן.
תהי נשמתה צרורה בצרור החיים.

ולמוזכרת עולם

תהיה נשמת האשה היקרה מרת **בריינא ליבא**, בת הישיש הנכבד מוה"ר **דוב זאב נ"י בערנסאן**, שנפטרה ט' אדר שני, תרצ"ה, ומצאה מנו"כ בקרקע בהכ"נ אהבת ישראל אנשי אסטראלענקא.
תהי נשמתה צרורה בצרור החיים.